co siue quocũq̃ loco ignarus reperit aut corrũpat priusq̃ alter inueniat aut nulli confiteať inuentũ. Si v̾o nõ statim easdẽ chartulas corruperit vel igni consumpserit:sed vim earũ dolose manifestauerit sciat se quasi autorẽ hmõi de⸗icti capitali sñię subiugãdũ:hmõi aũt libellus alteri⁹ opi nionẽ nõ lędat.C.de libel.famo.l.si quis.& ibi Bal.

§.II.QVANTVM AD SECVNDVM

pctm̃ detractiõis est multũ graue.vñ dicit Alex.pa.Sũma iniqtas fratres est detractio.vj.q.j.summa. Et iõ in veteri & nouo testõ pręcipiť a detractiõib⁹ abstinere. Iaco.iiij.c. Nolite frẽs mei detrahere alterutrũ ne in iudiciũ incidatis scilicet dãnatiõib⁹. Et Sap.j. A detractiõe parcite linguæ: qa sermo obscur⁹ in vacuũ nõ ibit.ꝯnimo Salomõ admo net cũ detractorib⁹ ñ ꝯuersari dicẽs Prouer.xxiiij. cũ detra ctorib⁹ ñ ꝯmiscearis.vbi.gl. In h̾ spãľr vitio piclitať totũ genus hũanũ Ostẽdiť aũt grauitas eius ex trib⁹ videlicet

¶Primo quia deo odibilis.

¶Scď o qa ꝓprio subiecto nocibilis.

¶Tertio quia proximo lęsibilis:

Detra⸗ctio est odibi⸗lis deo

De primo dicit apl's ad Ro.j.Detractores a deo odibiles. Null⁹ aũt odio habeť a deo nisi ꝓpter mortale. Ex q̃ ostẽ diť detractio esse mortale:qď verum ẽ ƀm Tho.vbi.s̃.qñ fit ex intẽtione denigrãdi famã alterius siue verũ siue fal⸗sum dicat:& etiã si nõ hac intẽtione sed ex loquacitate cũ inde sequiť infamatio ꝓximi.Recte aũt de⁹ odit detracto⸗rem ex eo spãliter:qa videť auferre qď est dei ꝓpriũ.s. de hoĩbus iudicare vel mala eoꝝ publice manifestare:quod in iudicio finali operabiť.Vnde Iob.xix. Quare persequi mini me sicut deus s.condẽnando vitam meã:& carnibus meis saturamini: Vbi dicit Grego.in Moral'.q̃ saturatur carnib⁹ humanis q delectabil'r pasciť de tractiõib⁹ & mor sibus vitæ alienæ.s.aliјs detrahẽdo.Et in vitis patrũ legiť quendã patrẽ dixisse melius esse.i.minus malũ comedere carnes animaliũ brutorũ:& bibere vinũ tẽpore ieiunioꝝ q̃ carnes hominũ per detractionẽ.Sicut em̃ ossa significãt opera fortia.i.virtuosa hoĩm:ita carnes designant opa in firma & defectuosa.Caro em̃ infirma diciť Matt.xxvj.Se⸗

Detra⸗ctor no cet sibi ipsi.

cũdo detractio nocet ꝓprio subiecto.Nã occidit aĩam suã priuãdo eam gratia.vñ dr̃ de pœ.di.j.homicidioꝝ.Qui oc cidit & q detrahit pariter homicida est:ille corpis iste aĩæ Detractio etiã excęcat hominẽ .vnde Grego. Quid aliud detrahẽtes faciũt nisi q̃ in puluerem sufflant:& in oculos suos terram excitant:vt vnde plus detractiones perflãt in de minus veritatis videãt.xj. q. iij.inter verba Hoc aũt.s. quõ detractio cæcitatẽ inducat.b. Tho.vbi.s̃.sic declarat. quia homo lętať in sentẽtia oris sui:vt diciť Prouerƀ.xv. Inde est q̃ ille qui detrahit incipit magis amare & crede⸗re qď dicit:& per ꝯñs ꝓximũ magis odire:& sic magis rece dere a cognitione veritatis. Nocet etiã detractio proprio subiecto:qa si nõ pœnitet &satisfacit ęternaliter cruciatur. Nec est cõtra qď Aug.di.xxv.§.al's.c.qui ĩ aliud.dicit. Ad minuta pctã.i. ad venialia ptinere igne purgatorij punie⸗da cũ nos cũ oĩ facilitate & temeritate maledicim⁹ aliјs: id est detrahim⁹:hoc em̃ intelligiť ƀm Tho.qñ nõ intẽtio ne ĩfamãdi:sed ex lapsu linguę hoc agim⁹:nec illud indu⸗cit infamiã:vel cũ dicimus mala quę non sunt criminalia nec denigratiua famæ.Si vero detractor vere pœniteat:o⸗portebit eũ subire magnã cõfusionem:qa necesse est ipm dicere se falsum dixisse:si falsũ dixit.Aliqñ etiã talis puni

Maria soror aarõ ob detracti onẽ effe cta fuit leprosa

tur a deo tẽporal'r:vt patet in Maria sorore Aaron:q̃ effe⸗cta ẽ leprosa ex eo q̃ detraxit Moysi ꝓpter vxorẽ ei⁹ Ethio pissam.vt Nume.xij. Tertio nocet proximo:s.famæ eius Et qa inter exteriora bona q̃ possidem⁹ fama ꝓeminet di uitiјs eo q̃ ꝓpinquior est spũalib⁹ bonis:ꝓpter qď diciť Prouerƀ.xxij. Meli⁹ est nomẽ bonũ q̃ diuitiæ multę:ideo detractio est graui⁹ pctm̃ q̃ furtũ ex se:qa mai⁹ nocumẽtũ inde sequiť:licet ex circũstãtiјs posset eẽ minus.vñ Anthe rius papa dicit post Greg.Deteriores sunt qui vitam mo⸗resq̃ bonoꝝ corrũpũt his q substãtias alioꝝ prędiaq̃ diri piũt. Caueat vnusquisq̃ ne aut linguam aut aures habeat prurientes.i.ne aut ipse aliјs detrahat:aut alios detrahẽtes audiat.Sedens inquit propheta aduersus fratrem tuũ loq̃⸗baris.s. detrahendo:& aduersus filiũ matris tuæ ponebas scandalũ & c. Parcãt igiť singuli detractioni linguę custo diãtq̃ sermones suos:& sciãt qa cũcta q̃ de aliјs loquũtur sua sñia iudicabunť. Nemo inuito auditori libẽter refert.

vj.q.j.ex merito.Et ꝑmaxime nociuũ est detractio q̃ irro⸗gať plaťis &religiosis:vñ dr̃ in veteri lege.Dñs non detra hes.i.sacerdotib⁹ siue plaťis q tenent locũ dei in terris.vñ vj.q.j.sũt plurimi.§.verũ.Manifestissimũ est diabolũ q̃ si cut leo rugiẽs circuĩt q̃rẽs quẽ deuoret:cordib⁹ plębiũ sua derevt doctorib⁹ atq̃ pastorib⁹ suis detractiões irrogẽt vt eos accusent:vt plębes lãguescẽtes nõ tenẽtib⁹ pastorib⁹ fræna eorũ lasciuiãt atq̃ ĩ ima ruãt vt saltẽ sic periclitari possint.Pei⁹ malũ fore nõ existimo q̃ christianos suis ĩui dere sacerdotib⁹ hęc ibi. Detractores figuranť ꝑ Amoni⸗tas illos q nũtios seu oratores Dauid missos ad cõsolãdũ Amon de morte patris ĩ derisum &iniuriã absciderũt eis vestes vsq̃ ad nates:& raserũt dimidiũ barbæ:æstimãtes (sed falso) q̃ calide fuisset missi ad explorandũ terrã nõ ad cõsolandũ:sed ꝓpter talẽ iiuriã Dauid misso exercitu suo cũ Ioab cœpit eos &ciuitatẽ eorũ exterminauit.ij. Reg.x. Nũtij Dauid sunt doctores &ꝑsidẽtes missi a christo:vt le gati & oratores ad hoĩes mũdi ad cõfirmãdã vel renouan dã amicitiã cũ christo &ad confortãdũ sub spe æternorũ de morte:id est mortificatione appetit⁹ sẽsualis &vitioꝝ. Sed homines praui dicentes eos deceptores radunt dimi dium barbę quę significat virilitatẽ virtutũ:qa diminuũt eorũ bona opa negãtes ipsa vel mala intẽtione asserentes facta abscindunt vestes vsq̃ ad nates vt appareat turpitu do:quia cõuersationẽ eorũ & vitam dilacerãt detrahendo vt manifestẽt:si qua vitia habeant occulta aliјs detegunť. Sed christus tales detractores seuere punit.

Detra⸗ctores fi guranť.

§.III.QVANTVM AD TERTIVM

ostẽdiť grauitas hui⁹ pcĩ ex eo q̃ purgať difficulter. Nã cũ ille q detraxit teneať restituere famã quã abstulit dicẽ do se falsum dixisse si falsum dixit: vel iniuste ĩfamasse si verũ dixit.Et hoc illis oĩb⁹ qb⁹ dixit si recordať ad qď de bet adhibere conatũ.s.ad recordãdũ.Cũ magna difficul⸗tate hoĩes induci pñt ad hoc ꝑꝑ cõfusionẽ quã recepturi sũt de mẽdacio suo:& cum ab vno fama mali volet ad pluri⸗mos q̃ male põt fama ablata restitui:& tñ nõ dimittitur pctm̃ nisi restituať ablatũ:si restitui põt:ait Aug. extra de reg.iur.li.j.c.pctm̃.Qď intelligiť nõ solũ de reb⁹ tpalib⁹ diuitiarũ:sed etiã famæ.ƀm Tho.vbi.s̃.cũ ƀm Salomonẽ meli⁹ sit nomẽ bo.q̃&c.Ille aũt cui detraxit diceť nõ debet nisi ꝑuenisset ad notitiã ei⁹ ĩpa ꝑsona detrahẽs tũc debet petere veniã ꝑ se vľ ꝑ aliũ nisi ex hoc ĩmineret sibi magnũ periculũ vitę ex tali famę restõne: sed erubescẽtia sola&cõ fusio hñda ñ est sola sufficiẽs cã ñ restituẽdi famã ablatã. sed de modo restituẽdi famã habes.s̃.titu.ij.c.ij. vbi vide plene.Et notandũ q̃ nõ solũ detrahendo quis peccat: sed etiã libẽter audiẽdo detractiones. Pro cuius declaratiõe dicit Tho.ij.ij.q.lxxiij.ar.iiij.q̃ ƀm apl'm Roma.j. Digni sunt morte nõ solũ q pctã faciũt:sed etiã q cõsentiũt faciẽ tib⁹.Cõsentire autẽ cõtingit dupl'r.Vno mõ directe vt.s. qñ qs inducit aliũ ad pctm̃ vľ ei placet pctm̃.Alio modo indirecte.s.qñ qs nõ resistit pctõ cũ põt &debet resistere& hoc cõtingit aliqñ nõ qa pctm̃ placeat:sed ꝑꝑ aliquẽ hu⸗manũ timorẽ.Si ergo aliqs detractiões audiat absq̃ resi⸗stẽtia videť detractori cõsentire:vñ fit particeps pcti eius Et siquidẽ inducat eum ad detrahendũ vel ei etiã compla ceat detractio ꝓpter odiũ ei⁹ cui detrahiť nõ min⁹ peccat q̃ detrahens sed aliqñ magis.Vñ Berñ.Detrahere vel de trahentẽ audire quid horũ dãnabilius sit non facile dixe⸗rim .Si v̾o ei nõ placeat detractio sed ex timore vel negli⸗gẽtia vel verecũdia quadã omittat repellere detrahẽtem peccat quidẽ.sed multo min⁹ q̃ detrahẽs:& qñq̃ quidẽ est veniale:qñq̃ etiã põt esse mortale:vľ ꝓpter hoc q̃ alicui incũbit ex officio detrahentẽ corrigere:vel propter aliqď periculũ ꝯñs vel ꝓpter radicẽ q timor humanus põt esse mortale.Detrahẽs habet diabolũ in ore &audiens libẽter in aure.Debet ḡ qlibet cũ audit detractiones reprẽhẽdere detrahentẽ nõ ridere vel nõ audire vel faciẽ ostẽdere tur⸗bulẽtã ad reprimẽdũ eũ vñ dr̃ Prouer.xxv. Ventus aqlo dissipat pluuias:& facies tristis linguam detrahentem.Et q̃uis sit ꝓprij abitrij detractiones quas audit qs de se fa⸗ctas patienter ferre & pati detrimentũ famæ suę:nisi hoc vergat in detrimentũ&periculũ aliorũ& posset laudabili ter fieri:tamẽ nõ est sui arbitrij q̃ patiať detrimẽtũ famæ alteri⁹:&ideo in culpã ei vertiť si nõ resistat:eadẽ ratione qua teneť

Audiẽ⸗tes detra ctionẽ tenẽtur ad resti tutionẽ

qua teneť quis subleuare asinũ ꝓximi sui iacentẽ sub one re:vt precipiť Deuť.xxij.ƀm Tho.vbi.s̃.Et si audiens scit illũ verũ dicere q̃uis dicere nõ debeat q̃ loquať falsum: debet tamẽ arguere q̃ peccat detrahendo vel ostendere q̃ ei displiceat detractio.Sed nec de facili debet quis credere detractionibus:cũ quotidiana experiẽtia doceat multas falsitates ex errore vel mẽdacia & industria dici:& præci pue audiẽdo a ꝑsonis leuibus ex multo minus audiẽdo a maleuolis:al's peccaret.Vnde Damasus papa.xj.q.iij.non solũ.j.Nõ solũ reus est q de alio malũ ꝓfert:sed etiã q au⸗rẽ criminibus cito prębet.s.credẽdo.&.ij.q.j.deus dr̃.Mala audita nullũ moueãt nec passim dicta absq̃ certa ꝓbatio ne credanť.Si aũt qs audiret detractiões:qa ęstimat loquẽ tẽ moueri ex charitate vt pretẽdat ad remediãdũ malis nõ peccaret.Sed nõ sit facilis tñ ad credẽdũ.Is ãt cui detrahiť debet patienter ferre non odio moueri vel detractiones de se factas detractionibus alioꝝ respõdere directe.s.dicẽ⸗do falsa vel occulta mala de illis: sed debet se excusare & innocẽtiã suã ostẽdere quãtũ põt ne aliј ex infamia exorta scãdalizenť:al's tacendo malefaceret.vñ Aug.Qui fidens cõsciẽtię suæ negligit famã suã nimis crudelis est.xj.q.iij. nõ sunt audiẽdi.Et si ex hoc detractores incurrũt infamiã qa detegiť falsitas & malitia eorũ imputať eis q sibi hoc ꝓcurauerunt.Sed talẽ iniuriã receptã non teneť remittere ei q detraxit cũ veniã petit:nisi famã restituat dicẽdo illis corã quib⁹ detraxit se falsum dixisse:si falsum dixit.Odiũ aũt & rãcorẽ nunq̃ ex hoc debet habere:& deo cõmittere facta sufficiẽti excusatione.Vñ Greg.sup Ezech.Linguas detrahẽtiũ sicut nostro studio nõ debemus excitare ne pe reant:ita per suã malitiã excitatas debemus æquanimiter tolerare vt nobis meritũ crescat.Et si verũ esset qď dictũ est sed occultum taliter se excuset q̃ nõ mẽtiatur:& multo magis ne periret vel arguat eos de mendacio.Sed posset se aliqbus v̾bis sophisticis accusare vt q̃ multa falsa quo tidie dicunť ab hoĩbus:vel etiã q̃ de sanctis viris etiã mul ta mala dicta sunt falso:& iõ nõ mirũ si etiam de ipso di⸗cantur.Et q̃ miratur q̃ credat tantũ nefas de eo & hmõi. Permittit aũt deus hmõi detractiones suscitari contra ser uos suos ad conseruandum eos in humilitate.Vñ Grego. Sunt plurimi qui vitã bonorũ fortasse amplius q̃ debẽt laudãt&ne qua elatio de laude surrepat ꝑmittit oр̃s deus malos in obtrectationẽ &obiurgationẽ prorumpere vt si qua culpa ab ore laudãtium nascitur in corde:ab ore vitu perantiũ suffocetur.Hinc est q̃ doctor gentium se in præ⸗dicatione currere testatur inter infamiã&bonam famam vt seductores inquit & veraces.& Alibi.Aliј fumus odor vitę in vitam:aliјs odor mortis in mortem.Debet ergo is cui detrahitur orare pro detractoribus exemplo Christi di centis.Ps̃.cviij.Pro eo vt me diligerẽt detrahebãt mihi: s.Iudęi dicentes multa falsa de eo.Ego autẽ orabam.

Nõ faci le crede re detra ctioni⸗bus.

Cui de⸗trahiť patien⸗ter ferat

Deus ꝑ mittit detra⸗ctiones oriri.

¶De susurratione. Ca.V.

SVSVRRATIO EST QVAR⸗

ta filia inuidię ƀm Greg.Et põt describi sic q̃ su⸗surratio est locutio mala occulte facta de aliquo ad tollẽdũ eius amicitiã cũ alio.vñ glo.sup illud Rom.j. Susurrones & detractores deo odibiles dicit. Susurrones sunt q inter amicos discordiã seminãt.Pro cuius declara⸗tiõe dicit.b.Tho.ij.ij.q.lxxiiij.ar.j.q̃ detractio&susurratio in materia&forma seu mõ loquẽdi ꝯueniũt:qa vterq̃ ma lũ occulte de ꝓximo loqť ꝓpter quã sil'itudinẽ aliqñ po niť vnũ ꝑ alio.Vñ Eccl'i.v.sup illud.Nõ appelleris susur ro.dicit ibi glo.i.detractor.differunt aũt in fine.Nã detra ctor itẽdit denigrare famã ꝓximi vñ illa mala de ꝓximo ꝓfert:ꝑcipue ex qb⁹ ꝓxim⁹ infamari possit:vel saltẽ dimi nui eius fama.Susurro aũt intẽdit amicitiã separe ƀm gl. inductã.Et ꝑ illud qď dr̃ Prouer.xxvj. Susurrone subtra⸗cto iurgia cõquiescũt:& iõ susurro talia mala de ꝓxĩo ꝓ⸗fert q pñt ꝯ ipsum aĩm cõmouere audiẽtis ƀm illud Eccl'i xxviij.Vir pctõr ꝯturbabit amicos:& ĩ medio pacẽ habẽ tiũ immittet inimicitiã.& Isiď.dicit in lib.Etymo.Susur ro de sono locutionis appellať:qa nõ ĩ facie alicuius: sed in aure loquiť detrahẽdo:inquãtũ qdẽ susurro malum di cit de alio dr̃ detrahere.Sed in hoc differt a detractore:qa nõ intẽdit simpl'r malũ dicere.sed quicqd sit illud qď pos sit animũ vnius turbare:ꝯ aliũ etiã si sit simpl'r bonũ:sed apparẽs malũ inquantũ displicet ei cui dr̃.Est autem de se

Susur⸗ro est.

mortale:qa ꝑ illud infertur nocumẽtũ notabile ꝓximo.

§. I. DE SVSVRRATIONE AIT

Psal.Aduersum me susurrabãt oẽs ini.mei aduer.me cog⸗ma.mi.hic.s.susurro dr̃ etiã bilinguis.Et rõ est ƀm Tho. q̃ cũ amicitia sit inter duos nitiť susurro ex vtraq̃ parte amicitiã rũpere.Et ideo duabus linguis vtiť ad duos:vni dicẽs malũ de alio:ꝓpter qď dr̃ Eccl'i.xxviij.Susurro&bi linguis maledictus erit.Et sumiť et pro id est.Et subditur. Multos em̃ turbauit amicos.Monstruosum esset in natu⸗ra hr̃e duas linguas:cũ nullũ aĩal habeat duas linguas ni si serpẽs.ƀm opi.vulgi.Nec em̃ serpẽs habet duas lĩguas. sed videť q̃ habeat ꝓpter velocẽ eius motũ:vñ similis est talis serpẽti venenoso per quẽ diabolus locut⁹ est ad tollẽ dum amicitiã hoĩs cũ deo:vnde similis est susurro diabo lo qui figuratur per inimicũ superseminãtẽ zizaniam in medio tritici.Mat.xiij.Tria aũt mala facit susurratio.

¶Primo excludit beneuolentiã diuinalem.

¶Secũdo tollit amicitiam humanalem.

¶Tertio includit nequitiam mortalem.

§.II. QVANTVM AD PRIMVM

dicit Salomõ Prouer.vj.Sex sunt quę odit deus & septi⸗mũ detestať eius aĩa.Oculos sublimes &c.ꝑ septimo aũt ponit eũ qui seminat inter fratres discordias.hic est susur ro.Et ad idẽ facit qď dicit sapientia increata quę est dei fi lius.Prouer.viij.Arrogantiã &superbiã &viã prauã&os bilingue detestor.Importat autẽ detestatio aliquid plus q̃ odiũ cõe:ita.s.q̃ non põt pati illud qď quis detestatur an se videre.Et sic patet q̃ hoc vitiũ excludit ab anima be neuolẽtiã dei:ita q̃ de⁹ illũ nõ diligit ad salutẽ ęternã.Sed maius malũ seu damnũ homo pati nõ põt cum oĩa bona quę habemus ex beneuolẽtia dei habeam⁹.Merito autem dei filius susurronẽ detestatur:qa cõtrarius est sibi in ope ribus suis.Nã dei filius venit:&vsq̃ ad mortẽ crucis labo rauit vt filios dei q erãt dispersi cõgregaret in vnũ:vt dr̃ Io.xj.&vt dissolueret opera diaboli:vt dicit Io.in.j.Cañ. sua.c.iij.Sed susurro laborat vt amicos cõcordes abinuicẽ diuidat & dispergat:similis lupo qui rapit &dispgit oues Magis videtur susurrones displicere christo q̃ qui corpus eius crucifixerũt.Nã christus magis dilexit ecclesiã q̃ cor pus suũ:quia ꝑ ecclesia mortẽ corporis sustinuit. Apoc.j. Lauit nos.qui.s.sumus eccl'ia:a pctis nostris in sanguine suo.s.per mortẽ effuso:diuidunt aũt vnitatẽ corporis chri sti.i.eccl'ię seu fideliũ ꝑ susurrationẽ. vñ& ĩ signũ hui⁹ ma ioris displicẽtię etsi ꝑmisit diuidi & scindi ĩ passiõe corp⁹ ꝓpriũ & apiri latus:nõ tñ ꝑmisit diuidi tunicã ei⁹ q̃ signi ficat eccl'iam.Vñ.dixerũt milites.Nõ scĩdamus eã.Io.xix Ex vno verbo susurronis sequiť aliqñ tãta discordia q̃ to ta vna patria destrueť.Demũ sicut pacifici:q.s.pacẽ q̃rũt ponere inter discordes vocãtur filij dei.Matth.v . quia. s. imitanť dei filiũ q nos inimicos pacificauit pr̃i suo ęter⸗no.Ita ecõtrario susurrones dicendi sunt filij diaboli qui quęrit hoĩes deo inimicari.Et vt dicit Beda.Qui societa⸗tem fraternitatis aliqua discordiæ peste cõmaculant deũ produnt.xj.q.iij.abij̃t.vnde sunt similes Iudę:& in.c.iniu stum.dicitur q̃ homini religioso.i. bono parũ debet esse inimicitias aliorũ non exercere:vel non augere male lo⸗quẽdo nisi eas etiã extinguere bene loquẽdo studuerit.

Susurro exclu⸗ditamo rem dei

§. III. SECVNDVM MALVM

qď generat susurratio est qa tollit amicitiã hoĩm adinui⸗cẽ:ex quo etiã grauitas huius pcti ostẽdiť:qa tollit amici⸗tiã qď est magnũ bonũ & necessarium in vita ista.Vñ dr̃ Eccl'i.vj.Amico fideli nulla est cõparatio.Est aũt necessa riũ habere amicitiã ꝓpter quatuor rõnes.Vhe aũt soli dr̃ Eccl'es.iiij.Solus est qui nõ habet amicum aliquem.

Susurra tio tol⸗lit ami⸗citiam hoĩm.

¶Primo ratione virtutis habendæ.

¶Scď o rõne vtilitatis cõmunicandæ.

¶Tertio rõne vnitatis cõseruandæ.

¶Quarto rõne cõis necessitatis supplẽdæ.

Quãtũ ad primũ necessariũ est cuilibet hr̃e virtutẽ eo q̃ virtus bonũ facit habentẽ &opus eius bonũ reddit.Cuili bet aũt necessariũ est esse bonũ ad salutẽ consequendam. Sed amicitia est virtus reducibilis ad virtutem.Et q̃ ami citia sit virtus moralis probatur ex hoc q̃ virtus consi⸗stit in medietate que ƀm rõnẽ est.Sed in cõmuni cõuersa

Necef⸗saria est hoĩ ami citia.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

tione hoim tā in factis ꝙ̄ in dictis oportet ꝙ glibet ad vnū
queq; se habeat vt decet. Et hoc facit amicitia seu affabili
tas q̄ mediū tenet īter blāditorē & litigiosum. Et sic patet
ꝙ sit virt⁹. Reducit aūt ad iustitiā: vñ & ponit pars potē
tialis ei⁹: qa sicut iustitia reddit vnicuiq; ęquale: ita amici
tia cuilibet reddit ꝓportionale. Sed in hoc differt qa iusti
tia ꝓprie attēdit debitū necessitatis ex aliqua obligatiōe.
Sed amicitia attēdit debitū honestatis qd' est magis ex pte
virtuosi ꝙ̄ ex parte alteri⁹. Cū em hō sit aīal rōnale socia
le: sicut nō pōt bñ viuere in societate sine virtute: ita nec si
ne delectatiōe. Et iō ex quodā debito naturali honestatis
obligat ad hoc vt aliis cōdelectabil'r viuat: nisi ꝓpter cau
sam aliquā necesse sit aliqñ alios cōtristari: cū. s. amici de
fectuosa cōmittūt: qa tūc reprehēdēdi sunt ꝭm verę amici
tię rōnē. Quia ergo susurratio q̄rit amicitiā tollere & vir
tutē: & immittere discordias & litigia. vñ dr̄ Prouer. xxvj.
susurrone subtracto iurgia conquiescūt. Scd'o est necessa
riū habere amicitiā rōne vtilitatis cōicādæ qd' sic ꝓbat.
Si illud qd' est ex īclinatiōe naturali est necessariū multo
magis illud qd' est ex assimilatiōe speciei: sed amicitia in
est ꝭm naturā generātis ad genitū qd' patet p bñficia q̄ sūt
signa amicitię nō solū in hoībus: sed etiā ī aliis aīalib⁹ &
volatilib⁹ q̄ vt manifeste apparet studiū lōgo tpe adhi
bet ad educationē ꝓlis: ḡ maxime est necessaria amicitia
illa q est hoīm adinuicē ꝓpter sil'itudinē naturę speciei.
Et h̄ ꝓbat p locū a minori. s. p q̄ddā signū amicitię qd' in
uenit in oīb⁹ hoīb⁹ natural'r. s. familiaritatis & bñuolen
tię: qa si ad extneos de qb⁹ minus vr̄ natural'r impēdimus
bñficia vl' obseqa q̄ sunt amicitię signa: sicut qñ ignoti &
pegrini declināt a via recta eos ab errore vię reuocam⁹: &
iter rectū ostēdim⁹ & dirigimus: & qñ cadūt erigim⁹ eos:
ad ostēdēdū ꝙ oīs hō sit natural'r amic⁹ oī hoī & familia
ris: vñ ea q̄ sunt natural'r bona oībus sunt necessaria: q̄le
bonū est amicitia. Patet ēt hoc ex ꝯuictu spāli: qa sicut in
aliis aīalib⁹ est amicitia naturalis: vt appet p signa amici
tię q̄ sunt in eis: puta qa assimilant: qa cōuersant: qa obse
quunt eo ꝙ generās tps magnū adhibet ad educationē ge
niti: multo magis est amicitia naturalis inter eos q sunt
vni⁹ gētis adinuicē in quātū cōicāt in cōuictu: in morib⁹:
i obsequiis. Idē patet ex dicto cōi. Nā amatores hoīm lau
damus q̄si implētes vel pficiētes ill'd qd' est hoī naturale
vel id ad qd' natura inclinat cōis. s. amicitia. Et hāc tollit
susurro. Et ideo dr̄ Eccl'i. xxviij. Oīs susurro maledict⁹ erit
Tertio est necessariū h̄re amicitiā rōne pacis & vnitatis
necessa riū est hr̄e ami citiam. cōseruādę: qd' sic ꝓbat. Illud est necessariū habere qd' ma
xime est ꝯseruatiuū ciuitatis & cōitatis: & vitare eius oppo
situ: sed inter oia amicitia est pacis & ꝯcordię & vnitatis cō
seruatiua: qd' patet exēplo & rōne. Exēplo qa legislatores
magis studēt ad amicitiā īter ciues ꝯseruādā ꝙ̄ ad iustitiā:
qd' patet ex hoc: qa legislatores q̄nq; iustitiā intermittūt
puta in pœnis inferēdis ne amicitia excludat ne dissensio
oriat: vñ qa cōcordia amicitię assimilat: qa. s. cōcordiā le
gislatores maxie appetūt: cōtēptiuā aūt ciuiū maxime re
pellūt q̄si inimicā salutis ciuitatis: iō amicitia maxie īter
oia est necessaria. Patet h̄ idē rōne. s. p cōparationē ad iusti
tiā q̄ maxime vr̄ necessaria cōitati vl' ciuitati tal'r arguēdo
Illud q̄ habito nō indiget altero: sed econuerso magis est
necessariū: sed amicitia habita quātū ad oēs nō eēt necessa
ria iustitia q̄ habita adhuc eēt amicitia q̄rēda: qd' sic decla
rat: qa si aliq sunt amici: ī nullo indigēt iustitia ꝓprie di
cta Et rō huius est: qa si aliq vel ēt oēs ciuitatis hoīes sunt
amici oia hñt q̄si cōia: cū amic⁹ qlibet sit alter ipse: nō est
aūt amicitia ad seipm: sed ad se alterū: sed si sit iustitia ni
hilomin⁹ īdigēt amicitia adinuicē. Et iō si iustitia est ne
cessaria qd' dicit Aug. in li. de ci. dei. cū al'r respublicæ nō
possint diu subsistere: multo magis amitia q̄ sine iustitia
eē pōt. Et qa susurratio tollit hoc bonū amicitię: admonet
apl's. ij. Coꝝ. xij. dicēs. Ne forte susurratiōes: inflatiōes. se
ditiōes sint in vobis. vbi glo. susurratiōes. s. seminātes dis
cordiā. vñ et ꝯ amicitiā. Quarto h̄re amicitiā est necessa
riū rōne necessitatis supplēdę. Qd' sic ꝓbat. Ill'd est neces
sariū h̄re q̄ necessitati vl' īdigētię oīm subuenit: hoc āt fit
p amicitiā. Qd' aūt p amicitiā necessitati oīm subueniat ꝓ
bat ex sex gñib⁹ vel cōditiōib⁹ hoīm qb⁹ est vtilis & neca
Amici tia ē vti lis. ria amicitia. Est em necaria & vtilis diuitib⁹: paupib⁹ iuue
nib⁹: senib⁹: tribulatis: & pfectis seu fęlicib⁹. Prīo qdē ami
citia est vtilis & necessaria diuitib⁹: & hoc dupl'r q̄ ad cōi

cationē bonorū & q̄ ad ꝯuersationē eoꝝ. Et quātū ad pri
mū ꝙ sit necessaria ꝓbat sic. Illud em sine q̄ null⁹ eligit vi
uere etiā habitis & p̄ñtib⁹ oīb⁹ necessariis ad vitā est sūme
necessariū: sed h̄ est scd'm bñficiū: p̄cipue ꝙ diues vel prin
ceps vel potēs īpēdit aliis: qa nulla est vtilitas bonoꝝ for
tunæ si ex his aliqs nulli bñfaciat: bñficiū fit maxīe & lau
dabilissime ad amicos: ḡ amicitia quo ad cōicationē & di
stributionē bonoꝝ diuitib⁹ est necessaria. Quātū ad secū
dū. s. cōseruationē bonoꝝ est necessaria amicitia diuitib⁹
qa bona fortunæ sine amicis cōseruari nō p̄ñt: & qa fortu
na quāto est maior tāto est min⁹ secura: qa plures habet ī
sidiatores. Et iō qa quāto qs maior est ī bonis exteriorib⁹
tāto est instabilior: nisi cōtineat: sicut & maxia arbor ī di
get multis fulcimētis & radicib⁹ a natura patis: & sil'r ami
ci sūt sicut virtutes naturales cōseruātes aliquē ī vltio sta
tu. Scd'o est amicitia vtilis & necessariū paupib⁹. Illud em
ad qd' qs cōfugit ī īfortuniis est maxīe necessariū: sed pau
pes hoīes refugiūt ad amicos: eo ꝙ ęstimāt diuites eē pau
ptatis eoꝝ refugiū singulare. In angustiis em cōprobatur
amic⁹ ait Salo. Vñ sequit ꝙ in oī infortunio amici sūt vti
les & necessarij. Tertio iuuenib⁹ etiā amicitia ē necessaria *Iuuenes amici tiā foue re debēt*
Hui⁹ rō est: qa in iuuenib⁹ abūdat ꝓnitas ad peccādū ꝓ
pter cōcupiscētiā delectationū q̄ est in eis. ꝭm illud Gen̄.
viij. sensus em hoīs & cūcta cogitatio ꝓna sūt ad malū ab
adolescētia sua. & Eccl's. xij. Adolescētia & voluptas vana
sunt. Cōiungit voluptatē adolescētię: qa iuuēt⁹ habet mul
tā ꝓnitatē ad eā. Ista aūt ꝓnitas ad malū p amicos religat
scilicet exhortatiōib⁹: cōsiliis: & reprehēsiōib⁹: vñ ꝓhibē
tur a peccādo. Quarto amicitia est necessaria senib⁹: hui⁹
rō est: qa illis q indigēt reuerētia & carēt naturali potētia
valet obsequiū famulat⁹: sed senes sunt hmōi. Nā senes ꝓ
pter reuerentiā q̄ eis debet: & ꝓpter naturalē impotētiā. i.
ꝓpter debilitatē corporis ex qua deficiūt in suis actiōib⁹
& patiūtur defect⁹ multos indigēt amicitia ad cōplendū
suas actiōes: & ad subueniendū suis defectib⁹: ꝓpter qd'
orabat Ps̄. lxx. Ne ꝓiicias me in tēpore senectutis: & cū de
fecerit virtus mea ne derelinq̄s me dñe. ḡ &c. Hęc Aristo.
viij. Eth̄. c. j. & b. Tho. & Alb. sup illo loco ī scriptis. Quī
to amicitia est vtilis & necessaria tribulatis eo ꝙ illi q sūt
in tristitia alleuiationē quādā sentiūt ex p̄sentia amicorū
cōdolētiū eis. Ex p̄sentia em amici magnitudo vel graue
do tristitiæ: alleuiat: qd' ꝓbat p sil'itudinē. Sicut em pōd⁹
graue qd' solus vn⁹ portat, alleuiat ex societate alteri⁹ se
cū portātis: sic onus tristitiæ leui⁹ & melius fert vn⁹ si ali⁹
secū ferat. ꝭm illud. Solatiū est miseris socios h̄re pœnarū.
Quis em tristitiæ illius quā tribulatus patit numero ptē
amicus nō assumat: assumit tñ partē quātū ad cām dū par
tē dāni subiit amic⁹ ex q̄ tristitia orta est: vel p cōpassionē
ꝭm illud. ij. Coꝝ. xij. Quis infirmat & ego nō īfirmor &c.
Dū em q tribulat videt amicū suū p̄ñtē: & de sua tristitia
cōdolētē minuit dolor su⁹. Cōsolat etiā tribulat⁹ ab ami
co visiōe eius: sermōe & ope. Arist. & b. Tho. ī scriptis ibi.
Sexto est necessaria pfectis. i. illis q sunt in summo. i. pfe
cta ętate. qd' sic ꝓbatur. Quocūq; fuerint hoīes potētiores
ad agēdū in vita actiua: & intelligēdū in vita cōtēplatiua
illud est necessariū ad vitā. Sed amicitia est hmōi. Cui⁹ rō
est: qa null⁹ quātūcūq; pfect⁹ eligeret viuere solitari⁹ etiā
si omia alia bona haberet: eo ꝙ hō natural'r est aīal politi
cū & sociale aptus ꝯuiuere aliis & cōueniētius virtuosis &
pfectis a qbus adiuuat: & in actiōe vitę actiuę: dū qd' vn⁹
nō videt vel pōt alius videt & pōt: & ī actiōe vitę ꝯtēplati
uę quātū ad doctrinā & disciplinā cū ab alio adiuuat. Sciē
dum tamen ꝙ cū dr̄ amicitia esse necessaria etiā fœlicibus
seu perfectis: intelligendū est de fœlicitate vitæ pręsentis
Nā de pfectiōe seu fœlicitate patriæ nō est necessaria ami *perfecti necessa rium est habere amici tiam.*
citia hoīm: quātū scilicet ad necessitatē beatitudinis. Et rō
est: qa ille q totā plenitudinē suę btitudinis seu pfectionis
habet ī vno nō īdiget alio. Sed btūs ī pr̄ia habet totā ple
nitudinē suę pfectiōis ī deo: vñ nō īdiget amicitia cuius
cū ꝙ alteri⁹. Vñ & dr̄ Sap. vij. Venerūt aūt mihi oia bona
pariter cū illa. s. diuina sapētia q̄ ꝯsistit ī clara dei visiōe &
cōtēplatione facit tñ ad bñ esse btitudinis patrię amicitia
seu societas sctoꝝ inuicē pfecte se diligētiū. Et ꝭm hoc pōt
intelligi illud Boe. s. ꝙ nullius boni sine socio ē iocūda &
pfecta possessio. s. quātū ad p̄miū accidētale patrię. Sed lo
quēdo de fœlicitate seu pfectiōe vitę p̄ñtis: tūc est necessa
ria amicitia: nō qdē amicitia q̄ fundat sup delectabili: vel
super

sup vtili: sed amicitia q̄ fundat sup honesto seu v̄tutib⁹.
Et rō hui⁹ inter cęteras est qa ad fœlicitatē ptinet ꝙ fœlix
delectet in ope virtutis. Et qa nō possum⁹ delectari nisi ī
eo qd' cognoscim⁹. Magis aūt possum⁹ speculari ꝓximos
nostros ꝙ̄ nosipsos: & etiā actiones ꝓximorū ꝙ̄ nr̄as: qa
vniuscuiusq; iudiciū in ꝓpriis magis deficit ꝓpter priua
tū affectū quē habet qlibet ad seipm. Et iō oportet ꝙ fœ
lici sint delectabiles opatiōes bonoꝝ viroꝝ & ꝯrię cōtri
stabiles. sicut music⁹ delectat in bonis melodiis: sic fœlix
gaudet in bonis operibus amici: & sic indiget amicitiis.

§. IIII. TERTIO SVSVRRATIO

includit ī se nequitiā mortalē: & est ꝯ p̄ceptū dñi dicentis
Leuit. xix. Nō eris criminator & susurro ī ppl'is. Crimina
Susur ratio est morta le. tor dicit q publice accusando vel cōuitiādo pctā aliis īpo
nit. Susurro aūt occulte vt dictū est: qa notabile nocumē
tū p hoc vitiū infert ꝓximo: iō est mortale & graui⁹ de se
ꝙ̄ detractio. Rō hui⁹ est ꝭm. b. Tho. ij. ij. q. lxxiiij. ar. ij. quia
pctm ī ꝓximū tāto ē graui⁹ quāto p ipm mai⁹ nocumētū
infert ꝓximo: tāto aūt nocumētū est mai⁹: quāto mai⁹ est
bonū qd' ꝓximo tollit: sicut maius bonū est vita hoīs: ꝙ̄
diuitię q̄ ordinant ad sustētandū vitā: & ideo graui⁹ est ho
micidiū per qd' toll't vita hoīs ꝙ̄ furtū vel rapina p quā
tollit substātia tpalis seu diuitię. Inter cętera v̄o exterio
ra bona p̄eminet amic⁹: qa sine amicitia null⁹ viuere pōt
vt patet p ph̄m. viij. Ethic. Et qa bona fama q̄ p detractio
nē tollit ad hoc maxime necessaria ē vt hō idone⁹ ad ami
citiā habeat. Et iō susurratio est graui⁹ pctm ꝙ̄ detractio
vel cōtumelia: qa amicus meli⁹ est ꝙ̄ honor: & amari ma
gis ꝙ̄ honorari ꝭm ph̄m in. viij. Ethi. Quāuis enim detra
ctor aliquando dicat maiora mala ꝙ̄ susurro: tñ qa graui
tas peccati attenditur ex fine magis ꝙ̄ ex materia: ideo est
grauius susurratio quę intendit tollere maius bonum.

¶ De exultatione in aduersis proximi. Ca. VI.

EXVLTATIO IN ADVER

sis ꝓximi est qnta filia inuidię: & ꝓpinqtatē
habet ad crudelitatē & sęuitiā q̄ virtuti clemē
tię opponit. Nā crudelis exultat in pœnis alte
rius: ipa etiā crudelitas ex odio & iuidia ꝓcedit: vñ de ipa
crudelitate hic breuiter dicēdū. Est aūt crudelitas ꝭm Se
ne. atrocitas animi in exigendis pœnis. Est aūt dr̄ia inter
Descri bit cru delitas. crudelitatē & sęuitiā & diuersa vitia sunt. Pro quoꝝ decla
ratione sciēdū ꝭm Tho. ij. ij. q. clix. ar. j. Nomē crudelitatis
a cruditate sumptū videt. Sicut autē ea q̄ sunt decocta &
digesta solent habere suauē & dulcē saporē: ita illa q̄ sunt
cruda habēt asperū & horribilē saporē. Clemētia aūt im
Crude litas. portat quādam lenitatē seu dulcedinē animi per quā qs
est diminutiu⁹ pœnarū. Vnde crudelitas ei opponit vt vi
tiū per qd' quis excedit mēte in pœnis inferēdis. Epikeia
quidē quę est pars iustitię: alio noīe ęqtas dr̄: pœnas debi
tas ex defectu cōmisso diminuit ꝭm tamen ꝙ ratio dictat
vt ad tollēdū scandalū & hmōi. Sed ipsa dulcedo affect⁹
ex qua homo ad hoc inclinat pertinet ad clementiā: ita &
ecōtrario ipse excessus pœnarū quātū ad id qd' exteri⁹ agi
tur pertinet ad iniustitiā. Sed quantū ad austeritatē animi
per quā quis prōptus est ad augendas pœnas pertinet ad
crudelitatē. Sicut etiā differt misericordia a clementia: eo
ꝙ ad misericordiā pertinet alienæ miseriæ subuenire per
beneficij collationē: ad clemētiā vero miseriā diminuere
per pœnarū diminutionē: ita differt immisericordia a cru
Immise ricor dia. delitate: quia per immisericordiā non subuenit quis mise
rię proximi dādo beneficiū cum debet: per crudelitatē ad
auget miseriā pœnę vltra debitū rōnis. Tamē ꝓpter simi
litudinē rationis harū virtutū. s. clemētię & misericordiæ
quia vtraq; refugit & abhorret miseriā alienā: sumit vna
pro altera. Et sic etiā vitia eis contraria. s. īmisericordia &
Sęuitia feritas. crudelitas sumit sępe vnū pro alio. Differt etiā ꝓprie su
mēdo crudelitas a feritate. Nam nomē sęuitiæ & feritatis
a similitudine feraꝝ accipitur q̄ etiam sęuę dicunt. Hmōi
enim animalia nocent hominib⁹: vt ex eoꝝ corporib⁹ pa
scātur: nō ex aliqua iustitię causa cuius ꝯsideratio ad solā
rationē ptinet. Et ideo proprie loquēdo feritas vel sęuitia
dicitur ꝭm ꝙ aliquis in pœnis inferēdis non cōsiderat ali
quā culpā eius qui punit: sed solū hoc ꝙ delectatur in cru
ciatu hoīm: & sic cōtinet sub vitio bestialitatis. Nā talis
passio nō est humana sed bestialis: prouenies vel ex mala

cōsuetudine: vel ex corruptione naturę sicut & alię bestia
les affectiōes. Sed crudelitas attēdit culpā in eo qui puni
tur: sed excedit modū in puniēdo. Et ideo crudelitas dif
fert a sęuitia seu feritate: sicut malitia hūana a bestialita
te: vt dicit in. vj. Ethi. Et sicut crudelitas q̄ est malitia hu
mana opponit clemētię q est virt⁹ humana: ita sęuitia seu
feritas quę est passio bestialis opponit virtuti quā ph̄s he
roicā seu dñicā vocat: & ꝭm nos ptinere videt ad dona spi
ritus scti: videlicet ad donū pietatis: hic aūt sumit crudeli
tas large. Seuerus aūt ꝭm Isid. in. lib. Etymol'. dr̄ quasi sæ
uus & ver⁹: qa sine pietate tenet iustitiā in puniēdo: & ꝭm *Seuer⁹.*
Tho. Non tñ simpl'r seuerus dr̄ sęuus: qa sęuitia importat
vitiū: seueritas aūt virtutē. Sed dr̄ sęuus circa veritatē pro
pter aliquā similitudinē ad sęuitiā q̄ nō diminuit pœnas:
sed h̄ agit seuer⁹ cū rōne. s. vt nō recedat a veritate iudicij.
De crudelitate ppl'i Iudaici erga christū ait Ps̄. Non est
recordat⁹ facere mīam: sed psecut⁹ est hoīem & mēdicū &
inopē. s. christū. Super quē versum Cassiod. ait. Persequi
hoīem facit aut diuitiarū ambit⁹ aut supbię odiosa iactā
tia. Pauperē v̄o & mēdicū inseq sola crudelitas facit: cui⁹
nec honor quęrit nec abūdātia facultatis ambit. hęc ille.
Debet aūt euitari crudelitas: quia deo & hoībus displicet
& deus maxime laudat ex clemētia & mīa: & debet euitari.
¶ Vt circa subditos non exerceatur.
¶ Vt circa propinquos non habeatur.
¶ Vt circa afflictos non exhibeatur.

§. I. QVANTVM AD PRIMVM

Sicut misericordia & clemētia reddūt rectorem amabilē *Crude litas fa cit odio sum.*
subditis: qd' putile & necessariū est: ita inhumanitas & cru
delitas reddūt eū exosum. vñ Prouer. xx. dr̄. Misericordia
& veritas custodiūt regem: & clementia firmatur thronus
eius & Eccl's. vij. c. dicit. Noli esse nimis iustus: est q perit
in iustitia sua. Dicitur nimis iustus qui est nimis seuerus
in corrigēdo: crudelis in puniēdo. In arca autem dñi fuit
non solū virga Aaron: sed & māna suauissimū: ad signifi
candū ꝙ in mente pręsidentis qui figurat per arcā dñi in
qua lex dñi debet ꝯtineri: nō solū virga districtiōis & rigo
ris iustitię debet seruari: sed & māna mię & clemētię vitā
do crudelitatē. Qd' docet Grego. in. xxxj. Moral'. sic dicens *Rector non sit crude lis.*
Sit rigor. s. in rectore. sed nō exasperans. sit zelus: sed non
immoderate sęuiēs. sit pietas: sed non plus ꝙ̄ expedit par
cens. Sic bonus ille Samaritanus in vulneribus sauciati
ad curādū eū immisit oleū & vinū: nō solū mortificatiuū
sed & oleū lenitiuū: vt habet Lu. x. Et ex hoc sequit meli⁹
emendatio criminū. Vnde dicit Leo papa. Leniter casti
gatus reuerētiā exhibet castiganti. Asperitas autē nimiæ
increpationis nec correptionē recipit nec salutē. di. xlv. cū
beatus. Sed vt dicit Salomō Prouer. xij. Viscera impiorū
crudelia. Non em habēt misericordiā & cōpassionē huma
nę cōditioni. Hiere. vj. Crudelis est & nō miserebitur. Ve
rum vt dicitur Iaco. ij. Iudiciū. s. damnationis & seuerę pu
nitiōis sine misericordia fiet illi qui nō fecit misericordiā
sicut patuit in Adonibezech rege. Nam captus a filiis Isrl'
fecerūt ei amputare summitates manuū & pedū: & vincu
latus ductus est Hierusalem: qui dixit. Septuaginta reges
erant quibus amputatis summitatib⁹ manuū & pedū a me
comedebant reliquias ciboꝝ quę cadebant de mensa mea
Sicut feci ita & reddidit mihi dñs. Iudicum. j. Sicut ergo
fuit crudelis aliis: ita & ipse expertus est crudelitatem. Cy
rus rex qui fuit valde crudelis delectabiliter fundens hu
manū sanguinē cum fuisset captus a regina Damari cuius *De cru delitate Cyri re gis.*
filiū ille occiderat: fecit ei caput amputari & ī vtrē sangui
nis immergi dicens. Sanguinē sitisti: sanguinē bibe: id est
sicut fuisti aliis crudelis: ita & erga te exercebitur crudeli
tas: vt non parcatur tibi ꝓpter regiā dignitatē: vt fieri so
let. Sicut autē rector debet cauere sibi a crudelitate & feri
tate in factis erga subditos: ita etiā in v̄bis non debet esse *Rector subditis nō debet eē crudelis*
asper & durus nimis. Nam dicitur. Prouerb. xv. Sermo du
rus suscitat furorē: qd' verificatū est in filio eius Roboā in
principio regni sui. Nam cū populus Israel rogaret vt mi
nueret ei grauamē expēsarū & exactionū quę fuerāt impo
sitę a patre: ex cōsilio iuuenū respōdit dure populo dicēs.
Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Pa
ter meus imposuit sup vos iugū graue: ego aūt superaddā
pater meus cecidit vos flagellis: ego aūt cædam vos scor
pionibus. iij. Reg. xij. Ex qua duritia & crudelitate sermo

Archivo Histórico Rosario

Aman agagites. nis ppl's recessit a dño & obedientia. Insuper & Amā Agagites qa fuit ita crudelis ꝙ ꝓpter odium & inuidiā ad honorē Mardochei dolose impetrauerat lr̄as a rege Asuero. ꝙ oēs genꝰ Iudęoꝝ vbicūqꝫ inuenirent̄ certa die exp̄ssa in lr̄is deberent occidi: de cuius crudelitate Hester dixit regi Asuero: hmōi crudelitas redundat in regē. Hester. vij. Et ipse Asuerus de eo scripsit. Aman genere & mente Macedo a Persarū sanguine alienꝰ pietatē nostrā sua crudelitate cōmaculās peregrinꝰ susceptus est a nobis. Hester. xvj. Tandē crudelitas redundauit in caput suū. Nam ad supplicationē reginę Hester reuocatę sunt literę: & in contrariū mutatę ordinatiōe facta ꝙ oēs inimici Iudęorū q illa die cupiebāt & intēdebant occidere eos: ipsi occiderētur. Ipse Aman ex p̄cepto regis suspēsus in cruce alta. l. cubitis quam parauerat Mardocheo. Hester. vij. Narrat etiam Greg. in. iiij. Dial. ꝙ quidam miles ex mortuis reuiuiscēs Romę retulit multa quę vidit in alia vita. & īter cætera ꝙ viderat quēdam noīe Petrum: qui officialis fuerat in curia Romana ī fluuio fœtēti in loco pœnali presso magno pōdere ferri: & dictū fuit ei ꝙ idcirco illam pœnam patiebatur: qa cū ex officio haberet facere aliquā punitionē nō obedientia iniuncti officij: sed magis crudelitas ad puniendum illū trahebat. Confessores quoqꝫ & cōsulentes in foro cōscientię in imponēdis pœnitētijs: vel in allocutiōe ad pœnitētes debēt etiā cauere a crudelitate & duritia sermonis: nisi cū expedit rōne obdurationis hoīm: qn̄ dulcibus monitis non mouentur vt fecit Stephanꝰ ꝓtomartyr dicens Iudęis cōtra quos disputabat. Dura ceruice & incircūcisi cordibus & auribus: vos sp̄ūi sancto semꝑ restitistis Act. vj. Primum docet Chris. dicēs. Si erramus modicam pœnitētiā imponētes: nōne meliꝰ est ꝓpter misericordiā reddere rationē q̄ꝫ ꝓpter crudelitatē? Vbi paterfamilias largus est: dispensator non debet esse tenax. Si deus benignus vt qd sacerdos eius vult videri austerus? xxvj. q. vij alligāt. Et Grego: dicit. dist. l. cōsiderādū ꝙ idcirco ꝑmisit deꝰ Petrū negare christū vt in sua culpa disceret qualiter alijs misereri deberet. Debent etiā vt conseruent bonā famam & cōsciētiā cauere a nimia familiaritate cū mulieribus. Vnde Augu. Qui fidens conscientię suę negligit famam suam nimis crudelis est. xij. q. j. nolo.

cōfessores non sint crudeles.

§. II. SECVNDO EXERCETVR

crudelitas permaxime erga parētes dū eis nō subuenitur: vel quod peius est dum affligūtur. Vnde dicitur Prouer. xj. Qui crudelis est etiā propinquos abijcit. Sicut ad virtutē pietatis pręcipue pertinet erga ꝓpinquos obsequium esse & subuenire: ita ꝑ vitiū crudelitatis denegant̄ obsequia & adiutoria debita vel irrogant̄ supplicia: qd vtiqꝫ est ꝯtra naturalē instinctū. Et ideo apl's dicit. j. ad Tim. v. Si qs suoꝝ & maxime domesticoꝝ. i. ꝓpinquoꝝ curā nō habet. s. in ꝓuidēdo fidē negauit. i. fidelitatē seu ius naturale: & est infideli deterior. Et cōmuniter tales male fortunantur etiā in hoc sęculo: sicut patet ī Absalone q fuit ita crudelis vt nō solū occideret fratrē suū Amon: sed & patrē suū pijssimū Dauid de regno expulit & quęsiuit occidere. Qui demū fugiēs de pręlio eiꝰ exercitu debellato trāsiens equester subter vnā quercū remāsit suspēsus per capillos capitis in ea: & a Ioab lanceis transfixus est. ij. Reg. xviij. Nero imperator quo nemo crudelior matrē ꝓpriā occidi fecit: vt ex curiositate videret quō steterat in vētre matris q demū seipsum ab īperio expulsus occidit. Sed si magna crudelitas iudicaretur a cunctis cum quis videret patrem vel matrem vel fratrē: vel aliū cōsanguineū in maximis pœnis detineri: nec in vllo se posse iuuare: & cum posset multipliciter cōsolari & refrigerare negligeret: quāto maior crudelitas est ꝓpinquos suos q sibi bona sua ex quoꝝ acquisitione indebita vel nimia affectione sciunt vel scire possunt: & verisimiliter credūt esse in pœnis purgatorij q̄ maximę sunt sup oēs vitę p̄n̄tis: & nō iuuāt eos orōnibꝰ: eleemosynis: missis: & alijs pijs suffragijs: & qd peiꝰ est legata pro se facta nō soluūt. Vnde illi nō percipiētes suffragiū ꝑmanēt in illis pœnis: clamātes illud Iob. xix. Miseremini mei: miseremini mei: saltē vos amici mei: q̄re ꝑsequimini me sicut deus? Vn̄ tales vt necatores aīarū mandātur excōicari propter talē crudelitatē. xiij. q. ij. qui oblationes. Et de quodā milite legit̄ q cū dimisisset cognato suo ꝙ in casu quo moreret̄ in bello cōtra infideles ad qd ibat suū quēdā equū vēditū in eleemosynā largiret̄: & in illo bello occiso cognatus auaritia ductus nō executꝰ est iniunctū: sed sibi retinuit: sed in capite octo dieꝝ a morte apparēs ille miles dixit. Quare nō fecisti qd imposui tibi fecisti me manere in pœnis vsqꝫ nūc: sed impunitꝰ nō euades. Nā ego hodie ad cœlū purgatꝰ ascēdo: tu vero hodie ad inferna descendes: qui subito mortuus & dānatus est. Solū in hoc licet vti crudelitate ad parentes: qn̄ scilicet qs vocat̄ per inspirationē ad seruiēdū deo ꝑ ꝯtēptū mūdi & religionis ingressum: vt ꝓpter afflictionē eoꝝ hoc nō prętermittat. Nā vt dicit Hiero. Summū genus pietatis est in hoc esse crudelē. Maximā crudelitatē exercuit ppl's Iudęorū cōtra christū in sua passione. Vn̄ cōqueritr̄ de ipso sup hoc ꝑ Hieremiā Threñ. iiij. dicens. Filia ppl'i mei crudelis quasi Struthio in deserto dedit vocē suā ꝯ me. Filia dicit̄ synagoga per creationē & sp̄ualē curā quā de ea habebat deus. Populi mei. i. q̄ synagoga est ppl's meus quasi Struthio qui ferrū crudū comedit: & de filijs suis nō curat stridet fortiter. sic ppl's Iudęoꝝ crudelis clamando ꝯ christū. Et cū Pilatꝰ fecisset eū crudeliter flagellari: vt. s. hoc viso crudelitas eoꝝ cessaret: magis ac magis clamabant. Crucifige eū crucifige eū. Vn̄ & Ps. loquēs in ꝑsona christi ad patrē exp̄mit illoꝝ crudelitatē ꝑ varias silitudines dicēs. Erue a framea deꝰ animā meā. i. vitā. Et est orō ꝭm partē sensitiuā. Framea est spata quę cito incidit & tollit vitā: & ideo multū est horrori ex velocitate mortis quā inducit. Sic & ipsi Iudęi multa egerunt ad accelerādū mortē eius. Nā dabāt ei bibere vinū myrrhatū seu acetosum: & Simonē angariauerūt ad portādū crucē ne fieret mora: & latus eiꝰ trāsfixerunt. Et iō de manu canis vnicā meā. i. vitā supple erue. Canis auide rodit. Vnde notatur auiditas Iudęoꝝ ad mortē christi. Nā & q̄rebāt eum capere nō ī festo ne a turbis defenderet̄. & Barrabā dimitti petierūt: & Pilato volēti eū dimittere dixerūt. Si hūc dimittis nō es amicus Cęsaris. Salua me ex ore leonis qd est animal ferum & cū rugitu insilit ad deuorandum vsqꝫ ad ossa. Et Iudæi cum magnis clamoribus postulabāt vt crucifigeretur: & vsqꝫ ad ossium fractionem afflixerunt occidētes. Et a cornibus vnicorniū humilitatē meam. Vnicornis est animal ferox & indomitū qui habet cornu durissimū ī frōte: quo animalia trāsfodit & occidit: & sic duritiā & obstinationē Iudęorū signat in mortē christi: quia a nullo potuerūt flecti a crudelitate eorum. Sed de sua crudelitate puniti sunt crudeliter. Nā exterminiū terribile secutum est de genere illo destructa ciuitate & multis milibus hominū mortuis fame & bello residui venditi dispersi sunt per orbem.

Crudelitas erga parētes.

Absalō propter crudelitatē erga patrē occisus fuit.

Crudelitas erga animas.

Crudelitas Iudęoꝝ erga christum.

§. III. TERTIO CRVDELITAS EX

ercetur ad afflictos. cū. s. quis nō compatit̄ eis & subleuat: sed potiꝰ insultat vel afflictionē addit. Vnde cum Phacee filius Romelię rex Israel occidisset de Iuda centū viginti milia in die vna tpe Acham regis Iuda oēs viros bellatores ꝓpter pc̄tā eoꝝ: insup ducēta milia mulierū pueroꝝ & puellarū: cœperūt filij Israel de fratribꝰ suis. s. de Iuda infinitā prędā & adduxerūt in Samariā: volētes eos subijcere seruituti ex magna crudelitate: vn̄ ꝓpheta quidam repręhēdit eos ex parte dei dicēs. Ecce iratꝰ dn̄s ꝯ Iudā propter pc̄tā eoꝝ tradidit eos ī manꝰ vestras. Occidisti illos atrociter: ita vt in cœlū ꝑtingeret crudelitas vr̄a. Insuper filios Iuda vultis vobis subijcere in seruos & ancillas. Peccastis em̄ super hoc dn̄o deo vestro. Sed audite cōsiliū meū. Reducite captiuos quos adduxistis & c. qd & fecerūt refocillātes eos & dimittētes redire in terram suā. ij. Paral. xxviij. Et Gre. dicit ꝙ nō debet a nobis flagellatis addi afflictio: ne nos culpę quod absit offensa respiciat. viij. q. j. cū percussio. Propterea ꝓhibuit dn̄s in veteri lege filios Israel comedere sanguinē aīalium in figuram vt auerteret eos a crudelitate horrēda effusionis sanguinis humani. Eadem rōne ꝓhibuit eos comedere aīalia suffocata vel strangulata: qa in tali morte multū affligunt̄ aīalia. ꝓhibuit em̄ in particulari comedere grypū: qd aīal est infestū hoībus & eqs: in detestationē crudelitatis potentū erga subditos. ꝓhibuit edere & vulturē: qd aīal insequit̄ exercitū bellātiū: vt de cadaueribꝰ mortuoꝝ pascat̄: & significat crudelitatē eoꝝ qui ꝓcurāt bella & seditiones vt inde lucrent̄. In nullo em̄ gn̄e hoīm reperit̄ tāta crudelitas sicut in partialibus adeo vt nō solū crudel'r occidāt: sed etiā occisum minutatim

afflictis nō addatur afflictio.

Filij Isr'l vt euitarent crudelitatē a sanguine abstinebant.

nutatim in frustra discerpāt: & aliqn̄ comedāt quo nil crudeliꝰ. Prohibuit etiā dn̄s coquere hædū ī lacte matris vel auē capere cū pullis ad inducēdum illū ppl'm ad pietatē & vitandū crudelitatē dum essent assueti ad hmōi: etiā circa aīalia bruta: vt dicit bea. Tho. j. ij. q. c. Dicit etiam Hier. ꝙ accepisse pauperibꝰ erogādū & esuriētibus plurimis illud reseruare oīm prędonū vincit crudelitatē. xij. q. ij. gloria. Qn̄. s. quis quęrit immittere caristiam emens vel retinens victualia nō sibi necessaria. Sciendū tn̄ ꝙ licet videatur multis crudelitas punire reos ad mortem & grauiter punire crimina: non tn̄ crudelitas: sed iustitia & charitas est. Vnde Hiero. sup Esa. Nō est crudelis q crudeles iugulat: sed crudelis patiētibꝰ esse videt̄. Nā latro suspensus patibulo crudelē iudicē putat. xxiij. q. v. non est. Hinc & Aug. Quid crudele Moyses mādauit aut fecit cū cōmissum sibi ppl'm sancte zelās viuo & vni deo vero subditū eē cupiēs postqꝫ cognouit ad fabricādū idolū defluxisse & colendū in paucos vindicās gladio: & in p̄nti salubriter terruit & disciplinā in posterū sanxit. Nā cū nulla crudelitate sed magna dilectione fecisse qd fecit quis non in eius verbis agnoscat orātis ꝓ peccatis eoꝝ & dicētis. Aut dimitte populo hoc peccatū: aut si nō dimittis dele me de libro vitę. Sic apl's nō crudeliter sed amicabil'r tradidit hoīem sathanę in interitum carnis vt sp̄us saluꝰ sit. xxiij. q. v. & q. iiij. c. ipsa pietas. Idem ait v. q. v. non oīs. & c. non osculatur. Molestus est medicus furēti phrenetico: & pater indisciplinato filio: ille ligādo: iste cędendo: sed ambo diligēdo Si aūt illos negligāt & perire permittāt: ista potius mansuetudo crudelitas est. Et Aug. dicit in regula de occultante peccatū alterius quod debet manifestare per similitudinem occulti morbi corporalis. Nā si frater tuus vulnus habet in corpore qd velit occultari dū timet secari: nōne crudeliter a te sileretur & misericorditer indicaretur?

Punire crimīa nō ē crudelitas.

¶ De blasphemia. Ca. VII.

BLASPHEMIA DEI QVIA videt̄ ꝓcedere ex odio ad deū: ideo de ipsa hic agēdū. Pōt aūt sic describi ex verbis Amb. ꝙ est vitiū quo attribuit̄ deo qd ei nō cōuenit: vel remouet̄ ab eo qd ei ꝯgruit: vt si dicat̄ de eo aliqd importās defectū: puta ꝙ non sit iustus: vel ꝙ nō sit oīpotēs & hmōi. Est aūt cōtra actū fidei qui est cōfessio credēdoꝝ Vnde ad infidelitatē ꝑtinere videt̄ qd ex verbis apl'i elici pōt dicētis de se. j. Tim. j. Priꝰ fui blasphemꝰ & ꝑsecutor. Et subdit. Ignorās feci in incredulitate mea. Pro huius declaratione sciendum ꝭm beatum Tho. ij. ij. q. xiiij. arti. j. ꝙ nomē blasphemię importare videt̄ quandā derogationē excellētis bonitatis & pręcipue diuinę. Deus autē vt dicit Diony. est ipsa essentia bonitatis. Vnde quicquid deo cōuenit ꝑtinet ad bonitatē ipsiꝰ: & quicqd ad ipsum nō ꝑtinet longe est a rōne ꝑfectę bonitatis que est eius essentia. Quicūqꝫ ḡ vel negat aliqd de eo qd ei cōuenit vel asserit de eo qd ei nō cōuenit: derogat bonitati diuinę. Qd pōt cōtingere dupl'r. Vno modo ꝭm solā opinionē intellectꝰ. Alio mō ꝯiūcta quadā affectꝰ detestatiōe: sicut ecōtrario fides dei ꝑficit̄ ꝑ dilectionē ipsiꝰ. Hmōi aūt derogatio diuinę bonitatis vel ꝭm intellectū tm̄: vel etiā ꝭm affectum si consistat in corde tm̄ erit blasphemia cordis: si exterius ꝓdeat ꝑ locutionē erit blasphemia oris. Et ꝭm h̄ blasphemia confessioni opponit̄. Qd aūt aliq dicunt ꝙ sunt tres species blasphemię. Prima cū deo attribuit̄ qd ei nō ꝯuenit. Scd'a cū a deo remouet̄ qd ei cōuenit. Tertia cū attribuit̄ creaturę qd est ꝓpriū dei ꝭm Tho. vbi. s. Nā ꝓprie loquēdo ista sūt diuersę species blasphemię: qa attribuere deo qd ei nō ꝯuenit: vel negare seu remouere ab eo qd ei ꝯuenit nō differūt nisi ꝭm negationē & affirmationē q diuersitas habitꝰ species nō distinguit: qd aūt id qd est dei attribuit̄ creaturę ad id ꝑtinere videt̄ qd attribuit̄ ei qd ipsi nō ꝯuenit. Quicqd em̄ est dei ꝓpriū, est deꝰ. Attribuere ḡ creaturę qd est dei ꝓpriū: est ipm deū facere idē creaturę. Itē sciēdū ꝙ ille loquit̄ contra deū, cōuitiū inferre intendēs: vt cū dicit. sit maledictus deus & hmōi: derogat diuinę bonitati nō solū cōtra veritatē intellectꝰ: sed etiā ꝭm prauitatē bonitatis detestātis & impediētis pro posse diuinū honorē qd est ꝑfecta blasphemia. Et sicut laudat̄ deus in sanctis inquātū laudant̄ opa eiꝰ q̄ facit ꝑ sctōs: ita etiā blasphemat̄ in sctis inquātū blasphemia q̄ fit sctis redūdat in deū. Est autem blasphemia pc̄tm̄ mortale ꝭm Tho. vbi. s. art. ij. ex eo ꝙ repugnat & ꝯriat̄ charitati dei: qa ꝑ h̄ derogatur diuinę bonitati. vn̄ & Leuit. xxiiij. dr̄. Quicūqꝫ blasphemauerit nomē dn̄i morte moriat̄. Sed pœna mortis non infligitur nisi ꝓ mortali. Et est ꝯ primū vel scd'm pręceptū decalogi. Verū est tn̄ ꝭm Tho. ꝙ cū qs ex subita passione prorūpit in verba blasphemię nō aduertens hoc qd dicit eē blasphemiā: vt qa nō cōsiderat significationē verboꝝ nō esset tūc pc̄tm̄ mortale: sed si aduertat hoc esse blasphemiā cōsiderās significata verborū: ex eo ꝙ subito impetu irę hoc faciat: vel ex praua cōsuetudine: nō ꝓpter hoc excusat̄ a mortali: q̄uis cito doleat de cōmisso: sicut nec excusatur ab homicidij reatu: qui ex subita ira ꝑcutit ꝓximū: & istud est grauissimū pc̄tm̄. Et rō est ꝭm Tho. vbi. s. ar. iij. qa blasphemia opponitur cōfessioni fidei: & iō habet grauitatē infidelitatis: & aggrauatur si superueniat detestatio voluntatis: & adhuc magis si prorumpat in verba: sicut laus fidei auget̄ ꝑ confessionē & dilectionē Vnde cū infidelitas sit maximū peccatū ꝭm genus suum: ita etiā blasphemia. Vnde & glo. Esa. xviij. dicit ꝙ oē peccatū blasphemię cōparatū leuius est: & quātum quidē ad obiecta pc̄i grauiꝰ est q̄ homicidiū: qa blasphemia est directe cōtra deū homicidiū contra proximū. Quātum vero ad effectū nocumenti prępōderat homicidiū blasphemię. quia plus nocet. In grauitate autē peccati magis attenditur intentio volūtatis peruersæ quę videtur esse maior in blasphemia: cum intendat nocumētum honoris diuini q̄ in homicidio. De blaphemia quę alio modo dicitur maledictio: vt cum dicitur. maledictus sit deus & hmōi. habet̄ s. in. c. de maledictis. in titu. de ira.

blasphemia dei

derogatur deo dupl'r.

cōuitiū deo iferens.

blasphemia dei mortale.

§. I. DE BLASPHEMIA POTEST

exponi illud Ps. lxxiiij. Nolite extollere ī altū cornu vestrū scilicet superbiendo. Nolite loq aduersus deū iniqtatem scilicet blasphemādo: qa scilicet deꝰ cōfringit cornua supbię & punit blasphemos. Blasphematur autē deꝰ multipliciter nō solū ab infidelibus: sed etiā a ppl'o qui dicit̄ fidelis: & frequēter. De quo ipse conqueritur Esa. lij. Et iugiter nomen meū blasphematur: & hoc multipliciter.

¶ Primo blasphemant aliqui dei prouidentiam:

¶ Secundo blasphemant aliqui dei potentiam.

¶ Tertio blasphemant aliqui dei iustitiam.

§. II. QVANTVM AD PRIMVM

Blasphemant aliqui dei prouidentiā qui dicunt deū non habere prouidētiā de rebus seu actibus humanis: sed oīa euenire hominibꝰ a fortuna & casu: in quorū ꝑsona dicit Iob. Circa orbē cœli ꝑambulat: nostra autē nō cōsiderat Vnde libro. iij. de falsa sapientia de Epicuro philosopho sic ait. Videbat Epicurꝰ bonis semꝑ aduersa accidere paupertates: labores: exilia: charoꝝ amissiōes: malos cōtra bonos esse augeri potētia honoribꝰ affici: videbat innocētiā minus tutā scelera impune cōmitti. videbat sine delectu morum sine ordine ac discrimine annorū seuire mortē: sed alios ad senectutē peruenire: alios infantes rapi: alios robustos interire: alios in adolescētię flore immaturis annis extigui: in bellis meliores potiꝰ vinci & perire: maxime autem cōmouebat homines in primis religioso grauioribus affici malis his qui omnino deū negligerēt: aut nō ꝑpie colerēt vel minora mala & incōmoda euenire vel nulla. Et subdit. Cum hęc cogitaret Epicurus earum rerū velut malitia indultus. Sic enim causam rationemqꝫ videbat̄ ignorāti: ęstimauit nullā esse ꝓuidētiā: nullāqꝫ dei iustitiā. Hec ille. Sic & Seneca in Tragedijs postqꝫ cōmendat deū de regimine & gubernatione vniuersi & ordine rerū aliarū cōqueritr̄ ꝙ de rebꝰ humanis nō videt̄ curare dicēs. Cur idē. s. deꝰ qui tāta regis sub quo vasti pōdere mūdi: librata suos ducūt orbes hoīm minime ades securꝰ nō solicitꝰ ꝓdesse bonis nocuisse malis. Res hūanas ordine nullo fortuna regit spargitqꝫ manu: munera cęca. Peiora fouens. Vincit sanctos dira libido. Fraus sublimi regnat in aula. tradere turpis fasces. Populꝰ gaudet: eosdem colit atqꝫ odit: tristis virtꝰ peruersa tulit pręmia recti: castos sequit̄ mala voluptas: vitioqꝫ potēs regnat adulter. Vnde & Boe. in. j. de ph̄ica cōsola. in persona horū ait. O stelliferi conditor orbis: qui perpetuo nixus solio: rapido cœlū turbine versas & c. Et. j. Omnia certo fine gubernas. So

Prouidentia dei blasphematur.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

los hominū respuis actus. Merito rector cohibere modo. Nam cur tantas lubrica versat fortuna vices. Præmit insontes debita sceleri noxia pœna: ac peruersi resident celso mores solio. Sanctaq̄ calcant iniusta vice colla nocētes. Latet obscuris condita virtus clara tenebris. Iustusq̄ tulit crimen iniqui. Nil periuria: nil nocet ipsis. Fraus mendacij cōpta colore &c. Sed potest ipse dicere quotidie qđ semel incarnatus ait Iudæis. Quis de vobis arguet me de peccato? Io. viij. s. ignorātię vel imprudētię aut iniustitię? certe nullus. Et ꝙ nō possum⁹ deum inculpare de aliquo vel arguere: sed omnia quæ facit bonis & malis bene facit tribus rationibus pōt ostēdi ꝑm Io. Dn̄ici in sermone.

¶Primo propter diuini operis profunditatem.

¶Scd'o propter nostrę mentis tortuositatem.

¶Tertio ꝓpter dei summā rectitudinem & claritatem.

De⁹ nō pōt repēhendi.

Primo etenim dico ꝙ non possum⁹ deū arguere propter suorū operū profunditatē. Sunt em̄ opera dei tā alta tam profunda ꝙ nō possum⁹ per nos inuestigare. E nō solum alta sua opera nō possumus cōprehēdere: sed nec minima & vilia valēt a nobis pfecte cognosci. Vnde quare granū milij sit rotūdum: & granū hordei oblongū oēs mundi sapiētes nescirent dicere. Et similiter quare granū frumenti sit scissum ex vna parte: & ex alia non: null⁹ sapiēs posset sufficiēter rationē assignare: & sic circa quālibet paruā rē possent infinite moueri q̄stiones quas nescires explicare: tantam abyssum sapiētię posuit de⁹ in istis suis creaturis. Si ergo in istis creaturis inferiorib⁹ & magis vilib⁹ est tāta ꝓfunditas quāto magis aliæ res altæ & ꝓfundæ. Quō ergo tu vilissima creatura presumis repręhēdere deū quare istū fecit christianū: illum Iudęū: illū reprobat: istū elegit: quare bonis mala: & malis bona eueniūt. Vide miser ne intres hoc pelagus: quia submergeris. Et ideo dicebat apl's ad Ro. xj. O altitudo diuitiarū sapiētię & scientię dei ꝙ incōpręhensibilia sunt iudicia ei⁹ & inuestigabiles vię eius. Viæ eius sunt opera eius: & hę inuestigabiles. i. non cognoscibiles a nobis in vita ista ꝓpter profunditatē earum. Hinc & Aug. quęrēs quare dn̄s nō fecit signa in Tyro & Sydone: de quib⁹ dicit christus ꝙ si facta fuissent illa ibi quę fecit ipse in Iudęa fuissent cōuersi: & Iudęa in qua fecit illa miracula non est cōuersa ad pniam: ꝓut dr̄ Mat. xj. dicit Aug. Nam si rōne facti ꝓfunditatē iudicij ei⁹ penetrare nō possumus: manifestissime tn̄ scimus & verum esse qđ de⁹ dixit & iustū eē qđ fecit. xxiiij. q. iiij. Nabuchodonosor. §. de tyrijs. Scd'a ratio quare nō possum⁹ deum inculpare est ꝓpter nostrę mentis tortuositatē. Sumus em̄ oēs torti nō recti: & distortū & nō rectū est iudiciū nostrū & ideo male iudicam⁹: sicut qui ponit baculū ī aqua: sibi videꝛ ꝙ sit tortus qui tn̄ non est: sed defect⁹ in visu tuo. Et sic ocul⁹ iudicat de rebus coloratis ꝑm ꝙ est in eo. Dicūt philosophi ꝙ lux siue pupilla oculi non est colorata nec vllū colorē debet habere in se vt bn̄ videat res prout sunt. Vnde si in oculo esset aliquis humor & portares ante eū pannū rubeū vel azureū videreꝛ tibi obscurus. Sic est de oculo nostri intellectus: qa in eo est humor nostrę cōcupiscētię: & mal⁹ humor. s. cupiditatis mundi: qa vellem⁹ illi mala cōtingere quē odimus: illi bona quē amamus: & qa nō sic euenit vt vellemus: ideo male iudicamus de deo & dicimus deū iniustū: vel non habere curā de nobis & ꝓuidētiā: Sed remoue prauū humorē & videbis recte. Sic fecerunt & faciunt serui dei: qa enim remouēt a se amorem a rebus mundi: ideo videꝛ eis ꝙ qcqd fecerit & facit recte & optime facit. & cōcordāt se in oib⁹ cū volūtate dei dicētes illud ꝓpheticū. Oīa q̄ fecisti nobis dn̄e in vero iudicio fecisti: qa peccauim⁹ tibi: & mēdatis tuis nō obediuim⁹.

De⁹ est summa mēsura omniū.

Sed peccatores iudicāt sicut infirmi quibus dulcia amara videnꝛ & ecōtrario. Sic dicimus tribulatiōes pauptatē infirmitatē esse amaras & malas: sed serui dei oppositū. Tertia ratio quare deū inculpare nō possumus est. qa ipse est summa rectitudo & mēsura oim rerū. Vnde dicunt phi & scti ꝙ quelibet res habet mēsurā suā: nō dico solū mēsurā cānarū: vt in pāno: & sextarioꝝ vt ī bladis: sed sunt multę aliæ mēsuræ & regulæ. Mensura caloris ꝑm sapientes est ignis: quia nulla res est ita calida sicut est ignis: & ideo res tanto est calidior: quanto magis appropinquat caliditati ignis. Sic mensura oim lucentiū est sol: qa sol est lux intēsior oibus alijs lucidis: & ideo omes alię res lucidæ habēt mēsuram ab illa luce: & res illa est magis lucida q̄ magis appropinquat ad lucem solis. Sic mēsura oim venalium est aurū: qa ꝑm ipsum mēsuraꝛ & poniꝛ preciū rebus. Nūc aūt ad ꝓpositū dicūt sancti & phi ꝙ regula nostrę voluntatis est lex q̄ est tamq̄ quidā oculus q habet dirigere voluntatem.

Mensura venaliū dicitur aurum.

Lex aūt hmana ꝓcessit ab imperatore a sua voluntate: sed ipse fuit peccator vt cęteri hoies: & ideo aliqñ errauerunt in condendis legibus non rectis. Oportet ergo qđ sit vna voluntas summa absq̄ vllo peccato & defectu. Et istam dicūt oēs esse voluntatem diuinam: quę non potest esse magis recta: & nulla rectitudo est super eam. Et sicut ignis nō potest perdere suū calorem & sol suum splendorē: sic voluntas dei quę est regula omnis rectitudinis: non pōt effici torta vł curua seu obliqua aut iniusta: seu praua. Vnde quicquid agit recte & iuste agit. Nos autem in vita pręsenti propter paruitatem & cęcitatem intellectus nostri non possumus plene cognoscere ista. Sed in alia vita cum videbim⁹ eum sicuti est: aperte cognoscemus qđ oīa quę facit & fecit deus cum maxima sapientia & rectitudine facta sunt. & quod ait Salomon Eccl'es. iij. c. Cuncta fecit bona in tempore suo. Nolite ergo loqui aduersus deū iniquitatē. s. blasphemādo ipsum tamq̄ non habeat prouidentiam de humanis vel non recte prouideat.

§, III. QVANTVM AD SECVN

dū Blasphemāt aliqui diuinā potētiā: vt illi q dicūt. De⁹ nō pōt facere hoc vel illud: ac si nō esset omnipotēs: cū tamen dicaꝛ Exo. xv. Omnipotēs nomē eius. Omnia enim potest nisi quę importāt defectū & impfectionē: vel q̄ implicant cōtradictionē ꝑm Tho. in. j. parte. Nam posse peccare vel mori vel errare & hmōi non est posse: sed imporētia. vnde Hiero. Solus deus ille omnipotens est: qui cum omnia possit hoc solū nō potest. cuius posse nō est aliqd posse: sed non posse. s. peccare. de pœni. dist. ij. §. fi. Et idem dicit ꝙ cū omnia possit deus. hoc nō pōt. s. virginē suscitare post ruinā. xxxij. q. v. si Paulus. Hoc em̄ implicat cōtradictionē. s. ꝙ aliqua sit corrupta & virgo. i. non corrupta. Potest igiꝛ deus oīa facere quę vult: Sap. xij. Subest enim tibi posse cum volueris.

Blasphemaꝛ potētia dei.

De punitione blasphemātiū.

Puniuit dn̄s plurimos blasphemātes dei potētiā: vt patet in Sēnacherib rege Assyriorū Cum em̄ venissent in Iudęā & quęreret capere Hyerosolymā ciuitatē principalē vbi regnabat Ezechias misit nuntios Rapsacen & quosdā alios qui locuti sunt non solum nuntijs Ezechiæ: sed etiā publice ad populū ciuitatis qui erāt in muris ciuitatis vt audirēt & rebellarēt se Ezechię vt traderēt ciuitatē & se in manib⁹ Sennacherib: inter cętera dicētes. Non te decipiat deus tu⁹ in quo confidis dicēs. Nō dabiꝛ Hierusalē in manu regis Assyrioꝝ. Nunqd eruerunt dij gentiū populos quos subuerterūt patres nostri? Et ad ppl'm dicebāt. Nō cōturbet te Ezechias dicens. Dn̄s liberabit nos. Quis est ex oībus dijs terrarū q eruerit terram suā de manu mea vt eruat dn̄s. s. de⁹ vester Hierusalē de manu mea? Et sic blasphemabāt dei potētiā: quasi nō posset liberare eos ab ipso. Ezechias aūt rex sanct⁹ hō ad orōnē confugit: & ad Esaiā ꝓphetā misit vt oraret deū pro populo. Cui respondit Esaias ex parte dei loquens de Sennacherib. Cui exprobrasti: & quē blasphemasti & sup quē exaltasti vocē tuā. Ad sanctū Israel. Et. ī. Supbia tua ascēdit ad aures meas: ponā ergo circulū in narib⁹ tuis: & frenū in labijs tuis: & reducā te per viam per quā venisti: qđ & factū est. Nā in vna nocte ab angelo dn̄i occisa sunt centū octogintaquinq̄ milia exercit⁹ Sennacherib: & reuersus ipse in Niniuē occisus est a filijs suis in templo dei sui. Habētur hec oīa Esa. xxxvij. & iiij. Reg. xix. Petr⁹ etiā Damianus vt narrat Vincē. in Speculo hystoriali. ad idē ponit hoc exemplum. Duo amici & cōpatres in Bononię partibus cū discūberēt ī cōuiuio allatus est gallus: qđ pulmētū vnus eoꝝ arrepto gladio in frustra desecuit: tritūq̄ piper cum liquamine supfudit. Quo facto alter ait. Profecto compater sic explicuisti gallū istū vt sanctus Petrus si velit reintegrare nō possit. Cui alter subintulit: plane nō mō si sctūs Petrus: sed si christus ipse imperet gallus iste in perpetuū nō resurget. Ad hanc vocē repente gallus viuus coopertus plumis exiliuit: alas pcussit & cecinit & plumas excussit totūq̄ linquamē sup eos q vescebātur aspersit. Ilico sacrilegi blasphemi in aspersione piperis lepra pfusi sunt quę plaga leprę in posteris eorū hęreditaria permansit vsq̄ in obitum. Vnde in famulatum subacti sunt Bononiensis

Exēplū blasphemiæ.

ecclesię quę beati Petri insigniꝛ vocabulo. Hęc ille. Nolite ergo loqui aduersus deum iniquitatem.

§. IIII. QVANTVM AD TERTIŪ

Iustitia dei blasphematur.

tiū Blasphemāt aliqui dei iustitiā: dicētes deū iniustū: cū multū affligit aliquos & crudelē. In quoꝝ psona ait Iob xxx. Mutatus es mihi in crudelē: cum tn̄ sit iustissimus & clemētissimus Ps. Iustus dn̄s & iustitias dilexit: ęquitatē vidit vultus eius: hęc est blasphemia dānatorū in iferno. vn̄ dr̄ Apo. xvj. Estuauerūt homines ęstu magno: & blasphemauerūt nomen dn̄i habētis potestatē super has plagas. Vbi dicit glossa. ꝙ in inferno positi q̄uis sciant se ꝓ merito puniri: dolent tn̄ ꝙ deus habeat tantā potentiam ꝙ plagas eis inferat. Pro cuius declaratione dicit Tho. ij. ij. q. xiij. arti. iiij. ꝙ cū ad rōnem blasphemię ptineat detestatio diuinę bonitatis: illi qui sunt in inferno retinēt peruersam voluntatē auersam a dei iustitia in hoc ꝙ diligūt ea ꝓ quibus puniūtur & vellent eis vti si possent: & odiūt pœnas q̄ ꝓ hmōi pctīs inferūtur: & dolēt de peccatis quę cōmiserūt: nō ꝙ ipa odiant: sed qa pro eis puniūtur. Et talis detestatio diuinæ iustitiæ est etiā eis interior blasphemia. Et credibile est ꝙ post resurrectionē erit in eis etiam vocalis blasphemia: sicut in sanctis vocalis laus dei. Ex tali tn̄ blasphemia nō demerētur: qa ī alia vita nō est loc⁹ merēdi vel demerēdi: sed recipiēdi ꝑm merita. Vnde sicut in beatis bona eorū opera quę ibi agunt non sunt meritoria sed ptinētia ad premiū btītudinis eorū. Ita in dānatis mala eoꝝ opera vt blasphemare & odire deū & hmōi nō sūt demeritoria: sed ptinētia ad pœnā danatiōis suę. Qui ergo blasphemāt deū vel ex tribulationib⁹ reputātes iniustū vel alio modo officiū & artē faciūt dānatorū. Vn̄ multū habebāt de sua dānatione timere Iudęi qn̄ audiebant deū blasphemare prę horrore sceleris scindebant vestimenta sua: vel claudebant aures suas ne audirent. Nabuchodonosor viso miraculo. s. de euasione trium iuuenū Ananię Azarię & Misaelis de fornace ignis: fecit ædictū p regnū suū: cū tn̄ esset pagan⁹: ꝙ qcūq̄ blasphemaret deū illorū qui est deus noster deus verus grauiter puniretur.

blasphemia est detestatio diuinę bonitatis.

Nabuchodonosor horruit blasphemiam.

¶De blasphemia in spm̄sctm̄ & sex specieb⁹ ei⁹. Ca. VIII.

O VIA PECCATVM BLAS-

phemię cōuenit in noīe cū pctō blasphemię in spm̄sctm̄: & pctm̄ inuidię cū inuidētia fraternę grę quę est spēs blasphemię ī spm̄sctm̄: & odiū dei cum odio ꝓximi: q̄uis realiter & specifice differāt: iō nunc de blasphemia in spm̄sctm̄ hic agiꝛ. Circa qđ vidēdū est qd sit & quot sunt species ei⁹: & quō dicaꝛ irremissibile. Dicit bea. Tho. ij. ij. q. xiiij. ꝙ de blasphemia in spm̄ sanctū tripl'r aliqui loquunꝛ. Antiq em̄ doctores scilicet Athanasius Hilarius Ambrosius Hieronym⁹ & Chrysostomus dicūt pctm̄ esse in spm̄sanctū: qn̄ ad literā aliquid blasphemū dr̄ cōtra spm̄sctm̄: siue spūssanctus accipiatur ꝓut est nomē essentiale cōueniēs toti trinitati: cuius quęlibet persona & est spūs & est sctūs: siue ꝓut nomē est psonale cōueniēs vni in trinitate psonę. Et ꝑm hoc distinguitur Matt. xij. blasphemia in spm̄sctm̄ cōtra blasphemiā in filium hoīs. Christus enim operabatur quædā humanit⁹ comedendo: bibendo: & alia hmōi faciendo. Et quædam diuinitus scilicet dęmones ejciēdo: mortuos suscitādo & hmōi. quæ quidē agebat & per virtutē ꝓprię diuinitatis: & per operationē spūssctī quo ꝑm humanitatē erat repletus. Iudęi aūt primo dixerūt blasphemiā in filium hoīs cum dicebant eum voracem potatorem & hmōi: vt habeꝛ Matth. xj. Postea blasphemauerunt in spiritūsanctū cum opera q̄ faciebat virtute suę diuinitatis & virtute spūssancti: attribuebāt Beelzebub. Et ꝓpterea dicuntur blasphemasse in spm̄sanctū. Augu. aūt in libro de verbis domini accipit blasphemiā seu pctm̄ in spm̄sanctū pro finali īpœnitētia: qn̄. s. quis perseuerat in pctō mortali vsq̄ ad mortē inclusiue: quod quidē fit nō verbo oris tm̄: sed & cordis & operis: nō vno sed multis: hoc aūt verbū sic acceptū dr̄ contra spiritūsanctū: quia est contra remissionē peccatoꝝ quę fit per spiritūsanctū qui est charitas patris & filij. Nec hoc dixit dn̄s Iudęis quasi ipsi peccarēt in spiritūsanctū: nondū em̄ finaliter erant impœnitētes: sed admonuit eos ne taliter loquētes ad hoc venirēt ꝙ in spiritūsanctū peccarēt. Et sic intelligēdū est qđ diciꝛ Marci. iij. vbi postq̄ dixerat dn̄s. Qui blasphemauerit in spiritūsctm̄ &c. Subiungit euāgelista: quoniā dicebāt. Spiritū immūdum habet. Illi aūt qui differunt cōuersionē suā & pœnitētiā vsq̄ ad infirmitates graues: exponūt se magno periculo hui⁹ peccati finalis impœnitētiæ: qa rara est tūc vera cōuersio ad deū: quia nō videtur moueri amore sed timore seruili: qui nō sufficit ad salutē. Oportet em̄ (ait Aug. in li. de pœnitentia) nō solū deū timere iudicē: sed vt anxieꝛ ꝓ gl'ia. i. diligere gloriā dei. Et ideo inqt idē. Multos solet decipere serotina pnīa. de pœ. di. vij. ꝑ totū. Alij aliter accipiunt dicētes blasphemiā esse in spiritūsanctū qn̄ quis peccat cōtra appropriatū bonū spūisancto. Ei aūt attribuitur bonitas sicut patri attribuiꝛ potētia: filio sapientia: vnde pctm̄ in patrē dr̄ pctm̄ ex infirmitate. i. ex passiōe: pctm̄ in filiū pctm̄ ex ignorantia: peccatū in spiritūsanctū qn̄ peccatur ex certa malitia. nō solū ex certa sciētia: qa hoc etiā accidit in peccato ex īfirmitate: sed ex ipa electione mali: qđ pōt contingere dupliciter.

Ex malitia peccare.

Vno modo ex inclinatione habit⁹ vitiosi q diciꝛ malitia: & sic nō est idē peccare ex malitia quod peccare in spiritūsanctū sumēdo pctm̄ in spiritūsanctum ꝓprie: prout est speciale peccatū: sed large qđ cōtingit fieri ꝑm omē genus peccati: & hoc vtiq̄ aggrauat peccatū: sed nō est speciale peccatū. Alio modo peccaꝛ p malitiā ex eo ꝙ per contēptum abijciꝛ & remoueꝛ id qđ electionē peccati poterat impedire: sicut spes per desperationem: & timor per pręsumptionē: & hmōi. Hęc aūt oīa quę electionē peccati possunt impedire sunt effect⁹ spiritussancti in nobis: vnde sic peccare ex malitia est peccare ī spiritumsanctū. Et sic est intelligendū q̄ dicit Magister in. ij. sen. di. xliij. s. ꝙ ille peccat in spiritūsctm̄ cui malitia per se placet. s. abijciēdo p cōtemptū ea per quę poterat impediri a pctō: puta cū aliquis intēdit cōmittere aliqđ pctm̄: & occurrūt mēti aliquę instigationes seu cogitatiōes timoris vel spei vel considerationis inordinationis peccati & miserię ei⁹ conaꝛ ad repellendū tales instigationes contēnēdo eas vt liberi⁹ & effrenati⁹ peccet. Scd'm ꝙ blasphemia in spiritūsanctū est speciale genus peccati. i. ꝑm tertiā acceptionē: videlicet peccare ex malitia per cōtēptū eoꝝ quę possunt hoiem impedire a pctō: sic sunt sex spēs hui⁹ pcti ꝑm Magistrū sniarū. li. ij. di. xliij. videlicet ꝑsumptio: desperatio: impugnatio veritatis agnitę: inuidētia fraternæ grē: obstinatio & impatiētia. Et de isto pctō pōt illud Ps. lxvij. intelligi. Dixit dn̄s ex Basan cōuertā: cōuertā in ꝓfundū maris. Nico. de Ly. exponit hoc de destructione Hierl'm & Iudeę.

Thema sermonis.

Dicit em̄ ꝙ Iudęa in qua metropolis est Hierl'm. i. principalis & caput illi⁹ ꝓuinciæ est sita ex vna parte sup Iordanem: iuxta quam est terra Basan: & ex alia pte habet mare mediterraneū. Vespasianus igiꝛ missus a Nerone impatore ī Iudęā q̄ se rebellauerat imperio Romanoꝝ: cōgregauit exercit⁹ hoim ex vtraq̄ parte. s. aliqs trāseūtes p terrā Basan: & aliquos p mare ad obsidēdum & pugnādū ꝯtra Hierosolymā. Dicit ergo Psalmista ad hoc notādū. Dixit dn̄s. i. diuina dispositiōe factū: hoc em̄ dicere dei facere ē. ꝯuertā. i. vertā & dirigā exercit⁹ Romanoꝝ veniētes per terrā Basan: & cōuertā: id est dirigā alios exercitus eorū in profundū maris. i. veniētes per profundū mare: & vertam eos. s. exercitus contra Hierl'm ita crudeliter vt intingatur pes tuus. i. habitātis ī ea in sanguine occisorum: id est vt ambulantes in ea intingant pedes suos in sanguine effuso. Tāta em̄ fuit occisio ꝑm Iosephū vt peruenirent ad decies cētena milia occisi gladio: & lingua canū exinde intincta est etiā in sanguine eorū lābētiū ipm sanguinē ꝑm morē suū. Hec Nico. Hoc aūt euenit illis tantū. s. exterminiū nō solū qa christū occiderūt: qa eis dimisisset tm̄ scel⁹ si cōuersi fuissent: sic it indultū fuit Lōgino Cēturioni & alijs pœnitētib⁹ sup hoc. Sed qa peccauerūt in spm̄sctm̄ ꝑm triplicē expositionē supradictā. Nam quātum ad primā attribuerūt Beelzebub pricipi dęmonioꝝ operationē miraculoꝝ: expulsionē dęmoniorū q̄ christ⁹ in quantū homo faciebat in virtute spūssancti. Quātum ad secundā acceptionē pseuerauerūt in sua pfidia Iudæi nolētes credere in christū vsq̄ ad mortē inclusiue & successores eoꝝ. Quantū ad tertiā qa fuerūt obstinati: impœnitētes: inuidētes fraternę grē: & impugnātes veritatē agnitā in scripturis de Messia: & ideo merito grauissime puniti sunt in hoc sęculo: & etiā in inferno. Sed gl. in cōtinuo sic breui⁹ exponit: & etiā ad propositū. Dixit dn̄s. Ego cōues

Iudæi tripliciter peccauerūt in spm̄ sanctū.

Archivo Histórico Rosario

tam te vel alios hoĩes ex Basan existẽtes.Basan interpre
tatur siccitas vel confusio.i.ex siccitate gratię & cõfusione
peccatorũ veniẽtes:& conuertã nõ solũ hos:sed etiam in
profundũ maris existentes hoĩes desperatissimos & obsti
natissimos in profundũ peccatorũ existẽtes qđ ptinet ad
peccatũ in spiritũsanctum.Et ita cõuertã te ad me vt pes
tuus id est affectus intingat in sanguine christi:id est affe
ctum deuotionis habeas ad christi passionẽ:& particeps
sis fruct⁹ ei⁹:scilicet,veniã & remissionem peccatorũ per
cipiendo.Dicere autẽ dñi est facere:& ꝑm hoc possunt tria
notari de peccato in spiritumsanctum.

¶Primum est ꝙ habet in se nimiam grauitatem:quia di
citur.In profundum.

¶Secundum est ꝙ habet ad eam malitiæ præparabilita
tem:quia dicitur.Ex Basan.

¶Tertium est ꝙ habet veniã & remissibilitatẽ. quia dici
tur.Conuertam.

§. I. QVANTVM AD PRINVM

Grauitas peccati in spiritũ sanctũ.

Status pc̃ti dr̃ mare ꝓpter inquietudinẽ quã inducit:vñ
dr̃ Esa.lvij.Cor impij quasi mare feruẽs qđ quiescere non
põt.Profundũ huius maris est maxima grauitas ei⁹ quã
habet in se pctm̃ in spiritumsanctũ.Vnde dicit Salomon
Prouer.xviij.Impius cũ in ꝓfundũ pc̃tõrũ venerit contẽ
nit.Et hoc est ꝓprie & stricte peccatũ in spm̃sanctũ pecca
re ex malitia:cõtẽnẽdo videlicet & abijciẽdo ea p q̃ posset
retrahi a pc̃tõ.In profundũ ergo descẽdũt peccãtes in spi

Sex species pc̃ti in spiritũsctm̃.

ritũsanctũ qđ fit sex modis seu specieb⁹ vt dictũ est.Quæ
species distinguũtur ꝑm remotionẽ vel contẽptũ eorũ p q̃
põt hõ ab electione peccati impediri quę sunt:vel ex pte
diuini iudicij:vel ex parte donorũ eius:vel ex parte ipsi⁹
peccati ꝑm Tho.ij.ij.q.xiiij.art.ij.Auertitur homo enim a
peccato ex cõsideratione diuini iudicij qđ habet iustitiã
cum misericordia p timorẽ qui insurgit ex ꝯsideratiõe di
uinę iustitię puniẽtis pc̃tã homo retrahitur a peccato.Vñ
Salomon.Per timorẽ dñi oĩs declinat a malo. Naturali
ter em̃ quilibet horret pœnas.Cũ em̃ cõsiderat ꝙ propter
pctm̃ debet puniri a deo & seuerissime pœna æterna: nec
põt euadere man⁹ ei⁹.Propter qđ dicit ap̃s ad Heb.x. ꝙ
horrẽdũ est incidere in man⁹ dei viuentis.& Deut.xxxij.c.
Nõ est q de manu mea possit eruere.ait dñs.ne qs ergo in
currat in pœnas ęternas ꝑm ꝙ exigit dei iustitia caueat si
bi a pc̃tis.Sed iste timor abijcit & contẽnit per illã speciẽ
blasphemię in spm̃sanctũ quę dr̃ prẹsumptio:quę nõ cõsi
stit i hoc ꝙ iustitia deneget corde vel ore.i.ꝙ credat ipm
nõ punire peccata:qa hoc ptinet ad infidelitatẽ.Sed i hoc
ꝙ cõtẽnit ipsam considerationẽ diuinę iustitię:puta cum
intendit aliquod peccatum perpetrare:& instigatur mẽs
eius & mouet ad cõsderandũ iustitiã dei punire grauiter
tale pctm̃ mens ipsa contẽnit & conat abijcere illam insti
gationẽ timoris:quod tangitur ex diuinę iustitię conside
ratione quasi sibi persuadẽdo ꝙ non puniat vt liberi⁹ pec
cet:& sic prẹsumit veniã sine pœnitẽtia adipisci:vel glo
riã sine meritis:& hec est scđa species peccati in spm̃sctm̃
cum tamẽ dicat regula iuris in.vj.Venia non dat nisi cor
recto.s.ad pœnitẽtiã.Et Aug.Ita impartit a deo largitas
misericordię ꝙ nõ deserat seueritas disciplinæ. de pœni.

Per se nẽo põt exire de peccato

dist.j.§.neminẽ.Et si liber homo ambulans per viã iuxta
quã est fouea ꝓfundissima ꝓijceret se in eã nõ est liber ad
exeũdum:nisi alteri⁹ adiutorio:ita & in foueã peccati qđ
ad infernũ ducit liber est quilibet per se ad intrãdum:sed
non ad egrediẽdũ:nisi deus porrigat ei manũ gratię.Qđ
agnoscẽs Ps.dicebat.Emitte manũ tuã de alto:eripe me
& libera me de aquis multis.s.vitiorũ:qa.s.per me nõ va
leo.Hac prẹsumptione videt fuisse deceptus Ioachim fi
lius Manassę regis Iuda.Cũ em̃ vidisset patrem eius Ma
nassen p plurimos annos sceleratissime vixisse i omi gñe
mali:vt & Esaiã nobilissimũ ꝓphetarũ serra lignea seca
ri fecerit & ciuitatẽ Hierl'm impleuerit sanguine ꝓphetarũ
& idololatrare fecerit ppl'm & alia innumera mala: circa
finem regni sui decapitat⁹ recognouit scelera sua pnĩam
agẽs:& de⁹ indulsit ei vt patet.iiij.Reg.xxj.Estimauit ergo
forte sic posse trãsire in mũdo isto:vt male viuẽdo p mul
tũ tpis postea ad placitũ suũ ad pœnitẽtiã rediret:vel de
facili de⁹ ei ignosceret vt patri.Sed prẹsumptio ista dece
pit eum.Nã cũ vitijs esset deditus: propter malũ regimẽ
eius fuit iuterfect⁹ a populo & male finiuit dies suos.Per

spem etiam quę cõsurgit in mẽte hoĩs ex cõsideratione di
uinę misericordię remittẽtis peccata & p̃miãtis bona ho
mo retrahitur a peccato seu resurgit a pc̃tõ. Sed hæc spes
tollitur per desperationẽ de diuina misericordia:non.s. ꝙ
nõ credat deũ velle vel posse relaxare pc̃tã quecũq; ad pœ
nitentiã redeũti:quia hoc pertineret ad herẹsim:sed quia
cõtemnit talem cõsiderationẽ:vt cũ inspiratio tangit cor
peccatoris vt desistat & pœniteat:cũ deus semp sit paratus
recipere peccatorẽ quẽcũq; reuertẽtem ad pœnitẽtiã:abij
cit ille & conat expellere illã inspirationẽ persuadẽs sibi
deũ nõ sibi ignosciturũ aut saluaturũ eũ:sed esse reprobũ
& dãnandũ vt sic effrenatius peccet:ex quo dãnandus est.
Et istud est pessimũ oĩm malorũ:in quo incidit Cain dũ
dixit reprẹhensus a deo de fratricidio pꝑetrato. Maior est
iniqtas mea ꝙ vt veniã merear.Geñ.iiij.Sed vt dicit Aug.
De nemine desperandũ est ꝙdiu patientia dñi ad pnĩam
inducit:seu dũ est in hoc corpe cõstitut⁹:vt dicit Leo papa
xxvj.q.vij.c.j.& seq.Ista em̃ est differẽtia inter spiritũ vni
tũ carni:& separatũ a carne:qa vnit⁹ carni semp est susce
ptibilis pœnitẽtię separat⁹ non.Sicut em̃ liberũ arbitriũ
hoĩs verti põt a quacũq; virtute ad malũ declinãdo:ita a
quocũq; malo ad bonũ se cõuertẽdo.Qđ expsse dicit dñs
qui mẽtiri nõ põt.Ezech.xviij. In quacũq; die conuersus
fuerit peccator & ingemuerit:omniũ iniquitatũ eius non
recordabor.Et Leo papa in decretis.de pœ.dist.j.c.multi
plex.Misericordię dei nec mẽsuras ponere possumus nec
tẽpora diffinire apud quẽ nullas patitur moras cõuersio.
Periculosa igit est desperatio.vt dicit.ij.Reg.ij.&magis
ꝙ prẹsumptio.Ab vtraq; aũt cauẽdũ est:nec ita præsumẽ
dum de ei⁹ misericordia tamꝗ mala nõ puniat:nec despe
randũ de venia tamꝗ conuersis peccatorib⁹ non parcat.

Periculosa est desperatio.

Misericors enim & miserator dñs & iustus.ait Ps.Inter ti
morẽ ergo & spẽ debem⁹ ambulare.In cui⁹ figurã dñs mã
dauit in veteri lege.Deut.xxiiij.vt nõ sumeret ꝑ pignore
mola superior,vel iferior:vt sic semp secũ habeat i domo
sua.Mola supior q̃ cõprimit materiã ne eleuet significat
& designat timorẽ quo qs timẽdo diuinã iustitiã mala pu
niẽtẽ detinet eũ ne eleuet & p̃sumat nimis de se:vel de dei
mia.Mola inferior q̃ retinet materiã ne descẽdat signifi
cat spẽ q̃ retinet mẽtẽ ne cadat in ꝓfundũ desperationis.
Cõterenda aũt sunt pc̃tã p dolorẽ inter vtrũq;.s.spem & ti
morẽ:& separãdũ est furfur malorũ a simila bonorũ i ope
rib⁹ nr̃is p illa duo.Ex pte v̄o donorũ dei qb⁹ retrahimur
a pc̃tõ duo sunt ista.s.cognitio veritatis:& auxiliũ interio
ris gratię.Ex hoc em̃ ꝙ quis cognoscit veritatem circa ali
quid faciẽdũ vel vitãdũ:multũ iuuat ad vitandũ peccatũ
sicut ecõtrario nõ cognoscẽdo nõ põt euitari malũ.Con
tra hoc aũt est tertia spẽs blasphemię in spm̃sctm̃:q̃ dr̃ im
pugnatio veritatis agnitę:nõ cuiuscũq; veritatis:vt circa
naturalia vel artificialia vl' tpalia in litigijs:sed impugna
tio veritatis agnitę circa ea q̃ sunt fidei & bonorũ morũ. Si

Impugnatio agnitæ v̄itatis.

cut si qs cõuict⁹ rõne alteri⁹ de aliquo suo errore circa fidẽ
perpẽdens errorẽ suũ pmanet & pseuerat ad defendendũ
ipsum ne videat errasse:vel etiã cũ perpẽdens seu instiga
tus vel illustrat⁹ aliqđ esse pctm̃ mortale vt vsurã:forni
cationẽ & hmõi:vt liberi⁹ peccet repellit & abijcit illũ in
stinctũ:vel etiã ore defendit talẽ errorẽ quẽ cognoscit fal
sum esse.Vñ Au.dicit in li.de vnico baptis. Qui cõtẽpta
v̄itate vult seq cõsuetudinẽ:aut circa fratres est malign⁹:
quib⁹ veritas manifestat:aut circa deũ ingrat⁹ cui⁹ inspi
ratione regit eccl'ia.di.viij.qui cõtempta.Qđ ꝑm Tho. p
tinere videt ad pctm̃ in spm̃sanctũ.Et Cyprianus di.ea.c.
consuetudo.dicit.Qui post veritatẽ manifestatã in errore
perseuerat prudens & sciẽs:iã non in venia ignorãtię pec
cat:prẹsumptione em̃ atq; obstinatione quadã nitit cũ a
rõne superetur.Ad hãc blasphemiã deuenerũt. Scribæ &

Iudęi in Christũ blasphemauert dicẽtes eũ facere miracula in beelzebub.

Pharisęi q cognoscẽtes vel de facili valentes cognoscere
christũ esse Messiã eis in lege ꝓmissum noluerũt credere
vel cõfiteri:sed ꝯtradicebãt dicẽtes in Beelzebub eũ face
re miracula:qb⁹ ostẽdebat doctrinę suę veritatẽ & suã diui
nitatẽ.Et iterũ.Lazarũ resuscitatũ ab eo voluerũt occide
re ad impugnãdũ veritatẽ suę virtutis:& hoc faciebãt ne
viderent minus sapiẽtes:& ne amitterẽt oblationes & de
cimas a pplo & hmõi.Aliud donũ dei p qđ quis retrahit
a pc̃tõ est gr̃a diuina.Iustificati gratis p gratiã ipsius.Ro
ma.iij.Gratia em̃ dei qs iustificat.i. de impio fit iust⁹ & p
ipam vitat pctm̃.Et ꝙuis gr̃a & veritas p christũ facta sit:
vt dr̃

vt dr̃ Io.j.Tamen hoc fuit mediãtibus donis spũsscti quæ
dedit hoibus:Sicut aũt cõtra virtutẽ est impugnatio ve
ritatis:vt dictũ est:ita & cõtra gr̃am.Est & quarta blasphe
mia in spiritũsanctũ quæ dicit inuidẽtia fraternæ gr̃ę:quę
in hoc differt ab inuidia quę est vitium capitale:qa iuidia
vitium capitale facit dolere & contristari de bonis ꝓximi
inquãtum ꝑm æstimationẽ iuidentis falsam habent dimi
nuere honorem & reputationem eius.Sed inuidia frater
næ gratiæ q̃ est pctm̃ i spm̃sctm̃ cõtristatur & dolet nõ solũ
de bono ꝓximi:sed de gr̃a dei crescẽte i mũdo:vt ꝙ fides
dilatet:ꝙ pc̃tõres cõuertant ad deũ:a malis abstineant &
hmõi.Ad quã blasphemiã reducitur pctm̃ schismatis ꝑm
Tho.Quia p fraternã gratiã cui opponit hęc inuidentia
mẽbra ecclesię vniũt:sed schisma diuisionẽ ab hac ponit.
Vñ Aug.in lib.de sermo.dñi in mõte:dicit inuidiæ facib⁹
fraternitatem impugnare est peccare in spm̃sanctũ.Sed su
per ep̃lam ad Rom.ij.dicit beatus Tho. ꝙ dona quib⁹ qs
retrahitur a pc̃tõ sunt Fides ꝑm illud Prouer.xv. Per fidẽ
purgãtur pc̃tã.& charitas.ꝑm illud Prouerb.x. Vniuersa
delicta operit charitas.Contra primũ est impugnatio ve
ritatis agnitæ.s.fidei.Contra quã fecerũt filij Israel in de
serto qñ adorantes vitulũ aureũ dixerunt. Hi sunt dij tui
Israel qui te eduxerunt de Egypto.Exo.xxxij.attribuentes
dęmoni operationẽ dei.s.liberationẽ suã.Cõtra scđm est
inuidia fraternæ gr̃æ:hac inuidia pmoti Iudæi in Antio
chia videntes.s.ꝙ plures cõuertebant ad fidem christi per
p̃dicationẽ Pauli cõcitauerũt religiosas mulieres & pri
miores ciuitatis excitãtes psecutionẽ i Paulũ & Barnabã:
& sic eiecerũt de finib⁹ illis.Act.xiij.Hac inuidia pmotus
Demetrius quidã noie argẽtari⁹ q faciebat ædes deæ Dia
nę.Gentilis em̃ erat & prẹstabat magnũ quæstũ artificib⁹
ex illo ope:vidẽs p p̃dicationẽ Pauli euacuari cult⁹ deæ
Dianæ in Epheso & introduci fidẽ & gr̃am christi: cõcita
uit artifices ostẽdẽs ex hoc ei auferri lucrũ de arte sua ad fa
ciẽdã seditionẽ in ciuitate vt inde expellerent vel occiderẽ
tur.Act.xix.Ex parte vero peccati duo sunt q̃ hoies a pec
cato retrahere possunt:quorũ vnũ est inordinatio & tur
pitudo actus pc̃ti.Aliud est breuitas & paruitas boni qđ
quis quærit in pc̃tõ. Primũ ergo.s.consideratio turpitu
dinis & inordinatiõis peccati solet hoiem inducere ad pœ
nitẽtiã de pc̃tõ cõmisso.Nil em̃ turpius pc̃tõ. Adeo enim
turpe est & inordinatũ vt dicat Seneca:& si Etnicus.Si sci
rẽ deos ignosciturous:& hoies ignoraturos.s.peccatũ meũ
adhuc dedignaret peccare. Non enim ꝑpter illud homo
vtẽs rõne nõ bestialitate erubesci t de pc̃tõ & habet con
fusionẽ nisi propter turpitudinẽ eius.Naturaliter aũt ho
mo horret & fugit q̃ reputat turpia.Cõtra hãc aũt cõside
rationẽ ponit quinta species pc̃ti i spiritũsanctũ.s.impœ
nitẽtia:nõ tñ sumẽdo impœnitẽtiã ꝓut importat pmanẽ
tiã in pc̃tõ vsq; ad mortẽ inclusiue.sic em̃ non est speciale
pctm̃:sed q̃dã circũstãtia q̃ reperiri põt in oĩ pc̃tõ vt dictũ
est in.j.§.sed ꝑm ꝙ importat ꝓpositũ non pœnitẽdi vnq;
De q̃ pc̃tõ ait Ap̃ls ad Rom̃.ij.Tu aũt ꝑm duritiam tuã &
ꝑm impœnitẽs cor tuũ thesaurizas tibi irã i die iræ.i.accu
mulas tibi reatũ pœnę in die iudicij.vbi dicit glo.ꝙ ibi no
tat blasphemia in spiritũsanctũ.s.impœnitẽtia.Et ad hãc
ipœnitẽtiã ꝑm Tho.reducit simulata pœnitẽtia q̃ dr̃ blas
phemia in spiritũsanctum ꝑm glo.Leuit.vij.qđ intelligo
s.cũ qs nũq; intẽdit verę pœnitere & confiteri:sed semp si
mulate & ficte.Nã qđ aliqñ qs ficte cõfiteat ex quadã ve
recũdia intẽdẽs al's recte cõfiteri:ꝙuis mortal'r peccet: nõ
tñ peccat in spiritũsanctũ.Aliud qđ retrahit a pc̃tõ ex pte
ipsius est consideratio breuitatis & paruitatis boni qđ est
in pc̃tõ:qđ est momẽtaneũ & quasi nihil.ꝑm illud ad Ro.
vj.Quẽ fructũ habuistis in his i qb⁹ nũc erubescitis? Nã
stipendia pcti mors & oĩs malus implet pœnitudine.dicit
Ph̃s in lib.Ethi.& grego.in moral'.Nomentaneũ qđ dele
ctat:ęternũ qđ cruciat.Ista igit cõsideratio solet hoiem in
ducere ad hoc ꝙ volũtas eius nõ firmet in pctõ.Sed tollit
hoc p obstinationẽ qñ.s.homo firmat ꝓpositũ suũ in hoc
ꝙ peccato inhæreat.Et de hac obstinatione & impœniten
tia dr̃ Hiere.viij.Nullius est q agat pnĩam sup pc̃tõ suo di
cẽs.Quid feci quo ad primũ? Oẽs conuersi sunt ad cursum
quasi equus impetu vadẽs ad præliũ:quo ad obstinatio
nem.Et ad hãc obstinationem reducit cõtemptus seu nol
le obedire superiorib⁹ firmiter.Dicit em̃ Ber. in li. de di
spensatione & p̃cepto ꝙ nolle obedire est resistere spũisctõ

Ad qđ etiã ptinet qđ dicit Damasus papa.xxv.q.j.viola
tores ꝙ violatores canonũ volũtarij & sine causa.i.p cõtẽ
ptũ seu rebellionẽ blasphemiã iferũt spũisctõ a quo con
diti sũt.Hac obstinatione & impœnitẽtia detẽtus Pharao
rex Egypti post decẽ plagas in qbus vt remouerent pro
mittebat dimissionẽ ppl'i Israel De Egypto prout dñs sibi
mãdauerat p Moysen & Aaron:adhuc obstinat⁹ manens
ipe cũ exercitib⁹ suis psequens ppl'm illũ quẽ dimiserat ex
morte primogenitorũ oĩm in Egypto hoĩm & brutorũ vt
eũ reduceret in seruitutẽ:submersus est cũ suis:& sic descen
derũt in ꝓfundũ.s.maris quasi lapis:& p obstinationẽ de
scenderũt i ꝓfũdũ.iferni.Sequendæ igit sunt bonę ĩspira
tiões dei quæ sunt a gr̃a spũssancti.s.consideratio iustitiæ
& miæ dei istinct⁹ veritatis & charitatis:recogitatio turpi
tudinis pc̃ti:& paruitas fruct⁹ ei⁹ seu nullitas:& sic vitãdũ
pctm̃ & de ipso exeũdũ.Nã vt Dicit Hiero. Moderatio dei
ac pietas solũ nostrũ reditũ quærit:ac nos cupit longa sua
bonitate saluare.Qđ si nõ cõuertimur:si duri colli sumus
si vsq; in finẽ in malis pseueram⁹ Assidue peccantiũ non
miseret deus.distin.xciij.diaconi.Et ad hoc hortat Ap̃ls di
cens.ij.Corꝫ.vj.hortamur vos ne in vacuũ gratiam dei re
cipiatis quæ est gratia spiritussancti.

§. II. QVANTVM AD SECVN

dũ principale.s.ꝙ pctm̃ i spiritũsctm̃ habet malitiæ p̃para
bilitatẽ.i.p̃supponit aliã malitiã.i.pc̃tã ante ꝑpetrationẽ
ipius põt hoc notari in eo qđ dr̃ ex Basã:qđ interp̃tat sic
citas.s.humoris gr̃ę:a qua nõ desiccat seu priuat aĩa nisi p
mortalia.Ex basan ergo.i.ex confusione pc̃tõrũ & siccitate
gr̃æ hoies descendũt in ꝓfundũ maris.i.in pctm̃ in spm̃sã
ctũ.Naturalis em̃ ordo hoc habet vt ab ipfecto qs moueat
ad perfectũ.Et in bonis hoc apparet:qa vt dr̃ Prouer. iiij.

Pctm̃ i spm̃sanctum p̃ supponit alia peccata

Iustorũ semita quasi lux splẽdẽs crescit & ꝓcedit vsq; ad p
fectũ diẽ.Nemo em̃ repẽte fit summ⁹:sed a minimis qsq; i
choat vt ad maiora pueniat.de pœni.di.ij.§.hic quæ. Sic
& in malis:vbi pfectũ malũ dr̃ qđ est maximũ malũ ꝑm
Ph̃m:qui etiã dicit in.vj.Ethi.ꝙ & si homo possit iniusta
facere:nõ tñ statim vt iniustus operatur.i. ex electiõe seu
habitu cũ habit⁹ generet ex plurib⁹ p̃cedẽtib⁹ actibus.Et
ꝓ hmõi declaratione dicit.b.Thom̃.ij.ij.q.xiiij.ar.iiij.ꝙ si
peccare in spm̃sanctũ dicat large.s. peccare ex malitia seu
electione:sic certũ est ꝙ p̃supponit pctm̃ istud alia pctã rõ
ne iã dicta:qa hoc est peccare ex habitu malitiæ. habitus
aũt nõ generat:subito:sed ex frequẽtibus actibus.Sicut ex
frequẽtatis actibus abstinẽtiæ & castitatis fit aliquis habi
tuatus in abstinẽtia & castitate ꝑm virtutem acquisitã. Ita
ex frequẽtibus actibus luxuriæ vel alterius vitij fit aliqs
habituatus in luxuria vel alio vitio.Sed si sumat peccatũ
in spiritũsctm̃ stricte.s.pro ea malitia qua quis abijcit &
contẽnit ea p quę posset retrahi a pctõ.s.considerationem
diuinæ iustitiæ vel misericordiæ & hmõi de quib⁹ dictũ ẽ
i.§.p̃cedẽti.sic etiã plerũq; & cõiter prẹsupponit prius alia
peccata cõmissa.qa vt dr̃ Prouer.xviij.Impi⁹ cũ in ꝓfũdũ
pctõrũ venerit cõtemnit.Ptest tñ contingere ꝙ in primo
actu excidẽdo a gratia peccet qs in spm̃sctm̃.et hoc tũ pro
pter libertatẽ arbitrij qua qs subito verti potest ad omne
bonũ vel malũ tũ propter multas dispositiones p̃cedẽtes
tũ ꝑpter aliquod vehemẽs motiuũ hoĩs ad malũ:& prauũ
affectũ ad bonũ. Sed in viris pfectis non põt accidere ꝙ
statim a principio cadãt in pctm̃ in spm̃sctm̃. Vñ Orig. di
cit.Nõ arbitror ꝙ aliquis ex his q i summo & pfecto gra
du cõstiterit.s.virtutum a sublimi euacuetur aut decidat:
sed paulatim:& p partes eũ decidere necesse est. Similiter
si accipiatur blasphemia in spiritũsanctũ ꝓ quacũq; blas
phemia dei ꝑm primũ modum:aut ꝓ finali impœnitẽtia
vtrũq; etiã cõiter præsupponit alia pc̃tã.Cauendũ est er
go a peccatis quibuslibet:qa a paruis puenit ad magna.
iuxta illud.Sagittæ paruulorũ.s. pc̃tõrũ factæ sunt plagæ
eorũ.i.magna pc̃tã.s.dispositiue.Et cito exeũdũ est de pec
cato p pœnitentiã,ne per hoc quis descendat in profun
dum maris.i.peccatum in spiritumsanctum.

§.III.QVANTVM AD TERTVM

Pctm̃ i spiritũ sctm̃ habet remissionem.

s.ꝙ habeat hoc pctm̃ in spm̃sctm̃ ꝙuis grauissimũ remis
sionẽ & veniã patet:qa dicit dñs de b̃.Cõuertã i ꝓfundũ
maris.i.homĩes desperatissimos & obstinatissimos.Neq;
em̃ ex pc̃tis ꝯuerteret ad deũ:nisi deus cõuerteret eũ ad se:

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ſcilicet illuſtrādo grā ſua ꝓpterea inqt ꝓpheta. Conuerte nos dñe ad te & cōuertemur. Cū qs cōuertiᵗ ad deū.ſ.ꝑ cōtritionē: nulli dubiū ꝙ quātūcūq; peccauerit & quēcūq; deus ignoſcit. Oē em̄ pc̄tm̄ deus ignoſcit reuertēti ad ſe. vt dr̄.j.q.vij.ſi qs oēm. Et nullū excipit nec etiā pc̄tm̄ in ſpm̄ ſc̄tm̄. Hinc & Pſ̄. loquēs de deo. Qui ſanat oēs lāguores tuos: ſeu infirmitates. vbi gloſ. Oīpotēti medico nullus languor incurabilis occurrit. Cū em̄ liberū arbitriū ſe habeat ad bonū & ad malū: q̄diu durat ſtatus vię: ſicut a quacūq; virtute pōt qs excidere: cū etiam & angel⁹ de cœlo ceciderit, ꝓpter qḋ dr̄ Iob.iiij. Ecce q ſeruiūt ei nō ſunt ſtabiles. & in angelis ſuis reperit prauitatē: quanto magis q habitant domos luteas.i.hoīes. Pari ergo rōne poteſt qs a quocūq; peccato reſurgere ad ſtatum iuſtitię dei grā operante. Sed cōtra hanc verā cōcluſionē videᵗ eſſe qḋ dr̄ Matt.xij. Qui dixerit verbū cōtra ſpm̄ſc̄tm̄ nō dimittetur ei: neq; in hoc ſæculo neq; in futuro. hoc autē eſt blaſphemia in ſpiritū ſc̄tm̄. Ex quo dicto videᵗ irremiſſibile. Sed rn̄det ad hoc btūs Tho.ij.ij.q.xiiij.art.iij. ꝙ ſi dicaᵗ pc̄tm̄ in ſpiritūſc̄tm̄ finalis impœnitentia ꝑut accipiᵗ vno mō ſm̄ Aug. id eſt pro cōtinuatione ī aliquo pc̄tō vſq; in finē vitę incluſiue. ad lr̄am intelligēdū eſt & abſolute illud eſſe irremiſſibile Ex quo em̄ h̄ nō pœnitet: de illo veniā cōſeq nō pōt ī alio ſæculo vbi nō ē loc⁹ pœnitēdi: vn̄ ei nō remittiᵗ vnq̄: qa nūq; cōuertitur. Et de hoc ſm̄ Augu. intelligiᵗ illud.j.Io.iij. Eſt pc̄tm̄ ad mortē: & ꝓ illo non dico vt roget qs. Illud pc̄tm̄ eſt finalis impœnitētia ꝓ qua nō oportet ꝙ aliquis quātūcūq; ſc̄tūs oret: qa non exaudireᵗ: ſed quomodocūq; aliter accipiatur blaſphemia in ſpm̄ſc̄tm̄: ſemꝑ eſt remiſſibile pc̄tm̄ & remittitur ſicut alia peccata ſi quis agat pœnitentiā de eo. Dicitur tn̄ irremiſſibile iſtud pc̄tm̄ magis q̄ alia diuerſis de cauſis ſeu modis dicēdi. Vno mō qa difficilius remittiᵗ q̄ alia. & hoc nō eſt ex dificultate q̄ ſit ex parte dei: qm̄ oēs infirmitates aīę & corporis ęque potēs eſt ſanare. ſed ex parte peccātis. qa vt dicit Aug. in lib. de ſermo. dn̄i in mōte. Tāta eſt labes hui⁹ pc̄ti ꝙ humilitatē deprecādi ſubuenire nō poteſt. Propter difficultatē ergo reuerſionis dr̄ irremiſſibile. vel etiā dr̄ irremiſſibile ſm̄ Tho. vbi ſ̄. non qa nullo mō remittaᵗ: ſed qa quantū eſt de ſe habet meritū vt nō remittaᵗ. & hoc dupliciᵗ. Vno mō quātū ad pœnā. Qui em̄ ex ignorātia vel infirmitate.i.paſſiōe peccat: habet aliquā excuſationē: vn̄ & minorē pœnā mereᵗ. Qui aūt ex malitia ꝑut ē pc̄tm̄ ī ſpm̄ſc̄tm̄ nō habet aliquā excuſationē vn̄ eius pœna minuaᵗ. Alio mō pōt intelligi quātū ad culpā irremiſſibilē ſm̄ naturā: ſicut aliqs morb⁹ dr̄ īcurabilis ſm̄ naturā morbi per quā tolliᵗ id per qḋ morb⁹ pōt curari: puta cū morb⁹ tollit ꝟtutē naturę vel īducit faſtidiū cibi vel medecinę: licet etiā de⁹ talē morbū poſſit curare. Ita pc̄tm̄ ī ſpm̄ſc̄tm̄ dr̄ irremiſſibile ſm̄ ſuam naturā iquātū excludit ea ꝑ quę fit remiſſio pc̄tōꝝ: ꝑ h̄ tn̄ nō p̄cludiᵗ via remittēdi & ſanādi potētię & mię dei per quā aliquādo tales quaſi miraculoſe ſananᵗ. vel ſm̄ alios dr̄ irremiſſibile: qa nō legiᵗ remiſſū: ſicut Melchiſedech dr̄ ſine p̄re: qa nō legiᵗ qs fuerit eius pater in ſcripturis: q̄uis habuerit patrē. Et qḋ remittaᵗ patet ꝑ h̄ qḋ dr̄ h̄ cōuertā ait dn̄s in ꝓfundū maris.ſ.exiſtētes.i.obſtinatiſſimos vnde & dn̄s ꝑ Amos ꝓphetā. Super tribus ſceleribus Iſrael: & ſuꝑ quatuor nō cōuertā eū.i.ſuꝑ tribus cōuertā: ſed nō ſuꝑ quartū. Qḋ exponēs Hieron̄. ait. Primū eſt cogitaſſe quæ mala ſunt. ſcḋm cogitationibus acquieuiſſe ꝑuerſis. tertiū qḋ mēte decreueris opere cōplere. Suꝑ his ergo conuertit quęcūq; ſint illa pc̄tā. ſed quartū in quo nō cōuertit eſt impœnitētia. Vn̄ ſubdit Hiero. Quartum eſt nō agere pn̄iam: ſed ſuo ſibi cōplacere delicto. de pœ. diſt.ij.c. ſuper trib⁹. & hoc eſt irremiſſibile ſimpliciter dū nūq; pœnitet.

Adde bonū text. in c. adhuc ꝓfidi in ſtāt. de pœ. di. iij. & gl. in d.c. ſi qs īver. pœnitē tiam.

Quō ſit remiſſibile.

Diciᵗ irremiſſibile ꝓpter difficultatē ꝯuerſionis.

¶De duritia ſeu obſtinatione. Capl̄m.IX.

Durū cor.

DVRITIA IN PECCATO q̄ aliqn̄ ꝑtinet ad obſtinationē ē multū periculoſa. Nā vt dr̄ Eccl̄i.iij. Cor durū male habebit in nouiſſimo. Dicitur materialiter res dura q̄ nō cedit tactui ſicut lapis. ſic cor durū eſt qḋ nō cedit digito dei tāgēti ipſū: ſpūi videlicet ſc̄tō diuinę.ſ.inſpirationi. Sed vt ait Pſ̄. lxxxiiij. Hodie ſi vocē eius audieritis: nolite obdurare corda vr̄a. Loqtur nobis deus per inſpirationes: ſm̄ illud Pſ̄. Audiā quid loquaᵗ in me dn̄s deus. Loquiᵗ ꝑ ſcripturas. Iob.xxxiij. Semel loquiᵗ deus.ſ. in ſcripturis. & ſecūdario idipm̄ nō repetit: qa nō oportet cū oīa ibi plene habeāᵗ. Locut⁹ eſt nobis ꝑ filiū ſm̄ illud Heb̄.j. Multifarie &c. Nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis ī filio. nō ſolū ꝑ verba: ſed etiā ꝑ opera facta q̄ debemus imitari. Loqtur ꝑ tribulationes. Iob.iiij. Qn̄ ſolet ſopor occupare hoīes.ſ.peccati: & dormiūt ī lectulo.ſ.delectationis mūdi: tūc apit aures virorū: & erudiēs īſtruit eos diſciplina. Hodie ergo ſi vocē ei⁹ audieritis.i.ī vita pn̄ti nolite obdurare corda veſtra. ſicut Hebręi in deſerto qbus iurauit de⁹.i. firmiter ꝓpoſuit ſi introibūt.i.nō introibūt in requiē meā. Vn̄ Stephanus ꝓtomartyr Actᵗ.vij. Ad iudæos. Dura inqt ceruice & incircūciſi corde & aurib⁹ vos ſēp ſpūiſc̄tō reſtitiſtis.

Notādū aūt ꝙ ſunt multa inducētia hāc duritiā: & ideo cauēda. Et primū eſt ſolicitudo ſęcularis. Sicut enim carnes ſiūt durę cū liqr exprimiᵗ & humor eliquaᵗ: ſic ꝑ ſolicitudinem ſęculi paulatim humor grǣ & deuotiōis ſubtrahitur. & inde dur⁹ eliquatur & quaſi inſenſibilis ad diuina Vn̄ Bern̄. ad Eugeniū. Prudēti⁹ te abſtrahas a curis huius ſęculi q̄ traharis ab illis ne paulatim ducaris ad cor durū. Scḋm eſt flagellatio frequens ſine emendatione. ſicut incus ferrea ex frequenti malleatione magis induraᵗ. Iob.xlj. Cor ei⁹ indurabiᵗ quaſi lapis & ſtringeᵗ quaſi malleatorū incus. Sicut etiā via quāto magis atteriᵗ pedib⁹ ambulātium tāto magis induraᵗ. Sic aliq quāto magis percutiūtur & atterūtur tribulatiōib⁹ tāto magis fiūt duriores. Hiere.v. Percuſſiſti eos & nō doluerūt.ſ.cōtritione: attriuiſti eos & renuerūt accipere diſciplinā.ſ.nō ſe emendando

īducūt mſ̄ta ad duritiā cordis.

Tertiū eſt ex aduerſitate ad proſperitatē migratio. ſicut metallū liqfactū ꝑ ignē liqfit: ſed amoto igne magis īduraᵗ: ſic aliq dū ſūt ī igne pauptatis & tribulatiōis liqfiūt ꝑ deuotionē & ꝯpūctionē: ſed ſi ꝑueniāt ad ꝓſperitatē & diuitias duri efficiunᵗ & crudeles. Sic Pharao inter flagella quaſi liqfact⁹ & cōpūct⁹ ſe diſponebat ad bonū recōmendās ſe Moyſi: ſed habita qete & remotis flagellis induruit. Exodᵗ.viij.ix.&.x. Exēplū invitis patrū de quodā fornicario q erat valde deuot⁹ & liberalis ad paupes poſt orōnē cuiuſdā ſc̄ti repto theſauro effect⁹ eſt durus & crudelis ad paupes. Sed deo diſpēſante oīa fuerūt ſibi ablata & paupꝑ effect⁹: reuerſuſq; eſt ad deuotionē priſtinā. Quartū qḋ indurat eſt iræ ſuccenſio. ſicut em̄ calor aeris cōſumit humiditatē interiorē: ita ira q̄ eſt accēſio ſanguinis circa cor humorē grǣ cōſumit interiorē. Gen̄.xlix. Symeon & leui vaſa iniqtatis bellātia: maledict⁹ furor eorū: qa ꝑtinax: & idignatio eorū qa dura Symeō interp̄taᵗ audiēs merorē: & ſignificat hmōi iracūdos: qa ſemꝑ habēt aurē erectā ſi quid male de eis dicaᵗ vt ſe defendāt: & in eos inſurgāt: & iō vas bellicoſum dr̄. Leui interp̄taᵗ addit⁹: & ſignificat eos qui ſemꝑ furori addūt quaſi ꝓ vno maledicto reddūt duo vel tria. De qb⁹ Prouer.xv. Sermo dur⁹ ſuſcitat furorē. ſicut Nabal Carmelus dr̄ dur⁹.j.Regū.xxv. Quintū eſt mala aſſuefactio ſeu prauorū imitatio. Cōſuetudo em̄ eſt q̄ſi altera natura & facit habitū mētis. Habit⁹ aūt eſt q̄litas de difficili mobilis a ſuo ſubiecto. Vn̄ pc̄tm̄ cōſuetudinariū difficile tolliᵗ: & tāto grauius quāto ꝓlixior eſt cōſuetudo mali. vt dr̄ eē de cōſue.c.fi. Vn̄ & Lazarus q ſepult⁹ erat & ſuꝑ eū lapis ſignificās duritiā cū difficultate fuit reſuſcitatus.i.cōcurrētibus multis. Clamore chriſti: fletu: orōne: & hmōi. Hiere.vij.c. Indurauerūt ceruicē ſuā & pei⁹ fecerunt q̄ p̄res eorū. Sextū eſt negligētia. Negligētia em̄ platoꝝ circa ſubditos facit eos obdurare circa eos quaſi non ꝑtineant ad eos: ſicut dr̄ de Struthione: ꝙ induraᵗ ad pullos ſuos ſeu oua ſua vn̄ naſcunᵗ q̄ſi ſua non ſint: vt dicit Iob

Symeō iterp̄taᵗ audiens merorē

Septimū eſt impudētia qn̄ qs nō erubeſcit peccare: tunc em̄ magis induraᵗ & fruſtra corrigiᵗ & admoneᵗ. Ezech.iij Domus iſrael attrita fronte eſt & indomabili corde. Et nota circa ſeptimū.ſ.impudētiā ꝙ ſicut timor & intimiditas ſūt aliqn̄ vitia: ſic & verecūdia cū ſit timor de turpi & iuerecundia ſunt aliqn̄ pc̄tā: cum.ſ. exeunt terminos rationis. Pro cuius declaratione dicit Durā. ordinis Minorū in ſū. ꝙ inuerecundia eſt pc̄tm̄ qn̄ homo non erubeſcit peccare vel aliquid inhoneſtū facere vel dicere corā deo & ſāctis hoībus qḋ pertinere videᵗ ad obſtinationē. Ad qḋ facit illud Hiere.iij. Frōs meretricis facta eſt tibi: erubeſcere noluiſti. Et eiuſdē.viij.c. Confuſione nō ſunt cōfuſi erubeſcere neſcierunt. Et gre.ix. moral'. Sunt nonnulli quos ad ꝑpetrandam nequitiā oborta malitia ſubito inuitat: ſed tn̄ humana verecūdia reuocat. Et plerūq; per hoc ꝙ exterius erubeſcūt

Impudētia facit durū

Inuerecūdia ꝑtinet ad obſtinationem

erubeſcūt ad interiora ſua redeūt: & cōtra ſe internū iudiciū ſumūt: qa ſi ꝓpter hominē mala facere metuūt: quāto magis ꝓpter deum qui cuncta cōſpicit nec mala appetere debuerūt. Et ſunt quidā qui poſtq̄ deū mente contempſerint multo magis iudicia humana ſpernūt atq; omne qḋ appetūt audacter facere nō erubeſcunt. Et quos ad perpetrandū malū occulta iniquitas inuitat: nulla aperta verecūdia retardat. ſicut de iudice iniqtatis dr̄ ꝙ deū nō timebat & hoīes nō verebaᵗ Luc.xviij. Erubeſcentia econtrario eſt vitioſa quadrupl'r. Vno modo qn̄ verecūdaᵗ quis de aliquo defectu naturę vel fortunę: vt qa eſt turpis aſpectus paruus vel ſtrabo: vel pauper vel illegitim⁹ & hmōi. & hoc eſt vitiū ſi ſit nimia erubeſcētia: vt de hoc nimis cōtriſteᵗ vel retrahat ſe a bonis. Ad qḋ facit qḋ ait Hieron̄. Noli deſpicere bonitatē figuli.ſ.dei q te fecit vt voluit. di.lvj.c.naſci. Et Chryſo. diſt.ea. nunq̄. Nunq̄ erubeſcamus de vitijs parentū: ſed amplectamur virtutē. Secūdo quando quis erubeſcit veritatē dicere vbi & qn̄ eſt opus: & hoc ne diſpliceat vl' amittat fauorē: vel quia materia turpis & poſſet eſſe mortale. Tertio qn̄ præverecundia in cōfeſſiōe reticet pc̄tā: p̄cipue mortalia qḋ eſſet mortale. de pœ. di.v c.j. Quarto qn̄ timet inde irrideri. & ideo ſubtrahit ſe a bonis ne videatur & irrideatur: & de tali irriſione nimis erubeſcit & hmōi. Hæc Duran. ordinis Minorū.

Erubeſcētia ē vitioſa quadrupliciter

TITVLVS. IX. DE ACCIDIA.

¶De accidia & filiabus eius. Ca.I.

ACCIDIA VLTIMO PONItur quam inter vitia capitalia Grego.xxxj.moral'. ponit. Sic autem diffinitur a Damaſce. Accidia eſt triſtitia aggrauans.i. quæ ita deprimit animum hominis vt nil boni ei agere libeat. Ab alijs diffinitur ꝙ eſt torpor mētis bona negligentis inchoare. Pro cuius declaratione dicit beatus Tho.ij.ij.q.xxxv.ar.j ꝙ triſtitia de ſe non noīat aliqd laudabile vel vituperabile: quia paſſio eſt: & paſſiones cū naturales ſint ſm̄ ſe nō ſunt pc̄tā. Vn̄ in.ij. Ethic. diciᵗ: ꝙ paſſionib⁹ nec laudamur nec vituperamur. Sed ſm̄ ꝙ hō applicat paſſiones ad malum vel ad bonū pōt bn̄ vel male facere ſicut eſt triſtitia de vero malo: vt de pc̄tis ſi ſit moderata eſt bona pertinēs ad pn̄iam: ita & triſtitia ſi ſit de vero bono vt de bonis faciendis operib⁹ vel de malo: ſed immoderata eſt pc̄tm̄ ꝑtinens ad accidiā. Eſt igitur triſtitia accidiæ ſēp mala: & hoc dupliciter. Vno mō ſm̄ ſeipſam qn̄ ſcilicet ē de eo qḋ eſt apparēs malū & vere bonū: qa ſpūale bonū eſt vere bonū: licet appareat malū ſenſitiue ꝓpter laborē q eſt in eo. Ideo qn̄ quis triſtatur de aliq̄ bono oꝑe ad qḋ teneᵗ eſt ſemꝑ pc̄tm̄. ſicut ecōtrario delectatio eſt mala & pc̄tm̄ qn̄ eſt de ꝟe malo: ſed apparenti bono: vt delectatio fornicationis & hmōi. Scḋo mō triſtitia accidię eſt mala & pc̄tm̄ ſm̄ effectū ſuū: qn̄ ſcilicet eſt de vere malo: vt de pc̄tō vel morte alicui⁹ ſi ſic aggrauat mentē vt eū totaliter a bono retrahat. Vn̄ & Apl̄s.ij.ad Coꝛ.ij. non vult vt pœnitens maiori triſtitia abſorbeatur.

Acidia qd eſt ſm̄ Damaſce.

Triſtitia accidiæ eſt mala.

Quō aūt iſtud ſit vitiū ſpeciale & diſtinguatur a cęteris: btūs Tho. ſic declarat.ij.ij.q.xxxv.ar.ij. Accidia eſt triſtitia de bono ſpūali. Sed ſi accipiaᵗ bonū ſpūale cōiter nō habebit accidia ſpecialē rōnē vitij. Et rō ē: qa quodlibet vitiū facit hoīem cōtriſtari de bono ſpūali ſibi oppoſito. Nā luxurioſus triſtaᵗ de bono cōtinētię: & guloſus de bono abſtinētiæ: & ſic de alijs. Quodlibet em̄ vitiū refugit bonū ſpūale virtutis ſibi oppoſitę. Simil'r etiā dici nō pōt accidiā eſſe vitiū ſpeciale ex eo ꝙ refugit ſpūale bonum ꝑut eſt laborioſum vel moleſtū corpori aut impeditiuū delectatiōis eius. qa nō ſepararet accidiā a vitijs carnalibus qbus aliqs quærit delectationē & quietē corporis. Dicēdū eſt igiᵗ ꝙ in ſpiritualibus bonis eſt qdā ordo. Nā oīa ſpūalia bona q̄ ſunt in actib⁹ ſingularū virtutū ordinātur ad vnū ſpūale bonū qḋ eſt bonū diuinū circa qḋ eſt ſpecialis virtus quæ eſt charitas. Vn̄ ad quālibet virtutē ꝑtinet gaudere de ꝓprio ſpūali bono qḋ cōſiſtit in ꝓprio actu. Sed ad charitatē ꝑtinet illud ſpūale gaudiū quo qs gaudet de bono diuino. Et ſil'r illa triſtitia qua qs triſtaᵗ de bono qḋ eſt in actibus ſingularum virtutū nō pertinet ad aliqḋ vitiū ſpeciale: ſed triſtari de bono diuino de q̄ charitas gaudet pertinet ad vitiū ſpeciale qḋ eſt accidia: vt triſtari de ieiunijs & eleemoſynis: de orōnib⁹ faciēdis ꝯfeſſionib⁹ & alijs inquātū ſunt ordinata ꝓpter deū vel recōciliādū deū & hmōi. Eſt autē accidia ex genere ſuo ſeu materia mortale: qn̄.ſ. ſm̄ deliberationem rōnis eſt ſm̄ Tho. vbi.ſ̄.ar.iij. Et rō ē qa ſm̄ propriā rōnē cōtrariaᵗ charitati. Nā proprius effectus charitatis eſt gaudere de deo & de bono diuino. Accidia aūt triſtaᵗ de bono ſpūali inquātū eſt bonū diuinū. Qḋ autē eſt cōtra charitatē eſt mortale: qa ꝑ charitatē habemus ſpūalē vitā: iquātū per eā de⁹ inhabitat in nobis. Verū qa in oībus pc̄tis etiā quæ ſunt mortalia ex gn̄e ſuo: mortalia nō ſūt niſi qn̄ ſuā perfectionē cōſequūtur: q̄ cōſummatio ſeu pfectio eſt in cōſenſu rōnis. Ideo ſi ſit inchoatio accidię in ſola ſenſualitate & nō ꝑtingat ad cōſēſum rōnis erit veniale: ſicut accidit ī motib⁹ aliorū vitiorū luxurię & hmōi. Sed ſi ꝑueniaᵗ ad cōſenſum rōnis q cōſētit ī fugā & horrorē & deteſtationē boni diuini carne cōtra ſpm̄ p̄ualēte erit mortale. Et eſt cōtra p̄ceptū de ſc̄tificatiōe ſabbati ꝑ qḋ p̄cipiᵗ quies mētis in deū cui cōtrariaᵗ triſtitia de bono ſpūali diuino. Vn̄ de accidioſis pōt expōi illud Pſ̄.cvj. Omnē eſcā.ſ.operis ſpūalis: abominata eſt aīa eorū: & appropiquauerūt vſq; ad portas mortis.ſ.æternæ. Et loquiᵗ ꝓpheta de iſraelitis qui eūtes ꝑ deſertū ex mādato dei vt ꝑuenirēt inde ad terram ꝓmiſſionis habuerūt multoties tedium & triſtitiā de labore: & ī nauſeā aliqn̄ etiā māna: propter qḋ multoties fuerūt puniti: & demū a terra ꝓmiſſionis excluſi. vt patet Nume.xiiij. Et ſignificat accidioſos quos tedet ꝑ deſertū pn̄iæ vl' religionis incedere prę labore: & in nauſeā habēt oīa ſpūalia ꝓpter qḋ priuanᵗ vita æterna. Et nota ꝙ hoc ſ. habere in faſtidio bōa ſpūalia ꝑtinet ad filiā primā accidiæ: q̄ dr̄ malitia: vt.j. dicetur. Qḋ autē accidia ſit vitiū capitale ꝑut ponit Gre. Tho. ſic declarat vbi.ſ̄.ar.iiij. Vitiū capitale dr̄ illud ex quo promptū eſt vt alia oriātur ſm̄ rationē cauſæ finalis. Sicut aūt hoīes multa operantur propter delectationem. tum vt ipſam cōſequātur. tum ex eius impetu ad aliquod agēdum ꝑmoti: ita etiam ꝓpter triſtitiā multa operātur: vel vt ipſam euitent: vel ex eius pōdere in aliqua proruētes agenda. Cū ergo accidia ſit quędam triſtitia patet ꝙ ſit capitale: vt ex ea plura oriantur. Oriūtur autem ex ea ſm̄ Grego. ſex filiæ.ſ.

accidia eſt vitiū ſpāle.

Nauſea dr̄ faſtidiū ſeu ſympathia.

¶Malitia.
¶Rancor.
¶Puſillanimitas.
¶Deſperatio.
¶Torpor circa præcepta.
¶Euagatio mentis circa illicita.

Et ꝙ cōuenięter hęc aſſignenᵗ ſic declarat.b.Tho.vbi.ſ̄ Vt dicit Ph̄s in.viij. Ethico. nullus diu abſq; delectatione manere cū triſtitia pōt. Et ideo neceſſe eſt ꝙ ex triſtitia aliquid dupliciter oriaᵗ. Vno mō vt aliqs recedat a cōtriſtātibus. Alio modo vt ad alia trāſeat in qbus delecteᵗ: ſicut illi q nō pn̄t gaudere in ſpūalibus delectationib⁹ transferūt ſe ad corporalia. In fuga aūt triſtitiæ talis ꝓceſſus attēdiᵗ: ꝙ hō primo fugit cōtriſtātia. Scḋo impugnat ea q̄ triſtitiā īgerūt. Spūalia aūt bona de qbus contriſtaᵗ accidia ſunt & finis & id qḋ eſt ad finē: fuga autē finis fit ꝑ deſperationē. Fuga aūt eorū quę ſunt ad finē quātū ad ardua quæ ſubſunt cōſilijs fit ꝑ puſillanimitatē quantū ad ea quę ꝑtinēt ad cōem iuſtitiā fit ꝑ torporē circa pręcepta. Impugnatio aūt cōtriſtātiū bonorū ſpūaliū qnq; eſt cōtra hoīes q ad bona ſpūalia inducūt. & hoc eſt rancor. Qnq; cōtra ipſa ſpūalia bona in quorū deteſtationē aliqs adduciᵗ. & hoc ꝓprie eſt malitia. Inquātū aūt ꝓpter triſtitiā qs ſe transfert a ſpūalib⁹ ad exteriora delectabilia opera poniᵗ filia euagatio mētis circa illicita. Malitia ergo ꝑut poniᵗ filia accidiæ nō accipiᵗ ꝑut eſt genus vitiorū.ſ. ꝓ habitu vitioſo: ſed ꝑut iportat faſtidiū bonorū ſpūaliū. Et rācor nō accipitur hic ꝓ odio: ſed ꝓ indignatione cōtra inducētem ad bona. Et q̄uis Iſido. in lib. de ſū.bo. & Caſſi. In lib. de inſtitutis cœnobiorū diſtīguūt triſtitiā ab accidia dicētes triſtitiā eſſe iquātū qs recedit a grauiori opere & laborioſo ad qḋ teneᵗ. Accidiā vero inquātū cōuertit ſe ad quietē indebitā tamē ſm̄ Tho. vbi.ſ̄.ī cōueniēti⁹ ponit ponēs accidiā eſſe triſtitiā nō diuerſum vitiū ab ea. Nā triſtitia nō eſt vitiū ab alijs diſtinctū ſm̄ ꝙ aliqs recedit a graui & laborioſo ope. vel ſm̄ quaſcūq; alias cauſas qs cōtriſteᵗ: ſed ſolū ſm̄ ꝙ triſtaᵗ de bono diuino qḋ ꝑtinet ad rōnē accidiæ q̄ intātū cōuertit ſe ad quietē indebitā inquātū aſpernatur bonū diuinū. Et de triſtitia dicit Iſido. oriri rancorem: pu.

Sufficiētia filiarum accidiæ

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ſillanimitatem:amaritudiuem:deſperationem.De accidia
Filiæ accidiæ ſecūdum Iſido.
dicit oriri ſeptē:ſ.ocioſitatē:ſomnolentiā:importunitatē
mētis inquietudinē:corporis inſtabilitatē:verboſitatē &
curioſitatē.Oīa iſta ſm Tho.reducuntur ad ea ſex q̄ ponit
Grego.vt dictū eſt.ſ. Nā amaritudo quā dicit Iſido.oriri
ex triſtitia:eſt quidā effectus rancoris:vn̄ ad ipm̄ reducit.
Ocioſitas & ſomnolētia reducuntur ad torporē:circa q̄ eſt
aliqs ocioſus cū ea oīno prętermittit:& ſomnolēter cū ea
negligēter implet.Oīa alia q̄ ponit ex accidia oriri ptinēt
ad euagationē mētis circa illicita.Quæ quidē ſm ꝙ in ip-
ſa mētis reſidentia volētis importune ſe ad diuerſa diffun
dere vocatur importunitas mētis:ſm ꝙ ptinet ad cogniti
uā dicit curioſitas:quātū ad locutionē dr̄ verboſitas:quā
tū ad corpus in eodē loco nō manēs dr̄ ingetudo corporis
qn̄.ſ.p inordinatos motus mēbroꝝ vanitatē indicat men
tis:quātū ad diuerſa loca dr̄ inſtabilitas.vel dicit inſtabi
litas ſm mutationē ꝓpoſiti.Nō ſolū ergo p accidiam:ſed
etiam per filias eius verificatur illud. Oēm eſcā abomina
ta eſt aīa eoꝝ &c.Impugnat aūt quis de accidia aliqn̄ ex ci
accidia ex defectu nutrimēti
bi ſeu nutrimēti defectione. Aliqn̄ ex apparenti humilia-
tione.Aliqn̄ ex corpis cōplexione. Aliqn̄ ex diaboli inſti
gatione.De primo dicit Caſſi.in.x.lib.de inſtitutis cæno
bioꝝ.Maxime accidia circa horā ſextā monachū iquietat
vt quędā febris ingruēs tpe pręſtituto ardētiſſimos æſtus
accenſionū ſuaꝝ ſolitis ac ſtatutis horis aīę inferēs ęgrotā
ti.Vn̄ ſciendū eſt ſm Thom.ij.ij.q.xxxv.arti.j.ad primū.ꝙ
paſſiones appetit⁹ ſenſitiui:vt triſtitia & aliæ:& in ſe pn̄t
eſſe peccata venialia:& inclinant animā ad mortale.Et qa
appetitus ſenſitiu⁹ habet organū corporale:ſequitur ꝙ p
aliquam tranſmutationē corporalē homo fit habilior ad
aliqd pctm̄:& ideo pōt cōtingere ꝙ ſm aliquas trāſmuta
tiones corporales certis tpib⁹ ꝓuenietes aliqua vitia nos
magis impugnēt. Oīs autē corporalis defectus de ſe ad tri
ſtitiā diſponit.& ideo ieiunātes circa meridiē qn̄ iā icipiūt
ſentire defect⁹ cibi & vrgeri ab ęſtibus ſolis magis ab acci
dia impugnant.vn̄ Caſſio.dicit accidiā eſſe dęmoniū meri
accidia ex apparēti hūiliatiōe.
dianū:de quo loquit Pſ. Nō timebis ab incurſu & dęmo
nio meridiano.qa.ſ.in meridie ieiunantes tentat.De ſcđo
dicit caſſia.vbi.ſ.ꝙ accidia ꝓuenit ex hoc ꝙ aliqs ingemi
ſcit ſe ſpūalē fructū nō habere:& abſtinētia longeq; poſita
magnificat monaſteria.qd videt ptinere ad humilitatem
Sed vt dicit Tho.vbi.ſ.Ad humilitatē verā ptinet ꝙ ɔſi-
derās ꝓprios defect⁹ nō ſe extollat:nō aūt ptinet ad humi
litatē:ſed ad ingratitudinē ꝙ qs bona quę i ſe cognoſcit a
deo cōtēnat tāq; vilia reſpectu alioꝝ maloꝝ donoꝝ q̄ alij
habēt ex quo cōtēptu ſequit accidia. De his em̄ triſtamur
quę quaſi mala & vilia reputam⁹.Sic ergo debet ɔſiderare
alioꝝ bona &extollere vt ea q̄ ipſe habet:& ſi minora ſint
nō vilipēdat:qa ſic ſequeret i eo triſtitia accidię.Vn̄ Eccl'i
accidia ex corpis cōplexiōe
xxx.Triſtitiā lōge repelle a te.ſ.nimiā vt accidiā:nō em̄ eſt
vtilitas in ea.De tertio melācholici ex cōplexione iclināt
ad triſtitiā ex humore q ſuperabūdat in eis melācholię:&
partim phlegmatici. Vn̄ aliqn̄ ſtudioſe oportet eos q̄rere
aliq ſubleuatiua triſtitię ne nimietate abſorbeātur & indu
cātur ad deſperationē vel trāſferantur ad delectablia mū-
di.Vn̄ dr̄ Prouer.xvij. Spūs triſtis.i.accidię exſiccat oſſa.ſ.
virtutū & potētiarū aīę auferēs eis vigorē bene operandi
Vn̄ Caſſi.aſſimilat accidiā vermi qui dr̄ carollus: q.ſ.ge
nerat ex ligno intimo:& rodit paulatim medullā & vigo
rē ligni:quo corroſo & euacuato oē pōd⁹ vel vētus vel p
cuſſio:immo ex ſe frāgit lignū:& ruit ædificiū deſup. Sic
accidia naſcit ex intimis aīę:& paulatim ɔſumit vigorē ſpi
rit⁹ & feruorē.quo ſubtracto etiā abſq; vento tētationis p
Ex diaboli inſtigatione.
ſe ruit in aliqd magnū malū. Aliqn̄ ex diaboli inſtigatio
ne accidit vt ſic p triſtitiā ſupuenientē ex ei⁹ ope:qa ptātē
habet ſup ⱱtutē ſenſitiuā nr̄am deo pmittēte:hō dimittat
bona opa q̄ facere debet vel itēdit:vel grauē alij ſe reddat
Vn̄ Ioannes Caſſi.in tracta.de triſtitia ait.Interdum etiam
nullis alijs exiſtētib⁹ cauſis triſtitię:inimici ſubtilis inſtin
ctu tāto mœrore deprimimur:vt nec charoꝝ qdē ac neceſ
ſarioꝝ nr̄oꝝ aduētū ſolita ſuſcipere affabilitate poſſum⁹:
& quicqd ab eis cōpetēti fuerit cōfabulatione ꝓlatū im-
Remediū contra accidiam.
portunū nobis & ſupfluū iudicet nullaq; eis a nobis red-
dat grata rn̄ſio.vniuerſos cordis noſtri receſſ⁹ felle amari
tudinis occupāte. Sed notādū vt dicit Tho.vbi.ſ. Impu-
gnatio vitij qn̄q; eſt vincēda fugiendo qn̄q; reſiſtendo.Fu
giēdo qdē vincēda eſt tētatio:qn̄ cōtinuatio cogitationis
auget incētiuū pcti vel luxuria.Vn̄ Apl's.j.Coꝝ.vj.ait. Fu
gite fornicationē.Reſiſtēdo aūt eſt impugnatio vincēda:
qn̄.ſ.cogitatio pſeuerans tollit incētiuū pcti:qd cōtingit
ex aliqua leui apphēſione:qd cōtingit i accidia ex qua vi
detur hoi laborioſum ſm iſtinctū ſenſualē facere opa ſpi
ritualia. Sed inſiſtendū eſt eis nō dimittendū: qa quanto
magis cogitamus de ſpūalibus bonis:tanto magis nobis
placētia reddūtur.Dicitur em̄ Eccl'i.vj.Subijce humerum
tuū:& porta illā.ſ.ſapiētiā:& nō accidieris in vinculis eius
Al's ſi pmittit ſe ab accidia vinci ſequitur illud Pſ.Oēm
eſcam abominata eſt anima eorum.

¶De accidię tædio & remedijs eius. Ca. II.

DE ACCIDIA LOQVENS

Pſal.ait.Dormitauit aīa mea p̄ tędio cōfirma
me i ⱱbis tuis.Pſ.cxviij.vbi dicit gl.ꝙ dormi
re eſt hoīs obliuioſi & ſecordis:ſed dormitare ē
feſſi expectatoris.vbi notavitiū accidiæ. Ex h̄ em̄ ꝙ hō la
borare habet & diu:qa dū viuit:& pmiū ſeu fructū ſubito
nō pcipit ſenſibilē inde aliqn̄ attediat & dormitat ex acci
dia.Sed ſicut ex dormitiōe corpali hō icurrit dāna & ege-
ſtatē dū impceptibiliter ei auferunt ſua vel nō lucrat ab
inimicis occidit & ſcādala multiplicant.Sic ex dormitiōe
accidiæ dęmones auferunt ⱱtutes de aīa: pœnuriā merito
rū patit mors pcti ad aīam igredit.Vn̄ dr̄ Prouer.vj. vſq;
quo piger dormis qn̄ cōſurges a ſomno tuo:paululū dor
mies:paululū dormitabis:& veniet tibi egeſtas quaſi vir
armatus.Et loquit Salomō de pigritia accidiæ ex qua qs
dormit nil boni agēs.Et Mat.xiij.dr̄.ꝙ dū dormirēt hoies
ſ.p pigritiā & negligētiā plati vel alij qcūq;:venit inimic⁹
nocte & ſupſeminauit zizaniā i medio tritici:qa diabol⁹
vel hæretic⁹ vel malus chriſtianus in agro eccl'iæ:aut mē
Siſara & Holofernes ꝓpter accidiā occiſi fuerunt.
tis humanę iducit vitia & errores etiā i bonis ſi dormitioni
negligētię & accidiæ ſe tradūt.Siſara quoq; & Holofernes
fortiſſimi dormiētes occiſi ſūt a muliere.ſ.ptis ſenſitiuę q̄
cū ſit hoſtis ſpūs ppendēs ſpm̄ dormitaſſe p accidiā:vigo
rē ſumit cōtra ipm̄.Ab hac igit accidia petit liberari Pſ.
dū ait.Dormitauit aīa mea&c.Vbi tria facit.
¶Primo vitium accidiæ exprimit cum dicit.Præ tedio.
¶Secundo affectum huius maliciæ innuit cum dicit.Dor
mitauit anima mea.&c.
¶Tertio remedium huius nequitiæ petit cū ſubdit.Con-
firma me.

§.I.QVANTVM AD PRIMVM

accidia quale ſit vitiū
ſm.b.Tho.ij.ij.q.xxxv.ar.j.in corpore q̄ſtionis accidia i-
portat tædium bn̄ operādi.Dr̄ aūt accidia q̄ſi acida.Acida
aūt ſeu acetoſa ſūt frigida.frigus ⱱo inducit difficultatē&
tarditatem in motu videmus em̄ ꝙ aqua cū ꝓpter frigus
eſt congelata immobilis manet q̄ ex ſe flueret.Et ſenes qa
frigidi ſunt & graues ſunt & tardi ad ambulādū:ſicut econ
trario adoleſcētes in qbus viget calor naturalis ſūt feſtini
ad ambulādū & diſcurrēdū. Accidia ergo ē q̄dā frigiditas
ſpūalis ſeu defect⁹ amoris ſpūalis & feruoris diuini ex quo
aīa nō mouet:vel cū difficultate mouet ad bene opandū.
ſicut ecōtrario dicit Greg.ꝙ amor dei operatur magna ſi
eſt.i.mouet ad operandū ſi opari renuit amor nō eſt.Sicut
aūt aq̄ niſi moueantur putreſcūt.ſm illud Poeticum.Et ca
piūt vitiū ni moueant aq̄.Vinū etiā ex ſe feces gn̄at:& ni
ſi a fecib⁹ illis mūdet ſeu mutet:corrūpit & aceſcit . Vn̄ dr̄
de Moab Hiere.xlviij.Reqeuit in fecib⁹ ſuis:nō eſt trāſfu
ſus de vaſe in vas.i.in tranſmigrationē nō abijt.Ideoq; p
manſit guſtus eius in eo:& odor eius non eſt immutatus.
Sapor corruptus & odor prauus, vtiq; non recedit a vino
ſi ſupra feces māſerit:imo interdū totaliter corrūpit . Sic
accidit de accidioſo q acidus & acetoſus efficit.i . frigidus
in amore dei:qa adeo corrūpit in guſtu ſeu i affectu vt ve
ra bona q̄ ſibi debēt placer ſibi diſpliceāt:& iō cōtriſtat&
attediat ad faciendū ea ſed ſi nō vult totaliter corrūpi de
bet moueri & mutari a ſua deſidia & tedio:al's dormitat in
utilis factus:qa dormitauit(ait Pſ.)aīa mea præ tędio.i.p̄
accidia ſm Caſſia.Sciendū aūt ꝙ triplex eſt tędiū.
¶Primum eſt tædium præſentis vitæ.
¶Scđm eſt tædium tribulationis & anguſtiæ.
¶Tertium eſt tædium actionis virtuoſæ.
Tædiū vitę qd ſit.
De tædio vitæ inquit Iob.x.Tędet animā meā vitę meę.
Hoc aūt tędiū eſt quędā triſtitia quā habet animus ex vi-
uere in iſto

uere in iſto mūdo.Et qn̄ iſta triſtitia procedit ex deſiderio
cœleſtis patriæ dei amore cōſiderādo ꝙ dulce ſit ꝙ ſuaue
ꝙ vtile videre deū:eo frui:ſanctorū angelorū agminib⁹
intereſſe ad qd obtinēdū factus eſt:& quāta obſcuritas mē
tis hic ſic ex ignorātia de deo:quāta pericula: quāta impu
ritas:quāta inſtabilitas cordis:bona eſt talis triſtitia:& tę
diū hoc ſe habere oſtēdebat Pſ.cū dicebat.Heu mihi quia
incolat⁹ me⁹ ꝓlōgatus eſt &c.Et iterū fuerūt mihi lachy-
mę meæ panes die ac nocte &c.Sed hr̄e.tędiū invita pn̄ti:
qa nō habēt illā ꝓſperitatē quā vellet: illos honores:diui
tias:& voluptates quas cupit.Sed cōtraria cū videt & audit
alios ꝓſperari:honorari:ditari & ex h̄ ita cōtriſtat ꝙ vellet
n̄ viuere vilipēdēs cōditionē ſuā:& cū ita deijcit mēte vt rō
ne deliberata nō eſſe in mūdo appeteret: vel nō fuiſſe na
tū:vel vt aīal brutū affectās mori quacūq; morte etiam in
malo ſtatu aīæ:eſſet iſtud tædiū accidia mortalis:nūq; dei
ſeruus habet tale tædiū accidiæ.Dicit em̄ Sap.viij.Nō ha
bet amaritudinē cōuerſatio illi⁹.ſ.ſapiētiæ:neq; tædiū cō
uictus illi⁹:ſed gaudiū.& loquit de vera ſapīa cū qua cō-
uerſat & cōuiuit q dei gr̄am habet.Mundi aūt amatores q
ea carēt dicūt.Exiguū & cū tædio eſt tp̄s vitæ nr̄æ. Vn̄ ad
hoc vitādū ſubdūt.Venite fruamur bonis.ſ.tpalib⁹.Sap.
Tædiū tribulatiōis qd ſignat.
ij.Tædiū tribulationis & anguſtiæ ē triſtitia ex qua qs an
guſtiat ex magnitudine vel multiplicitate aduerſitatis ſuę
vel aliorū:vn̄ ad operādū difficultat.Et ſi qdē ſit triſtitia
& anxietas ſolū ſm primū motū ſeu ſenſualitatē humana
tētatio eſt & veniale vel nullū pctm̄.Et pfecti viri hoc tę
diū aliqn̄ patiunt.Vn̄ Apl's.ij.ad Coꝝ.j.Supra modū gra
uati ſumus.ſ.ex tribulationib⁹ ita vt nos tęderet viuere.Et
Eccl's.ij.Tęduit me vitę meę vidētē mala vniuerſa eē ſub
ſole & cūcta vanitatē & afflictionē ſpūs.Et eiuſdē.iiij.c.Vi
di calūnias q̄ ſub ſole gerūtur:& lachrymas innocētū & ne
minē cōſolatorē & nō poſſe reſiſtere eorū violētiæ.Sed ſi
ſit tanta triſtitia ex aduerſitate vel morte alicuius amici
vel cōſanguinei ꝙ abſorbeat rō:ita ꝙ dimittat bonū ne-
ceſſariū fieri: vt cōfiteri:audire miſſam diebus feſtiuis:ꝓ
ponēs nō ampli⁹ benefacere:vel pœniteat bn̄ feciſſe:iſtud
eſt accidia mortalis.de qua ait Apl's.ij.Coꝝ.ij.Triſtitia hu
ius ſcl'i mortē operat.ſ.aīę.Et dr̄ triſtitia ſcl'i amaritudo &
dolor quā qs ſibi ſumit ex tribulationib⁹ mūdi hac triſti-
tia timuit Iacob patriarcha detineri qn̄ ex opinione ſūpta
de morte filij ſui Ioſeph viſa veſte eius ſanguine tincta in
cōſolabiliter dolebat:nec filij eius volebāt delinire dolo
rē eius.vn̄ dicebat.Deſcēdā lugēs ad filiū meū in infernū
Gen̄.xxxvij.q.d.tātā triſtitiā ſentio de hoc ꝙ timeo ne in-
ducat me in mortē vel in locū dānatoꝝ.hoc etiā ꝓhibet.ſ.
inordinata triſtitia de morte charoꝝ.xiij.q.ij.ꝙ ꝓpoſteꝝ.
Tædiū ⱱtutis quid ſit
Tædiū actiōis virtuoſę eſt cū qs triſtatur ſeu anxiatur ꝓ
aliquo bono opere qd oporteat eum facere:qa ibi habet
laborare:puta in dicēdo officiū in ieiunādo: orādo:in cō
fitēdo:i faciēdo aliquā obedictiā & hmōi hoc icurrit mul
titudo Hebræorū ambulātiū p deſertū de qua dr̄ Nu.xxj.
ꝙ cœpit populus tædere ꝓpter laborē itineris.Dū g itur
per deſertū pn̄iæ ſeu religionis ſeu vitę p̄ſentis ſtatū ex la
boribus operū bonorū frequēter incurritur tędiū & anxie
tas: q̄ ſi ita deprimit ꝙ ex hoc quis deſiſtat a bono ope ne
ceſſario eſſet mortale:venialis autē culpa ſi nō omittatur
ſed lente & tepide agit.Et vt dicit Hiero. Melior eſt trium
pſalmorū decantatio cū cordis puritate & iocūditate:ꝙ to
tius pſalterij modulatio cū anxietate atq; triſtitia.de cōſe.
diſt.v. nō mediocriter.Sed ſi pmittit ſe hō vici a tędio iſto
omittēdo modo vnū bonū mō aliud ꝓpter laborē de par
uis venit ad magna.Sēp ergo oportet laborare & victo oī
Frequēter purgare ſe de defectib⁹ optimū ē.
tædio frequēter ſe purgare de defectib⁹ vn̄ Ber.ſup illud.
Tempus putationis aduenit.inqt.Quis ita ad vnguē a ſe
ſupflua reſecauit vt nil ſe hr̄e putet putatione dignū:Cre
dite mihi & putata repullulāt:& effugata redeunt.& extin-
cta reaccēdūtur:& ſopita excitātur.parū eſt ſemel putaſſe
Sępe putādū ē immo ſi fieri pōt ſemp eſt qd putari opor
teat.Si diſſimulas nō inuenis:quātūlibet in hoc ope ma-
nēs ꝓfeceris erras ſi vitia putas emortua nō mortificata:
& magis cōpreſſa.velis nolis intra fines tuos habitat Ie-
buſæus.Subiugari pōt nō exterminari.Hæc ille.Sine tæ-
dio ergo laborare oportet i his q̄ bōa ſunt & ſine triſtitia
vn̄ Apl's.ij.Ad Coꝝ.ix.Nō ex triſtitia aut ex neceſſitate.hi
larē em̄ datorē diligit de⁹.Vn̄ Io.Caſſia.in tra.de triſtitia
ſic ait.Abq; illa triſtitia q̄ vel pro ſalutari pn̄ia vel pro ſtu
dio pſecutionis,ſeu ꝓ deſiderio ſuſcipit futuroꝝ oīs tri-
ſtitia tāq; ſcl'i q̄ mortē inferat æqualiter repellēda eſt: & ſi
cut fornicationis ſpūs ſeu philargirię q̄ de noſtris cordib⁹
penitus extruenda . Et triſtitia qdē q̄ pn̄iam operatur ad
ſalutē obediēs eſt affabilis:humilis manſueta:ſuauis & pa
tiēs:vt pote ex oī charitate deſcēdēs & ad oēm dolorē cor
poris ac ſpūs cōtritionē infatigabiliter ſe extēdēs: & quo-
dammodo lęta ac ſpe ſui ꝓfect⁹ vegetata.Sed triſtitia ma-
la:aſperrima:impatiēs dura plena rancore & mœrore īfru
ctuoſo ac deſperatione pœnali ab induſtria & ſalutari do
lore:frangens ac reuocās:vtpote irrationabilis.Hæc ille.

§.II.QVANTVM AD SECVNDVM

ſ.quis ſit effectus ſeu detrimentū hui⁹ vitij: notat cum dr̄.
Sōnum nimiū taxatur
Dormitauit aīa mea prę tędio.i.accidia ſup quo verbo Io.
Caſſia. Vere ab oī cōtēplatione virtutū & intuitu ſpūaliū
ſenſuū dormitat aīa q̄ hui⁹ pturbatiōis.ſ.accidiæ telo fue
rit ſauciata . Pigredo.ſ.accidiæ immittit ſoporē.inqt Sa-
lomon Prouer.xix.qd pōt intelligi de triplici ſomno.
¶Primo de ſomno naturali corporis.
¶Scđo de ſomno vitij & perditionis.
¶Tertio de ſomno fictæ contemplationis.
faciliter ſe tradere ſōno ē rephēſibile.
Quātū ad primū dormitat nō ſolū aīa:ſed corpus prę te
dio:qa cū accidioſus nolit laborare mente vel corpore tra
dit ſe de facili dormitioni:in quo tria ſunt rephēſibilia ꝓ
cedētia vt plurimū ex accidia.Primū eſt brutalitas cū qs
dormit vt porcus:vt nudus vel diſcooptus vel ſupin⁹ vel
inexcitabilis. Vn̄ Bern̄.Carnalis ſomn⁹ & brutalis abomi
nandus eſt ſeruo dei.Itē idē.Caue inquantum potes ſerue
dei ne ſit ſomn⁹ tuus nō requies laſſi:ſed ſepultura corpis
ſuffocati.Scđm repręhēſibile in ſomno corpis eſt triſtitia
& tarditas in ſurgēdo.Eccl'i.xxxij.Hora ſurgendi nō te tri
ces & Prouer.xxvj.Sicut oſtiū vertit in cardine: Ita piger
in lecto ſuo.Tertiū eſt ſomni nimietas aut importunitas.
Bern̄.Nihil ita deperit de vita noſtra ꝙ quod ſomno de-
putat.Eſt em̄ ſomn⁹ quaſi quædā ſpecies vel imago mor
tis.Cū aūt tp̄s ſit precioſiſſima res & irrecuperabilis:& il-
lud qd ſupflue dormit amittit:qa nil bōi tūc agit : qnim
mo inde plura mala ſequūtur & tētationes: iō ſolū neceſſi
tas ſumenda.Cato.Plus vigila ſemper ne ſomno deditus
eſto.Nā diuturna quies vitijs alimenta miniſtrat.Et Apl's
Importunitas dormiēdi eſt vitioſa.
ad Rom̄.xiij.Nō in cubilibus & impudicitijs. Importu-
nitas dormiēdi etiā vitioſa ē:cū.ſ.qs dormit cū vigilādū
eſt vt tpe orationis vel lectionis vel p̄dicatiōis:qd ex acci
dia & tędio plerūq; accidit.Eccl'i.xxij.dr̄.Cū dormiēte loq
tur q narrat ſtulto ſapiētiā .Vn̄ in collationib⁹ narrat Io.
Caſſia.ꝙ cū quidā pater quoſdā admoneret de ſalute aīæ
illi dormire cœperūt qd ppēdēs pater interpoſuit aliqua
verba ſolatioſa:ad quæ ſubito excitati ridere cœperūt.Ex
quo facto oſtēdit eis deſidiā eorum:& deceptionē diaboli
Dormitat ſecūdo aīa ex tedio & accidia incurrēdo diuerſa
pctā & pditionē aīæ.Nā & dormitio in ſcriptura frequen
ter deſignat mortē:vt illud Io.xj.Lazarus amicus nr̄ dor-
mit.Sicut em̄ dormiens nil boni cogitat vel optat:ſic acci
accidioſus ſeqſtrat oī bōa cogitatione.
dioſus priuat oī bona cogitatione vel meditatione:ſed di
uerſa mala in mēte reuoluit:ſm illud Prouerb. xxiiij . Per
agrū trāſiui hoīs pigri:& totū repleuerūt vrticæ.Trāſitus
iſte eſt p cōſiderationē. Qui em̄ diligēter cōſiderat agrū.i.
mentē ſeu ſtatū pigri.i.accidioſi inuenit plenū vrticis pra
uorū deſideriorū.Vn̄ & Pro.xxj.dicit idē.Deſideria.ſ.ma-
la occidūt pigrū noluerūt quicq; operari manus eius:tota
die concupiſcit & deſiderat.Vn̄ & figurat p paralyticū q
nil poterat operari.Sed vt dr̄ Mat.viij.de ſeruo Cēturio-
nis.Iacet in domo p pigritiā & male torquet.In huius fi-
gurā legit Iudicū.xvj.ꝙ Samſone fortiſſimo obdormien
te ſup genua Dalilæ raſis capillis capitis infirmus fact⁹ vt
cęteri: captus eſt a Philiſtæis & excæcatus.Sic q ex accidia
dormitat vt ſatiſfaciat ſenſualitati ſignatæ p Dalilā quā-
nimis diligit ꝓpter qd nō vult laborare ſed qeſcere abra
Per accidiā icurrit quis multa mala.
ſis ſeu amotis de capite mentis ſuæ oībus capillis.i.cogi-
tationibus bonis capit a diabolo & excæcat in rōne.Per
accidiā aufert oīs recta intētio ad deū:& oīs deuotio cōpū
ctionis & lectionis & pię orōnis vt nō libeat ei orare vel le
gere vel ſcribere vel aliquid boni agere. Ad qd deſignādū
legit.j.Reg.xxvj.ꝙ ſaule dormiēte ablata eſt de papilio-
ne eius haſta:& vas aq̄ qd erat ad caput eius.Haſta longa
& recta deſignat rectā intētionē ad deū & diuina.Vas aq̄

Universidad del Rosario Archivo Histórico

cor plenũ deuotione & cõpũctione. Ista subtrahuntur hoĩ
dũ dormitat præ tædio. Vñ & dr̃ Prouer.xxv. Sicut tinea
vestimẽto & sicut vermis ligno: sic tristitia. s. accidię nocet
cordi. Tinea eñ corrodit & tollit robur & pulchritudinẽ
vestimenti. Et vermis medullã & vigorẽ ligni: ita & acci-
dia robur & decorẽ deuotionis. Per accidiã demũ incurrit
mors aĩæ. i. subtractio gratiæ & oĩm virtutũ & meritorũ &
mors gehẽnę. in cuius figurã legit̃. ij. Reg. iiij. q̃ Isboseth re
gnãte p Saule patre suo vna dierũ posuit ad custodiendũ
portã dom⁹ regię quandam ancillã purgãtẽ triticũ. quæ cũ
dormitasset ipso etiã Isboseth quiescente in cubiculo: duo
principes latronũ Rechab & Baana latenter ingressi sunt
domũ: & sublatis spicis pcusso Isboseth in inguine: abscis
sum caput eius Dauid deportauerunt. Qd' exponit Greg.
in moral. videlicet de aĩo nr̃o q rex ẽ supnę Hierusalem &
dñs potentiarũ suarũ. Ancilla quæ domũ debet custodire
est discretio seu prudentia q̃ debet inuigilare super sensus
suos: & discernere triticũ a lolio & paleis: vt triticũ bonarũ
affectionũ & cogitationũ intra se seruet & paleas seu loliũ
vanarũ & mũdanarũ cogitationũ abijciat. Sed si ista dor-
mitat prę tędio & anim⁹ ipse quietẽ quęrit mundanã: itrãt
dęmones & ablatis virtutib⁹ & laborib⁹ meritorũ occidũt
permaxime percutiẽtes in inguine. i. in aliquo vitio turpi:
nã resoluẽdo se a vigore spũs & dormitãdo prę tędio ĩ spi
ritualibus ad carnalia se conuertit: & inde gratia priuatur.

accidia ex simulata cõtemplatione

Dormitat tertio aĩa prę tędio somno simulatæ cõtẽplatio
nis. Aliqui eñ sub specie cõtẽplatiõis & deuotionis dant
se accidiæ & otio nolẽtes operari manibus: quasi Marthã
actiue cõtemnẽtes: & Mariã cõtẽplatiue prætẽdẽtes nescien
tes quid sit deuotio vel cõtẽplatio. Neq; eñ põt esse bon⁹
Israelita qui prius non fuerit Iacobita. Israel interpretatur
vidẽs deũ. s. p cõtẽplationẽ. Iacob interpretatur supplãta
tor. s. vitiorũ qd' pertinet ad exercitium actiuę. Nõ est act⁹
ad contẽplationẽ qui prius nõ plene mortificauerit passio
nes. Nõ ergo isti vere dormiũt p cõtẽplationẽ cũ spõsa di
cẽte. Ego dormio & cor meũ vigilat. Sed per accidiã sub si
mulata deuotione dormitãt cũ Euthico adolescente q dis-
putãte Paulo cum in fenestra domus sederet obdormiens
cecidit de medio cœnaculo & mortu⁹ est. Act. xx. licet susci
tatus a Paulo. Et ad hoc facit quod legitur in vitis patrũ.
Quidã peregrinus venit ad abbatem Siluanũ in montem
Sinai: & cũ videret fratres laborãtes manualiter repræhẽ
dit dicens. Quare operamini cibum qui perit? Maria opti
mã partem elegit. Quod audiens Siluanus fecit ei dare co
dicẽ & misit eũ in quandã cellã vt legeret. Cũ aũt trãsisset
hora nonæ circũspiciebat ille hincinde si forte aliquis eũ
vocaret ad prandiũ: & cũ nõ vocaretur accessit ad abbatẽ
interrogãs si fratres comedissent. Rñdit q̃ iã comederant.
Sed ppterea nõ fecerat eũ vocare: quia spũalis erat & non
indigebat cibo corporali cũ mariã elegisset: fratres autem
sui carnales erant: & ideo comederant & operabãtur. Ille
autẽ perpendẽs de sua præsumptione culpã suam cõfessus
est. Et abbas inquit Martha ergo necessaria est Mariæ. Sur
ge ergo qui dormis. ait Apl's. & exurge a mortuis scilicet
operibus accidię. & illuminabit te christus.

§.III. QVANTVM AD TERTIVM

scilicet remediũ ꝯtra accidiã. hoc habet̃ ex doctrina sacræ
scripturę. & iõ dicit. Cõfirma me. i. totũ firma me in bono
opere ne desistã ex tædio: & hoc in verbis tuis. i. per ꝟba
tua q̃ cõtinẽtur in sacra scriptura. Vñ de sapientia q̃ maxi-
me cõtinet̃ in sacra pagina dr̃ Eccl'i. vj. Subijce humerum
tuũ & porta illã. i. obserua documẽta eius: & nõ accidieris
in vinculis ei⁹. i. nõ incurres accidiã ex pceptis ei⁹ q̃ vincu
la dicũtur: qa ligãt aĩam ad obseruãdũ & detinẽt ne qs de-
fluat. Et licet multa sint documenta ꝯtra accidiã ex verbis
scripturę: pronũc tria sufficiat ponere remedia cõtra eã.
¶Primum est deuota oratio seu meditatio.
¶Scd'm est sacramentorũ frequentatio.
¶Tertium est varia & bona exercitatio.

Orõ est bona cõtra accidiam.

De primo dicit Saluator cũ inuenit discipulos appropin-
quante passione dormiẽtes præ tristitia. Vigilate & orate
Mat. xxvj. vt non intretis in tentationẽ. q. d. deuota oratio
vos iuuabit ne succũbatis tentationi accidiæ que subintra
bit mẽtibus vestris. Idem etiam ait loquens de tribulatio
nibus in fine mundi. Orate ne fiat fuga vestra hyeme vel
sabbato. Hyems est frigida: & in sabbato est otium & re-
quies. Vult ergo dicere. Orate ne fugiatis. i. bonum opus
deseratis ex accidia quæ prouenit ex frigitate diuini amo-
ris & otio seu quiete corporali. Ad orationẽ aũt ipam cõti
nuãdam & vincendũ Beelzebub. i. dęmoniũ de accidia ve
xãs. Interpretat̃ eñ vir muscarũ: qa multitudo muscarũ il
li idolo insidebat ppter immolatitiũ cruorẽ sacrificiorũ.
Sic & accidioso insidẽt muscæ ĩportunæ & ĩmũdę malarũ
cogitationũ: Adiuuãt lumẽ meditationũ q̃ mẽtẽ illustrãt
& societas fortis pfectorũ. Vñ ĩ hui⁹ figurã legit̃ Exo. xvij
q̃ Iosue pugnãte ꝯ Amalechitas q significant dæmones:
tenebat Moyses manus eleuatas ad cœlũ in orõne: & cum
præ fessitudine aliquãtulũ demittebat̃: præualebat Ama
lech cõtra Iosue & ppl'm dei: ppter qd' Aarõ & Hur ĩuene
rũt eũ ad tenẽdũ manus erectas ad cœlũ quousq; vinceret
ppl's ei⁹. Sic orãte quocũq; ꝯ tẽtationes diaboli & bellãte
p resistentiã. Hur q interp̃tat̃ lumẽ. i. meditatio: & Aaron
qui interpretat̃ mõs fortitudinis. i. societas fortis in virtu

Orõ liberauit Petrũ a carcere Herodis.

te: iuuant cõtinuare orõnẽ vt nõ deficiat prę tędio: sed vin
cat dęmones. Sic Petro incarcerato ab Herode vt morti se
quenti die traderet̃: dormiente Petro cum orõ fieret sine
intermissiõe ab eccl'ia p eo vbi erãt sc̃tissimę psonę fortes
in fide angelus de nocte apparẽs cũ lumine excitauit eũ di
cens. Surge velociter & cõtinue ceciderũt catenæ de ma-
nib⁹ ei⁹ & liberat⁹ fuit. Actuũ. xij. Orõnib⁹ etiã sc̃torũ pec
cator dormiẽs p̃ accidia & tædio clausus tribus portis. s.
obduratiõis cordis: taciturnitatis oris: indispositionis satis
factionis quęvtiq; tertia porta ferrea est: & ligatus catenis
duab⁹. s. timoris & amoris indebiti: illustrat⁹ instigatiõe
angeli & aliq̃ bona inspiratiõe subito euadit de manibus
diaboli excitat⁹ a sommo accidiæ. Meditatio multũ valet
cõtra accidiã pręcipue vitæ & passionis christi. Ad He. xij.
Recogitate eũ q talẽ sustinuit aduersus semetipm contra-
dictionẽ. s. christũ: vt nõ fatigemini animis vr̃is. s. præ tæ
dio deficiẽtes. Ps. in persona ei⁹. Pauper sum ego: & in la-
boribus a iuuẽtute mea exaltat⁹. s. in cruce humiliatus &
cõturbatus. Ber. Memor ero laborum quos christus susti
nuit in prędicãdo: fatigationũ in discurrẽdo: tentationũ ĩ
ieiunando: vigiliarũ in orãdo: lachrymarũ in cõpatiẽdo.
Recordabor etiã dolorũ: cõuitiorũ: sputorũ: colaphorũ: sub
sannationũ: & clauorũ: horũq; similiũ. alioquin requiret̃
a me sanguis iusti⁹ qui effusus est sup terrã. hæc ille. Medi
tatio etiã supplicij futuri & præmij superni multũ excitãt
aĩam ab accidia & tædio. Quis est eñ tã iners vel delicat⁹
qui nõ libẽter laboraret vehemẽter qñ inde sciret acquire
re maximũ lucrũ & permãsurũ & euasurũ intensissimũ sup
pliciũ & æternũ? Venite ad me (inquit Saluator) oẽs qui
laboratis & onerati estis: & ego reficiã vos. Mat. xj. labor
eñ cũ fine: ait Augu. merces sine fine: & refectio suauissi-
ma. Legitur in vitis patrũ: cũ quidã interrogasset beatum
Achillẽ dicẽs. Cur sedens in cella mea accidiã patior? Re-
spondit ei senex. qa nõdũ vidisti requiẽ quã speram⁹: nec
tormentũ qd' timemus. Si eñ ea inspiceres diligẽter. s. per
meditationẽ: & si vermib⁹ plena esset cella tua vsq; ad col
lũ etiã in ipsis permanẽs sine accidia iaceres Oratio ergo
quã iuuat meditatio valet contra accidiã. Sacramẽtorum

Sacramẽtorũ frequentatio est bõa cõtra accidiam.

frequẽtatio etiã valet: Præcipuũ aũt in sacramẽtorũ cõfe-
ctione sunt verba in qbus cõsistũt formæ eorũ. Cõfirmat̃
ergo qs cõtra tędiũ ĩ verbis dei. i. in sacramẽtis in qb⁹ prin
cipaliter est verbũ formę: & pręcipue sacramentũ euchari
stiæ qd' est verbũ formę. Est eñ panis q cor hois cõfirmat
& roborat ad bene agẽdũ. Est & carbo ignitus s̃m Damas
sce. q excutit omnẽ torporẽ mẽtis: & gaudere & delectari fa
cit in dño. Vñ in figurã dr̃. iij. Reg. xix. q̃ cũ esset Helias ses
sus ex tędio persecutionis Iezabel vxoris Achab regis Isrl'
obdormiuit subter vnã iuniperũ. Ipso aũt dormiẽte appa
ruit ei angelus dñi excitãs eũ a somno. Qui cõ surgens &
videns panẽ subcineritiũ ad caput eius: & vas aquę mira
culose ibi a deo paratũ comedit & bibit. Et cũ iterũ obdor
misset: angelus scd'o excitauit eum dicens. Surge comede
grãdis eñ tibi restat via. Qui surgẽs iterũ comedit & am-
bulauit in fortitudine cibi illius vsq; ad mõtẽ dei. Helias
designat dei seruũ: qui ex tribulationibus & vexationib⁹
carnis attediatus aliqñ laboribus & tẽtationib⁹ obdor-
mit: vt nihil ei libeat facere. Sed instigatione angeli bõi
mẽs excitat̃: vt sumat sacramẽtũ eucharistiæ figuratũ per
panẽ subcineritiũ. Chryst⁹ eñ panẽ se noĩat: sed viuũ qui
coctus sub cinere humiliationis fuit decoctus in igne pas
sionis.

sionis. hoc ergo sumpto siue etiã pane pœnitẽtię cũ aqua
lachrymarũ vel doctrinæ inde fortificat̃ & confirmat̃ con
tra accidiã vt icedat viriliter p desertũ hui⁹ mũdi vsq; ĩ vi

Varia opari ẽ bonũ cõtra accidiam.

tã æternã. Tertiũ remediũ cõtra accidiã est varia operatio
Eccl's. ix. Quodcũq; põt man⁹ tua insistẽter opare: qa nec
opus: nec rõ: nec sapientia: nec sciẽtia valet apud inferos
quo tu pperas. Hiero. Nõ facile capitur a tẽtatore qui ali
cui bono vacat exercitio. Invitis patrum legit̃ q̃ cũ btũs
Antoni⁹ tẽtatiõe accidiæ vexaret̃ cœpit clamare ad dñm

Exẽplũ de beato Antonio.

dicens. Dñe volo saluus fieri: sed nõ permittũt me cogita
tiones meæ. & subito vidit iuuenẽ pulcherrimũ: q angel⁹
erat ponẽtem se ad sedendũ & laborãdum plectas seu spor
tas: & inde ac modicũ surgere ad orãdum. & iterum post
parũ reponẽtem se ad operandũ: & postea surgentem ad
orãdum. Cũq; pluries alternatis vicibus ad vtrũq; se po-
suisset: demũ dixit angelus. Sic fac & saluus eris. Vñ nar-
rat venerabilis Io. Cassia. in li. ix. de institutis cœnobiorũ
q̃ antiqui patres nullũ suscipiebãt ad habitum monacha
lem seu eremiticũ: si nesciret facere aliquod artificium ma
nuale: qd' ppterea agebant nõ solũ vt ille posset ex lucro
suæ artis viuere: sed multo magis & principalius: qa intel
gebant sine aliquo corporali exercitio nõ posse vitare vi-
tiũ accidię. Nam cum paucissimi sint q sciãt & valeãt tota
die vacare cõtẽplationi orationi & lectioni: & pmaxime ĩ
sipiẽtes oportet q̃ icidãt ĩ accidiã q nõ vacãt q̃tidie alicui
exercitio corporali. Et quidã ex illis qui nõ indigebãt lu
cro ppter victum: qa dactylis & aqua cõtẽti erãt: tñ labo
rabãt faciẽtes plectas quotidie: & in capite anni cõbure-
bant: & faciebant alias vt sic liberi essent ab accidia.

¶De negligentia ĩ genere. Ca. III.

NEGLIGENTIA VITIVM

est pertinẽs ad torporẽ circa præcepta qd'. s. vi
tiũ Grego. ponit inter filias accidiæ. Et põt dif
finiri q̃ est pc̃m quo volũtas est remissa ad eli
gendũ actũ debitũ vel circũstãtiã circa actũ debitũ obser
uari & opponit̃ ꝟtuti prudẽtię q̃ p solicitudinẽ ẽ diligẽs
ad operãdũ. De negligentia potest exponi illud Ps. Deli
cta iuuentutis meæ: & ignorãtias meas ne memineris dñe
delictũ dr̃ quasi derelictũ. In quo notat̃ pc̃m omissionis
quo omittitur actus bonus qui debet fieri: vel circũstãtia
debita quæ debet in actu bono seruari qd' pertinet ad ne-
gligẽtiã. Et vt dicit Ber. ĩ li. de dispẽsatiõe & pcepto negle
ctus vbiq; culpabilis. iõ dicit. Delicta iuuẽtutis: qa magis
in iuuẽtute cõmittũtur negligẽtię ppter inexperiẽtiã pro
pter qd' in iuuenibus parũ põt esse prudẽtiæ s̃m Phm q̃
cõtrariat̃ negligẽtiæ. Ignorãtiæ etiã pc̃ã innumera sunt.
Ne memineris inquit ad dñm. s. ad puniendũ: sed relaxa.
Sed circa negligentiã tria videnda semp sunt.
¶Primo proprietas significati.
¶Secundo varietas principij.
¶Tertio grauitas peccati.

§. I. QVANTVM AD PRIMVM

Sciendũ q̃ differẽtia est inter ista sex. s. negligẽtiã: pigritiã
desidiã: incõstãtiã: torporẽ & omissionẽ: q oĩa ad acccidiã
pertinẽt: & large etiã sumẽdo negligẽtiã in ea alia ĩcludũ

Negligentia.

tur stricte autẽ sumẽdo differũt quo ad significatũ & quo
ad actũ: qd' sic declarat. Negligẽtia cõsistit in defectu in
terioris actus volũtatis q est electio. Vñ Isid'. in li. etymo.
dicit: q̃ negligẽs dicit̃ quasi nec eligẽs. Et ideo sicut recta
electio eorũ q̃ sunt ad finẽ ptinet ad prudẽtiam: ita negligẽ
tia voluntatis nõ eligendi recte ea q̃ sũt ad finẽ: ptinet ad

pigritia

imprudẽtiam: ergo & ad pc̃m. Pigritia cõsistit in defectu
executionis exterioris ita q̃ pigritia est respectu boni
operis faciẽdi. Nã pigritia importat tarditatẽ exequẽdi bo
nũ opus. Vñ dr̃ piger ille q facit tarde bonũ opus qd' de-
bet facere velociter & cito. s̃m illud Prouerb. xix. Abscõ
dit piger manũ sub ascella &c. Et. c. xx. dr̃. Propter frigus

desidia

piger arare noluit. Desidia dr̃ respectu boni opis psequẽ
di vel cõtinuãdi. & dicitur desidia a desinẽdo. Cũ eñ videt
deses difficultatẽ ĩ agẽdo, desistit a bono opere & cessat ab

torpor.

illo. Torpor ĩportat quãdã remissionẽ in ipsa executione
boni operis: dũ. s. nõ feruenter, sed tepide ait bonũ. Apo.
iij. Vtinã esses calidus aut frigidus: sed qa nec calidus nec
frigidus es sed tepidus: incipiam te euomere ex ore meo.
Calidus est ferues: frigidus est malus sed cognoscẽs malũ

Tepid⁹.

suum. Tepidus aũt qui bonũ inchoauit: sed impfecte: &
in illo statu pmanet quasi sibi sufficiat non quærẽs pfice
re qui status est multũ periculosus. Nã frigidus. i. malus
cognoscit aliqñ defectũ suũ & se emẽdat: sed tepidus cũ si
bi videat̃ sufficere bonitas sua nõ curat de emendatione:
ideo proximus est reprobationi signatæ p vomitũ. Sicut
eñ euomitũ nũq; resumit̃ ad comedendũ seu ad ĩcorporã
dũ: sed abominat̃ etiã ad vidẽdũ: ita tepidi demũ separati
a gratia christo nõ incorporãtur: sed ab eo detestantur. Te

Incõstãtia.

pida naturaliter puocant vomitũ. Incõstãtia instabilita
tẽ volũtatis importat. Nã s̃m Papiã. Inconstans est qui in
stabilis est: sed qd' modo sibi placet postea sibi displicet.
vl' qa mõ vult hoc: modo vult aliud: talis fluctuat inter cõ
fidẽtiã & diffidẽtiã. Iaco. j. Vir duplex aĩo incõstãs est ĩ oĩ

omissio

bus vijs suis. Omissio differt a negligentia: siue quando
sunt mortalia siue qñ sunt vtręq; venialia. Omissio aũt di
cit̃ respectu actus debiti & necessarij fieri: qñ. s. est mortale
Negligentia aũt stricte cũ est mortale dr̃ respectu circun-
stãtię debitę & necessarię: puta temporis vel loci vel finis
& hmõi. Inquãtũ sunt venialia omissio est respectu actus
expediẽtis: nõ tñ necessarij. Negligẽtia respectu circunstã
tiæ cõuenientis: nõ tamẽ necessariæ. Negligẽtia tñ frequen
ter sumit̃ etiam p omissione. Tho. ij. ij. q. liiij. Et Alexã. in
ij. par. sũmæ. q. xxxiij. Et de pigro qd' p̃t intelligi & de ne
gligẽte large dr̃ Prouer. xiij. Vult & non vult piger. vult
s. affectu in gñe, seu velleitat. sed nõ vult effectu. Sed sicut
arbor sine fructu est vana: ita voluntas sine opere inutilis
est. Vel intelligitur. vult piger & negligẽs regnare cũ chri
sto: sed nõ vult pati cũ eo: sed fieri nõ põt. Dicit eñ Apl's
ij. Timo. ij. Si sustinebimus & cõregnabim⁹. Vel sic. vult
piger bene mori: sed nõ vult bene viuere. vel de negligẽ
te prælato expone. vult habere emolumẽta ecclesiæ & de
cimarum: & non vult habere curam animarum.

§. II. QVANTVM AD SECVNDVM

Negligẽtia orit̃ ex imprudentia.

s. varietatẽ principij vñ. s. negligẽtia causet̃. Sciendũ q̃ ex
quatuor vitijs oritur. Primo ab imprudẽtia. quod sic de-
claratur. Ille imprudẽs dicit̃ q diligẽtes non obseruat cir-
cũstãtias in operibus suis: sed inter oẽs circũstãtias nobi-
lissima est circũstãtia tpis quã imprudẽs negligit obserua
re. Dicit̃ eñ Eccl'i. xx. Lasciuus & imprudẽs non obserua
bũt tẽpus. s. qa nõ cogitãt pręterita: nec ordinant p̃sentia
nec puidẽt & deliberãt futura. & sic negligit obseruare cir
cũstãtias debitas imprudens. Sed vt dr̃ Eccl's. vij. Qui ti-
met deũ nihil negligit: qa. s. nõ omittit aliquid necessariũ
ad salutẽ siue actũ: siue circũstãtiã debitã: & hoc nõ: qa ti-
mor opponat̃ negligẽtiæ directę: sed qa timor dei excitat
hoĩem ad actũ rõnis. s. ad solicitudinẽ: qa timor facit ho-
minẽ cõsiliatiuũ. Hæc Tho. Scd'o pcedit negligentia ex

Ex accidia.

accidia. Cuius rõ est: qa cum accidia sit tristitia de alieno
no spũali: ideo negligẽtiã generat ad eligẽdum & torporẽ
ad faciẽdũ. Et rõ huius est: qa sicut id qd' nos delectat faci
mus diligẽter ppter qd' delectatio perficit opus s̃m Phm
in Ethicis: ita qd' nos contristat facimus negligẽter: vñ di
cit̃ Prouerb. xxv. Sicut vermis ligno: ita tristicia nocet cor
di. s. tollẽdo ei vires ad operãdũ bene & diligenter. Tertio
procedit negligẽtia ex auaritia: qa cũ hõ diligit inordina-

Ex auaritia.

te magnã psperitatẽ quã habet ex hoc efficit̃ negligẽs ad
vitãdũ malũ & eligendũ bonũ. Hiere. xliij. Ingressi sunt:
possederũt terrã & nõ obedierũt. vbi dicit gl. q̃ nihil ẽ me
diũ inter possessionẽ & inobedientiã. Nã vbertas securita

Ex amore sui.

tẽ securitas negligentiã: negligentia cõtemptum generat
Quarto pcedit negligẽtia ex inordinato amore sui. Vn
de dicit Grego. in moral. q̃ negligẽtiam minor amor dei
exaggerat. Sed sciendũ q̃ minor amor dei potest intelligi
dupliciter. Vno modo p defectũ feruoris charitatis. & ta-
lis negligẽtia est veniale. Alio modo per defectum ipsius
charitatis. & sic dicit̃ minor amor dei quãdo qs amat deũ
solũ amore naturali. & ex hoc cũ quo est inordinat⁹ amor
sui negligẽtia est mortale. de qua intelligitur illud Hiere.
xlviij. Maledictus q facit opus dei negligenter. s̃m vnam
literã. Alex. in sum. & Tho. ij. ij. q. liiij. Est autem negligen
tia speciale pc̃m. Sed sciendum s̃m Tho. ij. ij. q. liiij. q̃ alia
peccata sunt specialia: quia sunt circa specialẽ materiã vti
luxuria est circa venerea. quædã aũt sunt specialia propter
specialitatẽ actus rõnis se extendentis ad omnẽ materiam
moralẽ: & hmõi sunt oĩa vitia quæ sũt circa actũ rationis.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Nã quilibet actus rõnis extẽdit se ad omnẽ materiã moralẽ. Et ideo cũ solicitudo sit quidã specialis actus rationis: consequens est ꝙ negligentia quæ importat defectum solicitudinis sit speciale peccatum.

§.III.QVANTVM AD TERTIVM

Negligẽtia ẽ mortale.

scilicet grauitatẽ pc̄tĩ. Sciendũ ꝙ negligentia aliqñ est mortale:aliqñ veniale. Et mortale qdẽ ẽ duplex.s.rõne defect⁹:& rõne cõtẽpt⁹. Si em̄ p negligẽtiã prætermittaṫ act⁹ qui est in p̄cepto:& p cõsequens de necessitate salutis:puta dare eleemosynã cũ habeat superflua naturę & psonę:& videt indigẽtes. Silr̄ si p̄termittanṫ debitæ circũstãtiæ istius actus puta dare eleemosynã tpe extremæ necessitatis alicuius. Scđ'o est negligentia rõne contẽptus mortale. Si em̄ voluntas intãtũ sit remissa circa ea quæ dei sunt:vt totaliter a charitate dei deficiat contemnendo quę sunt dei:puta cum nõ curat quis bonũ facere:sed contẽnit. Verbi grã.tenetur aliqs aliqđ bonũ solicite &deuote facere vt psallere & orare.si aliquis ex cõsuetudine habeat hãc negligentiã: ita ꝙ ex cõsuetudine nõ curat:sed cõtẽnit dicere horas suas

Cõtẽpt⁹ in horis dicẽdis peccatũ mortale causat.

solicite & deuote:talis negligentia erit mortalis. Licet em̄ negligentia in dicẽdo semel vel bis horas indeuote nõ sit mortale:tñ ex frequẽtia & cõsuetudine põt cõtingere per cõtemptũ ꝙ erit illa negligentia mortalis. Sicut gutta cauat lapidẽ non vi sed sępe cadẽdo.Et guttę aquæ non vna vel decẽ:sed multiplicatæ submergũt nauẽ. Vñ Aug.Qđ facit fluct⁹ irruẽs hoc sẽtina neglecta.de pœni.di.j.tres sũt aũt.in fine.Et sic diciṫ in decre.per Anacletũ.Sicut in vno quoq; opere artiũ mater inueniṫ instãtia:ita nouerca eruditionis est negligẽtia.dist.lxxxiij.nihil. Nouerca cũ tristitia gubernat filios aliorum.& ideo male&incurie.Et sic accidiosus cũ tristitia & tædio vacat studio & cuicũq; operi.& ideo male addiscit vel deo male seruit. Et de hac negligentia q̃ mortalis est intelligiṫ illđ Prouer.xix. Qui negligit viã suã mortificabiṫ.s.per culpã mortalẽ & pœnã æternã Viam dicit.s.mãdatorũ per quã debemus ambulare ad patriã.Vñ Esa.Hęc est via ambulate in ea.vel viã.i. Christũ qui ait.Ego sum via veritas & vita. Ioan.xiiij.ipsum scilicet contẽnẽdo nõ sequẽdo vestigia ei⁹:vel viã suã.i.cõuersationẽ & opa sua non curans:si bene vel male deo viuat vel mũdo:hic damnabiṫ. Est negligẽtia veniale al's qñ.s.

Negligẽtia aliqñ ẽ veniale pc̄m.

nõ prætermittiṫ actus necessarius vel circũstantia necessaria ad actũ necessariũ ad salutem. Et de hac intelligiṫ illud Eccł̄i.vij.de negligẽtia purga te cũ paucis.qđ intelligitur tripl'r.Vno mõ de pc̄tis cõmissis p negligẽtiã quę.s.est veniale in paucis.i.per pauca purga te.quia.s.pauca sufficiũt ad delendũ venialia.& hoc ẽm glos.Scđ'o mõ cum paucis purga te de pc̄tis negligentiæ.qa.s.pauci sunt q sciant purgare pc̄tã negligẽtię & scire an mortale an veniale.Tertio modo cũ paucis purga te.i.paucis reuela cor tuũ.q.d. Nõ reueles cuicũq; cor tuum vel confitearis indifferenter:sed his qui sciãt & possint iuuare & cõsulere. Est & negligẽtia in quibusdam dubia vtrũ mortale an veniale:vel ppter dignitatem materię:vel propter incertitudinẽ debitæ resistentię a ratione.Primũ accidit circa sacramenta.vt de consecra.distĩ.ij.si per negligentiã.&.j.q.j.interrogo.& in alijs multis. Secũdum in cogitationib⁹ mortalium peccatorũ quãdo non cito expellũtur:& precipue circa turpia:sed vacillat mens inter assensum & dissensum.

¶ De negligentia bene operandi. Capitulũ.IIII.

DE NEGLIGENTIA IN BEne operãdi:ait Ps̄.xiij.Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt:nõ est q faciat bonũ:nõ est vsq; ad vnũ.Vñ ĩ euãge.de iuitatis ad nuptias quas fecit rex filio suo:id est de⁹ pater filio suo cum sibi vniuit naturã nostrã seu ecclesiã ad quã ecclesiã seu mysterium credendo omnes inuitantur dicitur ꝙ inuitati neglexerũt eũtes:alij in villam:alij ad negotiationẽ:alij nũtios occiderunt.Matt.xxij.c.Et quod missis exercitibus suis rex perdidit illos. Sed econtrario sanctus Daniel cauens sibi a negligentia cũ cõplerẽtur septuaginta anni quib⁹ prædixerat Hieremias populum illum Iudęorum in captiuitate Babylonica permãsurum:& postea liberãdũ posuit se ad adorãdũ dñm pro liberatione illi⁹ populi in sacco & cinere. Non quia esset incredulus futurorũ.vt dicit Hiero.sed ne securitas negligentiã:& negligentia pareret offensam.

de pœ.di.j.prędixerat.Sed cõiter omnes declinauerũt &c.
Vbi tangitur prauitas omniũ quo ad tria.

¶Primo quo ad omissionem boni præteriti:ibi.Omnes declinauerunt.

¶Secundo quo ad omissionẽ debiti modi.i.circũstantiæ debitæ:ibi.Simul inutiles facti sunt.

¶Tertio quo ad omissionem boni pręsentis:ibi.Non est qui faciat bonum.

§. I. QVANTVM AD PRIMVM

Omissio bõi pręteriti.

s.omissionem boni pręteriti dicit.Oẽs declinauerunt.i.bonum quod debebãt facere nõ egerunt.Esa.liij. Vnusqsq; in viã suam declinauit.i.recedẽs a bono qđ debuit facere ẽm rationẽ:secutus est viã suã.s.propriã volũtatem. Declinauerũt aũt oẽs tripliciter.videlicet vl'a veritate: vl'a pietate:vel a summi boni incommutabilitate.A veritate vnusquisq; declinauit ẽm illud Oseę.iiij. Non est veritas dei in terra.Ps̄.Oĩs homo mendax. Declinauerunt etiam oẽs a veritate fidei tẽpore passionis etiã apl'i excepta beata virgine Maria nã relicto eo fugerunt.Matt.xxvj. quod ẽm remigiũ videmus impleri in his q pro amore Christi promittũt se magna facturos:quæ tñ quãdo oportet nõ faciũt.Insinuatur etiam moraliter ꝙ Christus paucos habet socios ad cõpatiẽdum:sed multos ad congaudẽdum: non attendẽtes ꝙ non est trãsitus ad lignum vitæ nisi per gladiũ flammeũ.i.tribulationes.Geñ.iij. Sed oẽs negligunt illas cũ debita patientia sufferre declinantes a veritate cognitionis qa nõ intelligũt quãta oporteat p deo&regno cœlesti pati vnde diciṫ Prouer.iij.Disciplinã dñi fili mi ne abijcias ne deficias cũ ab eo corriperis.Scđ'o declinant oẽs a pietate seu misericordia.Oseæ.iiij Nõ est misericordia in terra &hoc qa auaritiæ vacant oẽs: ẽm illud Hiere.vj.A maiori vsq; ad minorem oẽs auaritię studẽt:&a propheta vsq; ad sacerdotem cuncti faciunt dolũ.Alia peccata nõ videnṫ esse ita cõmunia.Et ex hac auaritia clerici & prælati qui sunt obligati ad curã animarũ declinãt ab ea nõ curantes nisi de lana &lacte.i.tẽporalitate ouiũ suarũ sed ex negligentia lupis eas exponũt vel dimittunt deuorãdas.i.dæmonijs p diuersa vitia.j.Tim.iiij.Noli negligere gratiã quæ data est tibi per impositionẽ manuum.s.ad habẽdam curam animarũ.Nã vt dicit Leo inferiorum ordinũ culpæ ad nullos magis referẽdæ sunt q̃ ad negligentes desidesq; prælatos:qui multã sępe nutriũt pestilẽtiam dũ seueriorem dissimulãt exhibere medicinã.dis.lxxxv.c. inferiorũ.Tertio declinant oẽs a bono incõmutabili.s. a deo ad bona cõmutabilia.Et vt grãmatice&moraliter exponatur.Nota ẽm Alber.Magnum sup Ps̄.ꝙ peccatores

Peccatores declinant ẽm oẽs casus.

declinant ẽm oẽs sex casus declinandi.Primo declinant in nominatiuo casu:cũ solũ in mundo quærant & cupiãt nominari:qđ pertinet ad superbiam.Ge.xj.Celebremus nomen nostrum anteq; diuidamur in terra. Scđ'o declinant in genitiuo casu.s.per luxuriã.Geñ.xix.Loth declinãs de filiabus suis genuit.Et de sedibus qui exarcerũt in concupiscentiã.Susannæ dr̄ Daniel'.xiij.ꝙ declinauerũt oculos suos vt nõ viderẽt cœlum.Tertio declinãt in datiuo casu per gulã.Eccł̄i.xviij.Si præstes animæ tuæ cõcupiscentiã faciet te in gaudiũ inimicis tuis.Quarto declinant in accusatiuo casu per infamiã &detractionẽ aliorũ.Ps̄.in persona Christi.Pro eo vt me diligerẽt detrahebãt mihi.&loquitur de Iudæis Christum infamantibus. Quinto declinant in vocatiuo casu per adulationẽ &verba dulcia.Sed vt dr̄ Prouerb.j.Si te lactauerint peccatores non acquiescas eis.Sexto declinant in ablatiuo casu per rapinam & ablationẽ rerũ alienarũ:sed vhe eis qui multiplicant non sua.Abacuch.ij.Et si tales faciunt ex illis hospitalia & ecclesias:non propter hoc placant deum. Ego dñs odio habens rapinã in holocaustum.ait ipse.Esa.lxj.

§.II.QVANTVM AD SECVNDVM

Omissio debitæ circunstantiæ

tangiṫ negligentia quo ad omissionẽ modi debiti.s.circũstãtiæ debitæ. Aliqñ em̄ omittiṫ bonus actus debitus . Et de hoc dicit:oẽs declinauerũt. Aliqñ omittiṫ circũstantia actus debiti:& tũc est inutilis actus.Licet em̄ actus de se sit bonus:tñ propter malã intentionem vel aliã indebitã circũstantiam efficiṫ inutilis ad salutẽ: vñ subdit.simul iutiles facti sunt.Nullum em̄ virtuosum opus est nisi debitis vestiaṫ circũstantijs.Inutiles dicuntur facti.i. infructuosi.

Nã si sunt

Nã si sunt prelati doctores prædicatores&hmõi.q̃uis doceãt & regant:tñ ppter malam vitã efficiũtur infructuosi. Cui⁹ em̄ vita despiciṫ:restat vt ei⁹ predicatio contẽnatur. ait Greg.Nõ solũ alijs:sed etiã sibi sunt infructuosi:quia omissio debitæ circũstantiæ facit opus de genere bonorũ malũ:vñ nõ meritoriũ.Vñ dicit dñs Cain ẽm aliã trãslationẽ.Si recte offeras:& non recte diuidis: peccasti. Gene.iiij.Offert recte deo qui facit opus de se bonũ. sed non recte diuidit cũ illud nõ agit cũ debita discretione nõ obseruãs debitas circũstantias:vt cũ facit eleemosynã in loco indebito vel tpe:aut non bono fine:& hic peccat.Sed hic

De negligentia loci & tpis: & quæ sit grauior.

querit q̃ negligẽtia sit grauior:an negligẽtia tpis vel loci vel finis & hmõi.Et rñdet Alex.ij.par.q.xxxiiij.ꝙ negligẽtia tpis est grauior qa dãnosior sibi:eo ꝙ irreuocabilis ppter qđ dicit Sene.ꝙ negligẽtia tpis est indecẽtissima& valde dãnosa.Negligentia vero circũstantię loci est grauior:qa dãnosior alteri:eo ꝙ maius nocumẽtũ infert pximo.verbi gratia.cũ negligenter iacit lapidẽ in aliquo loco vnde occidit hoiem.Negligẽtia vero finis est grauior simpliciter:qa ab ipso fine determinaṫ bonitas actionis.

§.III.QVANTVM AD TERTIVM

Omissio boni opis.

tangiṫ negligẽtia quo ad omissionẽ boni pręsentis.cũ dr̄. Nõ est qui faciat bonũ.qđ itelligiṫ tripl'r.Vno modo sic Multi dicũt bonũ:&multi cogitãt bonũ:sed nõ est qui faciat illud bonũ:sed ex negligẽtia dimittiṫ.Quãuis em̄ qñ pretermittiṫ aliqs actus debitus exterior illud dicaṫ omissio:tñ ipsa omissio est effectus negligẽtię:&qñ negligẽtia reperiṫ in pretermissione eorum q̃ sunt de necessitate salutis tũc negligentia trahiṫ ad aliud genus pc̄ti magis manifesti:vt sicut cũ omittitur confessio vel cõmunio annualis trahiṫ illa negligentia ad inobedientiã ecclesiastici pręcepti.Et vt dicit Amb.Nõ satis est bene velle:sed etiã bene facere.s.oportet.dis.lxxxvj.nõ satis.Nec etiã sufficit bene dicere vel bonũ.Nã & ficus in qua Christus tantũ reperit folia:quę verba signãt & nõ fructus operum maledicta a Christo aruit.Matth.xxj. Et ppterea dixit Christus.Non oĩs qui dicit mihi dñe dñe:intrabit in regnũ cœlorum. Primũ dñe referṫ ad cor:in quo bonũ cogitaṫ.Scđ'm dñe refertur ad os quo dr̄ bonũ:sed oportet ꝙ sequaṫ tertiũ dñe qđ subdiṫ a Christo.s.q fecerit volũtatẽ patris mei q ĩ cœlis est:ipse intrabit in regnũ cœlorum.Scđ'o modo intelligitur.non est qui faciat bonũ.s.bonũ purũ qn.s.misceat cũ eo multa mala & multas negligentias. Eccl's.vij.Non est homo sup terrã qui faciat bonũ&nõ peccet.&Prouer.xx. Quis potest dicere.mundũ est cor meũ:purus sum a pc̄tõ. Et Aug.Si oẽs sancti & sanctę dũ hic viuerẽt interrogati fuissent si pc̄m̃ haberent:respõderent vna voce oẽs illud j.Ioã.j.Si dixerimus qa peccatum nõ habemus:ipsi nos se

Negligẽtia reperiṫ in oĩ pc̄tõ. de q oẽs sc̄ti non se excusarent: diua Maria excepta

ducimus &veritas in nobis non est excepta sancta Maria virgine hęc nullã negligentiã cõmisit.Et q̃uis negligentia reperiaṫ in omi pc̄tõ general'r. qa oĩs qui peccat negligit ea p quę a peccato retraheretur:non tamen ppter hoc tolliṫ qn aliqñ sit speciale peccatũ. In peccato vtiq; si contingat esse defectũ circa aliquẽ actũ rõnis:puta defectum cõsilij:iudicij&hmõi.tñ sicut p̄cipitatio est speciale peccatũ per specialẽ actũ rõnis qui p̄termittiṫ.s.cõsilium: q̃uis possit reperiri in quolibet genere peccatorũ.Ita negligentia est speciale pc̄m propter defectum specialis actus rationis q est solicitudo:q̃uis inueniaṫ aliqualiter ĩ oĩbus peccatis. Tho.ij.ij.q.liiij. Tertio modo exponiṫ sic. nõ est qui faciat bonum.s.pœnitẽtię vt debet. Quotidie multa mala fiunt & quasi nullũ pœnitet peccatorum suorum. Vñ dñs conqueritur per Hieremiã dicentem.c.viij.Nemo est qui agat pœnitẽtiam de peccato suo dicens quid feci.Sed q pseuerat in pc̄tõ negligit vtiq; cõteri.Et cũ negligentia sit circa actũ pręcipiẽdi ad quẽ etiã pertinet solicitudo.aliter tamen deficit circa hunc actũ negligens: aliter inconstans.Inconstans em̄ deficit in pręcipiendo quasi ab aliquo impeditus.s.passione cõcupiscentię.Negligens autẽ deficit circa actum pręcipiẽdi p defectũ prõptę volũtatis. Tho.ij.ij.q.liiij.Et qa hoĩes tepidi sunt: ideo negligenter agũt pœnitẽtiam.Sed saltẽ seruandũ est qđ ait apl's Ro.vj.Humanũ dico propter infirmitatẽ carnis vestrę.Sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire iniquitati ad iniquitatẽ: id est pc̄tõ ducẽti vos in aliud pc̄m̃:ita exhibete mẽbra vestra seruire iustitię.i.pnię in satisfactionẽ.i.quantã habuistis solicitudinẽ ad laborandũ pro malis:tantũ habere ad faciẽdũ pœnitẽtiam excludendo oẽm negligentiam. Qđ sumus negligẽtes ad bene operandum:& soliciti & fortes ad male operandũ:hoc cõtingit propter tres rationes.

Difficulter opamur bonum.

¶Primo propter difficultatem medij.

¶Scđ'o propter multiplicitatem mali.

¶Tertio propter prauitatem animi.

Prima ergo ratio quare sum⁹ negligẽtes ad bene operandũ&difficiliter operamur bonũ est ppter difficultatẽ medij.Difficile em̄ est bene operari:& facile male operari.Et ratio hui⁹ est ista.Virt⁹ cõsistit in medio rei vel rõnis:sed tãgere mediũ est difficile.Declinare seu deuiare a medio est facile:& ꝙ hoc sit verũ patet p exẽplũ de signo.Nã cõtingere pũctũ siue in centro circuli:siue in aliqua parte superficiei est difficile:deuiare autẽ a medio est facile:vt patet in sagittantibus ad signũ.Sic ergo qa recte & virtuose agere cõsistit in attingẽdo mediũ qđ est difficile:recedere autẽ a medio facile.Ideo negligẽs est hõ ad bonũ & difficilis:&ecõtrario facilis & solers ad malum.Scđ'a ratio est ppter multiplicitatẽ mali.Nã ẽm Diony.de diuinis nominib⁹.Malũ cõtingit omnifariã.i.ex singulis defectib⁹. Bonũ vero ex pfecta & ĩtegra causa.Ratio hui⁹ est:qa actio nõ iudicaṫ bona nisi vtrũq; eorũ fuerit.s.act⁹ de se bonus vt dare eleemosynã:facere ieiuniũ:orare & hmõi.& circũstãtia bona q̃ est multiplex.s.debit⁹ finis:debitus modus: debitũ tps & hmõi.Actio ecõtrario iudicaṫ mala nõ solũ si act⁹ sit malus de se:vt furari:blasphemare:periurare:& hmõi.sed etiã & si act⁹ sit bon⁹ ĩ se.vt ieiunare:& aliqua circũstãtia mala sit.vt intẽtio mala.s.ppter laudẽ humanã vel alia circũstantia mala.Difficili⁹ aũt est facere illud ad qđ multa requiruntur:q̃ illud ad qđ pauca.Patet etiã p exẽplũ de pulchritudine&sanitate.Nõ em̄ iudicaṫ hõ pulcher nisi oĩa mẽbra eius decora fuerint.Turpis aũt reddiṫ ex hoc solo ꝙ vnũ mẽbrũ corporis turpe sit.Silr̄ ęgritudo q̃ est malũ cõplexionis corporalis pueniṫ ex singulari deordinatione cuiuscũq; humoris:sed sanitas nõ habeṫ nisi ex debita pportione oĩm humorum.Sicut ergo ęgritudo in corpore humano cõtingit multis modis ac etiã turpitudo. Sed sanitas et pulchritudo vno modo.s.cõcurrentib⁹ oĩbus.s.debita pportione oĩm mẽbrorum &humorum.Ita actio bona cõtingit vno mõ:videlicet cõcurrẽtib⁹ oĩbus necessarijs ad hoc vt actu bono& circũstantijs debitis:sed actio mala ex hoc ꝙ aliquod vnũ ex illis deficiat.Hæc Arist.ij. Ethi.& Alb.& Tho.in scriptis sup illud.Tertia ratio propter prauitatẽ animi quare sumus negligẽtes & difficiles ad bene operandũ.Sicut em̄ habenti linguam cholera infectã dulce est amarũ:&palato non sano pœna est panis q sano est suauis.& oculis ęgris odiosa est lux quę puris est amabilis.ẽm Aug.Ita habenti habitum vitiosum vel affectum inordinato corruptũ amore bene operari ẽ difficile & pœnosum:& ĩde negligit illud agere.sicut ecõtrario habenti habitũ virtuosum:est facile bene operari.Hęc autẽ inordinatio affectus contingit pręcipue propter tria.

¶Primo propter mali operis frequentiam.

¶Secundo propter mentis malitiam.

¶Tertio propter passionis vehementiam.

Quantũ ad primũ certũ est & manifestũ: qa frequẽtia seu cõsuetudo male opandi facit difficultatẽ ad bonũ.Quãuis em̄ res naturales a sua naturali inclinatione ppter cõsuetudinẽ in cõtrariũ nõ mutẽtur sicut patet p exẽplũ in lapide:qa quãtũcũq; frequẽter pijciaṫ sursum:nunq; assuescit sursum moueri.Et ratio est:qa principiũ hui⁹ inclinatiõis s.moueri deorsum:qđ principiũ est grauitas mutari non põt.Sed in actib⁹ humanis moralib⁹ bene mutaṫ inclinatio ppter cõsuetudinẽ in cõtrariũ.& patet p exẽplũ.Nã multę guttę cadẽtes cauãt lapidẽ:& ex frequẽti ędificatiõe scriptura citharizatiõe&hmõi postq; didicerint artẽ faciliter oẽs &bene operanṫ.&sic ex frequenti bñ facere:caste viuere:abstinẽtiã seruare&hmõi.acquirit sibi hõ habitũ virtutis.vñ faciliter postea opereṫ ẽm illã virtutẽ:& ppter hoc non parũ differt ꝙ hõ a pueritia statim assuescat bene vel male opari.Quę em̄ a pueritia imprimunṫ firmi⁹ retinentur.Vñ qa cõsuetudo est quasi altera natura:q a pueritia assuescit bñ facere faciliter operaṫ:q aũt male difficulter. Aristo.ij.Ethic.& Tho. sup illud.Scđ'o inordinatio affectus puenit ppter mẽtis malitiã.Qui em̄ vult scienter & de industria aliqđ magnũ malũ incurrere vt aliquo mini malũ fa

Adde qđ dicit Cice. in Philip. Recens

Universidad del Rosario Archivo Histórico

cile de= primit: inuete= ratū ve ro, ple= rūqʒ fit imedi= cabile.

mo bono fruat̄.hic ſic malitioſus appetitū inordinatū ha
bet. Sicut laſciuus q de induſtria vult hr̄e delectationē car
nalē:ꝑ quā maiori bono.ſ.ſpūali & diuino priuat̄ tāq̄ ma
litioſ⁹ peccat.Et ſi arguat̄ cōtra qa ſm̄ Diony.Null⁹ intē⸗
dēs ad bonū malū operat̄:ergo videt̄ ꝙ nullus ex malitia
peccat.ſ.intendens male facere. Rn̄deo ꝙ malū propter ſe
nullus intēdit ſed bn̄ ꝓpter aliud.ſ.ad vitandū aliud ma⸗
lū:vt dānū tpale:vel cōſequēdū aliqd̄ bonum vt delecta
tionē malitioſ⁹ intēdit malū.Vellet laſciuus delectatione
frui ſine offenſa dei:ſed duob⁹ ſibi ꝓpoſitis delectatiōe ve
nerea & offenſa dei vult & eligit poti⁹ delectationē q̄ vita
re offenſam dei. Tho.i.ij.q.lxxviij.ar.i. Tertio ꝓuenit in⸗
ordinatio affectus ꝓpter paſſionis vehemētiā:licet em̄ in
continens agnoſcat ꝙ omne inhoneſtū eſt fugiendū:ſicut
& nouit ꝙ nullū dulce extra horā inordinate eſt guſtādum
tn̄ paſſio cōcupiſcentię in particulari ligat rationē. Et qd̄
ratio reſpuebat in generali ligata a paſſione cōcupiſcentię
quę qn̄ eſt vehemēs poteſt mouere quālibet particulā aīæ
etiā rationē ſi nō ſit ſolicita ad repellendū acceptat in par
ticulari.ita ꝙ a tali paſſione in particulari ratio ligatur &
obnubilat̄:& affectio deprauat̄. Ariſto.vij. Ethi.& Tho.
ſuper illud Ray. Notandum ꝙ quadruplex eſt negligen⸗
tia quæ periculoſa eſt:& ideo debet euitari diligenter.

quadru plex ne gligen tia.

¶Prima eſt negligentia correctionis vitiorum.
¶Secūda negligentia obſeruationis feſtorum.
¶Tertia negligentia ſuſceptionis ſacramentorum.
¶Quarta neglgentia audientię diuinorum.

De q̄libet harū habet̄ ſpeciale capl'm & aliqn̄ etiā plura
capitula vt patebit.quia. Delicta qs intelligit ait Ps̄.q.d.

Pſal. xviij.

nullus.innumera ſunt em̄.& dicūt̄ delicta q̄ſi derelicta.i.
negligētię quę cōmittunt̄ circa p̄dicta ab oib⁹ nō poſſent
enumerari:nec aliqs ab hmōi pōt ſe cauere. Et negligen⸗
tia qdē correctionis vitioꝝ q̄ primo poſita eſt triplex eſt.
¶Prima eſt negligentia correctionis internalis.
¶Secūda eſt negligentia correctionis pręſidentalis.
¶Tertia eſt negligentia correctionis fraternalis.

De prima inquit Ps̄.cxviij.Feci iudiciū & iuſtitiā.Iudi⸗
ciū fit interius dū qs examinat cōſcientiā ſuā. Iuſtitia au⸗
tem dū inuēta vitia in ꝯſcientia punit..Aug.de.pœni.diſ.
i.iudicet.Iudicet ſe homo dū poteſt.ſ.ſe examinādo & mo⸗
res cōuertat in melius.ſ.ſe corrigēdo:ne cum non poterit
pręter volūtatē a dn̄o iudicetur.Amb.Nouit deus muta⸗
re ſententiā:ſi tu noueris emēdare delictū.de pœ.diſt.i.no
uit.Tenet̄ aūt quilibet ſe corrigere per cōtritionē:qn̄ pec
catū mortale occurrit menti.de quo nō eſt adhuc cōtritus
al's talis,omiſſio et negligentia eſſet mortale ſm̄ Tho. in
iiij.& oēs alios.Debet etiam ſe quilibet corrigere de mini
mis.Nam vt dr̄ Qui minima negligit paulatim defluit.
Qui.ſ.negligit minima vitia vitare.Qui negligit mini⸗
ma vitia purgare.Qui negligit minima mandata ſeruare
Iſte paulatim defluit a vigore ſpūs & a gratia:& a minori
bus ad maiora procedens mala.Debet ergo qs vitare cir⸗
ca ſe oēm negligentiā.Exemplū de illo ſancto epō qui vi
dēs Pelagiā ante cōuerſionē cū multa ſolicitudine orna⸗
tā flebat negligentiā ſuā:dicēs ſe cū tanta ſolicitudine nō
ſeruire deo ſicut illa quęrebat placere mūdo in malū &c.

Exēplū de ſancta Pelagia.

¶De negligentia prelatorum. Ca.V.

DE NEGLIGENTIA PRELA

torū quę ꝓhibetur cum dicit̄ ſacerdotib⁹.ij. Pa⸗
ral'.xxix.Nolite negligere:vos em̄ elegit de⁹ vt
ſtetis corā eo.ſ.pro ſalute populorū.Multū eſt periculoſa
ſibi & alijs negligētia in prelatis.Vnde Aug.ad Valeriū.
Nihil in hac vita facili⁹ leuius & acceptabili⁹ hoībus epi
preſbyteri aut diaconi officio.Sed ſi ꝑfunctorie.i.negligē
ter atq̄ adulatorie res agat̄:nihil apud deum miſerius:tri
ſtius atq̄ dānabilius diſt.xl.ante oīa.Et de prelato maxi⸗
mo.i.de papa dr̄ diſt.ea.ſi papa.Si papa ſuę & fraternę ſa⸗
lutis negligēs deprehendit̄ inutilis & remiſſus in operib⁹
ſuis:inſuper & a bono taciturn⁹: innumerabiles populos
cateruatim ſecū ducit primo mācipio gehēnę cū ipſo pla
gis multis in ęternū vapulaturis.Et venerabilis Beda ſu⸗
per Mattheum ait.Nec ſufficere nobis ad ſalutem arbitre
mur ſi turbis negligētium vel quorūlibet indoctoꝝ fide
vel actib⁹ adequamur:qbus ſacris literis vnica eſt creden
di pariter & viuēdi regula preſcripta.viij.q.i.nec ſufficere.
Vnde Ps̄.ij.ad eos loquens ait. Erudimini qui iudicatis
terrā ſeruite dn̄o in timore.Iudicant terrā.i.eccleſiam vel
homines q de terra ſunt rectores populoꝝ pręcipue eccle⸗
ſiarum quos hortatur ad tria in prędictis verbis.
¶Primo ad ignorātiā ab aīo remouendā.ibi.Erudimini.
¶Scd'o ad obedientiā deo exhibendam.ibi. Seruite dn̄o.
¶Tertio ad negligētiā ī officio excludēdā.ibi.In timore.

§. I. QVANTVM AD PRIMVM

dixit dn̄s per Oſeę.iiij.Quia tu ſcientiā repuliſti & ego te
repellam: ne ſacerdotio fungaris mihi:ꝓpter quod dr̄ di.
xxxviij.ignorātia.Ignorantia mater cunctorū errorū ma
xime in ſacerdotib⁹ vitāda eſt:qui officium docēdi in po
pulo ſuſceperūt.Et ad hoc multę faciunt autoritates & fi⸗
gurę q̄ ponunt̄.diſt.xxxvi.§.ecce ꝙ ſacrarū.& di. xxxviij.

Ignorātia ē mater errorum.

dicit Clemēs.Nullus ep̄s propter opprobrium ſenectutis
vel nobilitatem generis a paruulis & minimis eruditis ſi
qd forte eſt vtilitatis & ſalutis inquirere negligat. Vnde
in figuram dixit Iacob filijs ſuis.Quare negligitis: audi⸗
ui ꝙ frumenta vendātur in Egypto. Gen̄.xlij. Frumenta
ſunt ſacrę doctrinę quę in Egppto:quę interpretantur te⸗
nebrę.i.in humilitate acquiruntur nō alio precio q̄ labo
ris & ſolicitudinis·Si quis igitur vult vitam ſpiritus ſer⸗
uare non debet negligere ſed laborare ad eas adipiſcen⸗
das.Erudimini ergo qui iudicatis terram.i. prælati: quia
ignorans pręlatus nō eſt in tuto animę ſuę.

§. II. QVANTVM AD SECVN⸗

dū admonet̄ rector ad obedientiā dei:cum dr̄.Seruite do⸗
mino.Seruit ei,qui ipſius mādatis obedit. vnde dr̄. Deu⸗
te.viij.Caueas ne obliuiſcaris dn̄i dei tui.& negligas man
data eius.ſ.nō ea ſeruando.Integritas enim pręſidentium
ſalus eſt ſubditoꝝ:& vbi incolumitas eſt obediētię:ibi ſa
na forma doctrinę.Leo papa.diſ.lxi.miramur.Quō enim

Prelati debent obeditiā deo exhibere.

ait Hiero.pōt pręſes auferre malū de medio eccleſiæ qui
in delictū ſimile corruit:aut qua libertate corripere peccā
tem cū tacitus ipſe ſibi reſpōdeat eadem ſe admiſiſſe quæ
corripit.diſt.xxv.c.fi.Et nota diligenter ſm̄ Pe.de Pal'.in
iiij.diſt.xix.pręlatus corrigēs & puniens vt pręlatus crimi
na ſubditorū.i.ex officio ſuo ſi eſt in mortali peccato etiā
occulte peccat mortaliter:quia indigne exequitur officiū
ſuū agens cōtra illud dn̄i mandatū.Iuſte qd̄ iuſtū eſt exe
queris .& ſic ſuſpēſus eſt quo ad ſe corā deo.ar.ad hoc. iij.
q.vij.qui ſine peccato cū.c.ſeq.Quod dicit idē Pe.verum
eſſe de pręlato in ſpūalibus.Secus de pręlato in tēporali⸗
bus.vt capitaneo poteſtate cōſulibus & hmōi.Si em̄ præ
poſitus vel baliuus & hmōi in mortali exiſtat occulto:et
ſuſpendat latronē:vel al's puniat malefactorē.non ꝓpter
hoc peccat mortaliter cū hęc officia etiam a gētilibus ha⸗
beantur.Si vero quis corrigit vitia aliorū per modū ma
giſterij:docēdo.ſ.publice ſacrā ſcripturam ſi peccatū eius
eſt occultū nō peccat mortaliter:ſi notoriū peccat morta⸗
liter quia quantum eſt de ſe ſcandalizat.idē Tho.in.iiij.Si
aūt corrigit per modū prędicationis.i.prędicando:ſiue ſit
occultū ſiue manifeſtum peccatū eius mortale in quo eſt:
mortaliter peccat vt tenent Tho.Pe.& Archi.Nec tamen
excuſaretur a peccato graui negligentię ſi pręlatus ꝓpter
hoc deſiſteret a corrigēdis criminibus:quia poteſt de pec
cato pœnitere vel renūtiare:vnde non eſt perplexus.Ser⸗
uite ergo domino qui iudicatis terram:iuſte viuendo:al's
adimpletur in eis illud Sap̄.iij.Neglexerunt iuſtum.ſ. fa⸗
cere & a dn̄o receſſerunt non.ſ.ei ſeruiendo:ſed cōtra vo⸗
luntatem eius faciendo:& ideo pereundo.

§.III.QVANTVM AD TERTIVM

inſtruitur pręlatus & rector vt excludat a ſe negligentiā in
officio dum dicit̄.In timore.ſ.ſeruite.Nā vt dr̄ Eccl'i. vij.
Qui deum timet nihil negligit.i.nihil omittit de his quæ
facere tenetur ex officio ſuo. Tria autē habet facere præla
tus ex officio ſuo quę ſi notabiliter omittat cōmittit ma⸗
gnā negligētiam & non ſeruit dn̄o in timore.Et ideo dr̄.i.
Eſdrę.iiij.Videte ne qd negligenter per vos agatur.

Prælati debent negligētiā vitare.

¶Primū eſt in prouidendo ſubditorū neceſſaria.
¶Scd'm eſt in inquirendo ſubditorum vitia.
¶Tertium eſt in corrigendo ſubditorū crimina.

Primo quidē tenetur pręlatus ꝓuidere ſubditis neceſſa
ria quantū in eo eſt tripl'r.al's negligētiā cōmittit.ſ. ſacra
mēta loco & tēpore ſuo miniſtrādo:documenta ꝓpinādo

Prelat⁹ debet ſubdi⸗

tpalia

tis neceſ ſaria ꝓ uidere.

tpalia ſi poteſt diſpenſando:cū.ſ.habet ſupflua debet pri
mo pauperes nutrire.Vn̄ Hiero.xvi.q.i.qm̄. Quoniā qc⸗
quid habēt clerici:pauperū eſt:& eoꝝ dom⁹ oībus debēt
eſſe cōmunes.ſ.indigētibus.Vn̄ dicit Gratia.ꝙ debēt prę
lati ſubditis nō ſolū ſpūalia ſed etiā carnalia ſubſidia mi
niſtrare exēplo chriſti q turbas ſequētes nō ſolū verbo do
cebat:ſed etiā virtute ſanabat:& corpalib⁹ alimētis reficie
bat:qn̄ videlicet ſatiauit.v.milia hoīm ex qnq̄ panibus
hordeaceis & duob⁹ piſcib⁹.Ioā.vi.Et iterū quatuor milia
ex ſeptē panibus & paucis piſciculis.Mat.xiiij. Et vt hæc
poſſint ꝑficere oportet eos ſęculariū negotiorū habere ſo
lertiā vt eoꝝ cautela eccleſię cōſeruentur indēnes:& cuiq̄
neceſſaria ꝓ modulo ſuo miniſtrent̄.Vn̄ quidam Petrus
noīe electus in ep̄m Neapolitanū repellit̄ a Gregorio pa
pa propter ſimplicitatē ne eius occaſione res eccleſię dila
pidarent̄.Habētur hęc diſt.xxxix.c.vlti.vbi dicit gl.ꝙ ſu⸗
mitur hic ſimplicitas pro negligentia vel ſtultitia.hęc em̄
negligētia quādo.ſ.eſt notabilis impedit promouēdū vt
hic.& diſt.xxiiij.ep̄s.ſed nō deijcit promotū:ſed dat̄ ei co⸗
adiutor.vt.vij.q.i.qa frater.De gregorio papa narrat̄ ꝙ
cum audiſſet quēdam tēpore famis extra muros vrbis fa⸗
mę defeciſſe:ſeipſum a miſſę celebratione ſuſpendit ꝑ plu
res dies quaſi conſcius mortis illius : cū tamen cū magna
diligentia prouideret omībus pauperibus intus & extra.

Prelat⁹ ſolicite ſacrami niſtret.

Scd'o debet eſſe ſolicitus ad ſacramenta miniſtranda &
negligētia in hmōi magnū peccatū eſt:qa per ſacramēto⸗
rū ſuſceptionē fit aliquādo peccator de attrito cōtritus:&
ſic ſaluat̄:vbi ſine eis nō ſaluaretur.Vnde dr̄.xxvi.q.vi.ſi
preſbyter.Si preſbyter pœnitentiā negauerit pœnitētib⁹
morietibus.i.cōfeſſionem:reus erit animarū: nō tamē de
beret abſoluere ſi moriens nō eſt paratus facere ad qd̄ te⸗
netur.Vn̄ & Greg.narrat in lib.dial'. id eſt circa finem de
quodā ſacerdote:qui vocatus ad infirmū:qa aliquantulū
diſtulit alijs occupat⁹ ille interim migrauit.de qua negli⸗
gentia ille preſbyter amariſſime flebat:ſed merito ſctita⸗
tis ſuę precib⁹ obtinuit reſuſcitationem.Hic preſbyter di⸗
ctus eſt ſeuerus qui vt perficeret opus in vinea ſua nō cre
dens illū ita cito finiri diſtulit: ſed lachrymis reſuſcitatus
poſtq̄ confeſſus & ſacramenta ſuſcepit : inde ad octo dies
mortuus eſt.Debet tertio ſolicitus eſſe ad admonendum

Prelat⁹ ſolicite iſtruat.

& inſtruendū ipſos.al's negligētiam cōmittit. Ad quā re⸗
mouendā Salomon inſtruit prelatū dicēs Prouer.vi.Fili
mi ſi ſpoponderis pro amico tuo.i.ꝓximo qd̄ fit in ſuſce
ptione prelaturę defixiſti apud extraneū aīam tuā.i.firmi
ter religaſti ad opus curę & ſolicitudinis ꝓ eo ꝓ quo pri⁹
non tenebaris.Illaqueatus es verbis oris tui & captus tuis
ꝓprijs ſermonib⁹.i.ad ea quę ſubditis habes admonere &
dicere obligatus es facere vt exēplo tuo moneantur.Fac
ergo qd̄ dico tibi & teipm̄ libera qa incidiſti in manū ꝓ⸗
ximi tui:diſcurre.ſ.per diuerſas cōſideratiōes & varias bo
nas operationes:feſtina.ſ.ad ea q̄ ſunt expedientia:ſuſcita
amicū tuum. ſ.a ſomno pc̄ti.Diſcurre.ſ.ad tpalia pauperi
bus miniſtrāda:feſtina.ſ.ad ſacramentalia ꝓpināda: ſuſci
ta amicū tuū ꝑ doctrinalia prędicāda.Ne dederis ſomnū
oculis tuis nec dormitent palpebrę tuę.Erue quaſi damu⸗
la de manu & quaſi auis de inſidijs aucupis.vbi dicit glo.
Somnū dat oculis qui ſubditorū curā oīno negligit. Dor
mitat qui quędā reprehēſibilia eoꝝ cū in eis cognoſcit ꝓ⸗
pter mentis tędium digna inuectione non corrigit.Eruere
quaſi damula.Gloſ.qa damula mundū eſt aīal natura.ve
lox curſu:viſu perſpicax ſeu acutū.Ideo cū in docēdis ſub
ditis occuparis mūdus a peccatis oībus:ſtrenuus in bonis
operib⁹:perſpicax in pręcauendis malorū inſidijs:& virtu

Prelat⁹ quomodo debet moneṙ ſubditos ad bonum.

tū pēnis vt auis tutus eſſe ſatage de inſidijs diaboli vt ad
ſuperna peruenias.Quō aūt prelatus debeat ſubditos mo
nere oſtendit dn̄s Ezechieli in quadam viſione.vt habet̄
Ezech.iiij.Tu fili hoīs ſume tibi laterem & ponas eū corā
te.& deſcribes in eo ciuitatē Hieruſalē & ordinabis aduer⸗
ſus eā obſidionē & ędificabis munitiōes & cōportabis ag
gerē & dabis cōtra eā caſtra & pones arietes in gyro.& tu
ſume tibi ſartaginē ferreā & ponas eā in murū ferreū inter
te & ciuitatē & obfirmabis faciē tuā ad eā & erit ī obſidio⸗
nē & circūdabis eā:ſignū eſt domui Iſrael.Greg.ſup Eze⸗
chiel'.homil'.xij.ſic exponit.ꝓpheta tenet figurā doctoꝝ &
etiā prelatoꝝ q habēt ſubditos docere.Sumit aūt prophe⸗
ta laterē & ponit corā ſe cū prelatus vel prędicator quēpiā
terrenis datū auditorē ſuſcipit ad docēdū doctrinā verbi
cœleſtis.Deſcribit aūt ciuitatē Hieruſalē ꝓpheta in latere
qn̄ prelat⁹ vel prędicator peccatori quē inſtruit:declarat q̄
ſit retributio cœleſtis patrię:quę viſio ſupernę pacis.Corā
aūt ſe ponit laterē cū attenta mente qualitatē conſiderat
audiētis & ꝑfectū vel defectū eius & ſm̄ intelligētiam ei⁹
cū verba moderant̄ de ſupernis gaudijs loquēs.Tūc ergo
in latere deſcripta eſt Hieruſalem qn̄ terrena mens incipit
agnoſcere quæ ſint gaudia ſuꝑna. & ad illa anhelare. Sed
mox vt anim⁹ cæperit amare cœleſtia.acriores q̄ cōſueue
rat tētationes diabolus immittit.Vn̄ debet doctor vel prę
latus ei bella diaboli innoteſcere:& cautū ſe ad illa prępa
rare.Et hoc eſt qd̄ dr̄ ordinabis cōtra eā obſidionem.i.de⸗
clara quomō ꝑ tentationū bella ad ęterna gaudia oportet
ꝑuenire.& qbus ſe modis vitia virtutib⁹ opponāt.quō lu
xuria caſtitatē feriat.ira trāquillitatem pturbet &c. Quō
etiā aliquādo vitia ſub ſpecie virtutū ſe abſcōdant:vt ira
ſub ſpecie zeli:remiſſio diſciplinę ſub ſpecie māſuetudi⸗
nis & hmōi.Cōportat aūt propheta aggerē quādo denun
tiat prelatus auditorib⁹ ꝙ terrena deſideria magis ſurri⸗
pere ſolent cœleſtia appetētibus.Dat propheta caſtra con

Vitia quādo ſub ſpecie v̇tutū ſe abtrudūt.

tra eā quādo contra eā collectas & adunatas inſidias indi⸗
cat:vt nō ſolum ex vno:ſed ex iunctis ſimul vitijs tētent.
Sunt em̄ quędā vitia per quādam ſibi cognationē ꝓpin⸗
qua.vt ex diſſolutōe ſpūs gula:& ex gula luxuria & hmōi
In gyro aūt arietes ordinant̄ quando vitia ſingula mentē
hincinde feriunt.Quia vero ferrū forte metallū eſt.& in
ſartagine cibus frigitur:per ſartaginem ferreā ſpūalis ze⸗
li fortis frixura ſignat̄.Omnis q̄ppe ſpūalis zelus docto⸗
ris animā frigit:qa valde cruciat̄ dū infirmos quoſq̄ ęter
na deſerere & rebus tēporalibus delectari cōſpicit..Vnde
apl's.ij.Coꝝ.xi.Quis ſcādalizatur & ego nō vror.Iſtā ſar
taginem ferreā inter ſe & ciuitatē prędicator vel prelatus
murū ferreū ponit:qa ille fortis zelus qui nūc in mēte do
ctoris agitur:in die extremi iudicij inter eū & aīam quam
a vitijs celatur teſtis eſt:vt ſi audire is qui docetur nolue⸗
rit doctor tn̄ ꝓ zelo quod exhibet de auctoris negligentia
reus nō fit.hęc Greg.Sic ergo patet ꝙ ſi nō inſtruit ſubdi⸗
tos prelatus reus negligētiæ eſt.Scd'm literā hoc factum a
propheta ſignat obſidionē futuram Hier'm. Scd'o debet

Solicite iquirat vitia ſubditorū.

prælatus eſſe ſolicit⁹ ad inquirēda vitia ſubditoꝝ.Vn̄ di
xit dn̄s Ezechieli in perſona prelatoꝝ.Ezech.iij.Fili hoīs
ſpeculatorem dedi te domui Iſrael.i.plębi tibi cōmiſſę ad
intuendū facta eorū.Vnde ſi dicente me ad impiū ait dn̄s
Morte morieris tu:nō annuntiaueris vt auertat̄ ab iniq⸗
tate ſua:ipſe in iniquitate ſua moriet̄:ſanguinē vero ſuū
id eſt mortē de manu tua requirā:quādo.ſ.ex negligentia
tuæ inquiſitionis & admonitiōis nō eſt reuerſus ad pœni
tentiā.Dicit aūt dn̄s ad impiū.Morte morieris:qn̄ perpe⸗
trat aliqd̄ mortale.Hoc em̄ ipſe dicit ꝑ ſcripturas et ideo
debet prelatus inquirere de vita ſubditorū: vt quādo pōt
percipere aliqd̄ criminale in eis admoneat.vn̄ dr̄. Diligē
ter agnoſce vultū pecoris tui.i.cōuerſationē ſubditi exte⸗
riorē & interiorē quantū fas eſt:vt admoneat ſm̄ ꝙ expe⸗
dit.Dicit em̄ regula.Non pōt iuſta eſſe excuſatio paſtoris
ſi lupus oues comedit & paſtor neſcit.ex̄ de reg.iur.quan⸗
do.ſ.pōt & debet ſcire & negligit. Et iſta eſt differētia inter
correctionē fraternā de qua infra : & correctionē paternā
ſeu p̄latorū:qa circa correctionē fraternā nō tenet̄ homo
inquirere defectus alioꝝ quos corrigat : ſed quos contin⸗
git eū videre vel ſcire:ſicut nec qs tenetur querere qs indi
geat vt det eleemoſynā:ſed ſufficit ꝙ det ſibi occurrenti⸗
bus ꝓut poteſt.Sed p̄lato hoc nō ſufficit:vt ſcilicet corri⸗
gat quos cōtingit defect⁹ eū ſcire:ſed debet inqrere diligē
ter vitam ſubditorū ſi forte etiā occultos defectus pōt de
prehēdere vt admonendo:præcauēdo malis obuiet.Sicut
etiā debitor adueniēte termino ſolutionis debitę quærere
debet creditorē cui ſoluat debitū ſm̄ Tho.ij.ij.q.xxxiij. Et
ex paruis cognitis inueſtigādo inueniunt̄ ſępe & alia.ꝓut
docet Greg.in paſtorali exponens illā viſionē Ezech.quę
ponit̄.viij.c.vbi dicit ꝓpheta ꝙ de Chaldęa fuit duct⁹ in
viſione Hier'm ad tēplum dn̄i: vbi vidit iuxta oſtiū qd̄
reſpiciebat ad aquilonē:qd̄.ſ.erat ī atrio tēpli ſtatutū ido
lū zeli.i.idolū Baal qd̄ erat ad ꝓuocandū irā dei:ideo dr̄
idolū zeli.Et introduxit me dn̄s.ait ꝓpheta. ad oſtiū atrij
& vidi & ecce foramē vnū ī pariete.Et dixit dn̄s.Fili hoīs
fode parietē.& cū ꝑfodiſſem parietē apparuit oſtiū vnū.
Et dixit ad me.ingredere & vide abominatiōes peſſimas

Universidad del Rosario Archivo Histórico

quas isti faciūt hic.& ingressus vidi & ecce oīs similitudo reptiliū & animaliū abominatio:& vniuersa idola domꝰ Israel depicta erāt in pariete & in circūitu per totū.&.lxx. viri de senioribꝰ domus Israel & Iechonias filius Saphat stabat in medio eoꝵ ante picturas stātium:& vnusquisq; habebat thuribulū ī manu sua:& vapor nebulæ de thure cōsurgebat.& dixit dñs ad me.Certe vides quæ seniores. domus Israel faciūt in tenebris vnusquisq; in abscondito cubiculi sui.Dicūt em̄:non videt dñs nos & dereliquit dñs terram:& dixit.Adhuc cōuersus videbis abominationes maiores:& introduxit me ad ostiū portę domꝰ dñi quę respiciebat ad aquilonē:& ecce ibi mulieres sedebāt plāgētes Adonidem.Et dixit ad me.Adhuc conuersus videbis abominationes maiores & introduxit me in atriū domus dñi interius: & ecce in ostio tēpli inter vestibulū & altare quasi.xxv.viri dorsum habētes ɔtra templū dñi:& facies eoꝵ ad oriētē & adorabāt ad ortū solis.hæc in textu.

Grego. exponit visionem Ezech.

Hāc visionē tractans Greg.in pastorali dicit ꝙ ꝓpheta signat prępositum ecclesię qui instigatione spūssancti īducitur ad intuendum opera eorū qui sunt in ecclesia signata per Hierusalē & templū dñi.Et in ipso introitu.i.in prima facie videt idolū zeli.i.defectum satis cōmunē fideliū subditorum.s.amorē inordinatū ad aliquā personā vt filios vel parentes vel amicos vt faciat sibi quasi idolū de eis. Paries signat duritiā peccati:foramen in pariete designat aliquod indicium peccati.Sed fodit parietem propheta.i. de paruo foramine facit magnū vt possit intrare quando videlicet prelatus subtilissimis īquisitionibꝰ ex paucis signis cōprehensis de pc̄tis subditoꝵ:deuenit ad notitiam alioꝵ etiam occultoꝵ.Vñ ingressus in foramē vidit reptilia & aīalia depicta domꝰ Israel & idola.Hec significāt diuersa vitia q̄ inquirens reperit in subditis. Reptilia sunt pc̄tā carnalia.Aīalia quę sunt ꝓ parte a terra eleuata peccata spūalia.Idola diuersę species auaritiæ.hæc sunt picta imaginarie in mēte qbus thurificāt.i.cultū deo debitū exhibent:& seniores ī ppl'is.i.principaliores p maxime sunt his infecti & magni prelati ecclesiastici.Exinde intrans p aliud ostiū & aliū locū.s.ad aliū statū vertēs cōsideratione & inquisitionē vidit mulieres plāgētes Adonidē.

Adonis fuit amator veneris vt dicit Bocatiꝰ

Hugo cardinalis dicit Adonidē ſm fictionē Poetaꝵ fuisse amasiū Veneris quē mortuū lugētes postea resuscitato de eo gaudēt.Aliꝫ dicūt esse Adonidē filiū Dauid pulcherrimū qui occisus fuit a Salomone:& quomodocūq; sit signat mulieres deditas nimiꝫ cōcupiscētiꝫ & lasciuiꝫ q̄ dolent nō posse habere copiā amatoꝵ suoꝵ & aliq̄n habētes inaniter hilarescūt:vel etiā quę viris suis abutūtur.Demū q vertebāt dorsum ad ꝓpitiatoriū & adorabāt ad oriētē signāt eos qui postponētes deū & reuerentiā prelatoꝵ non attendūt nisi ad prosperitatē tēporalē sui status tāq; lucē.

Tertio debet esse solicitꝰ prelatus in corrigēdo crimina. De hoc dr̄.ij.ad Tim.iiij.Increpa eos dure.Dicit em̄ Hiere.xlviij.Maledictus q ꝓhibet gladiū suum a sanguine.s. fundendo.Scd'm superficiē literę pōt intelligi de rectore seculari q habet potestatē fundēdi sanguinē seu occidēdi. Talis si sine causa rōnabili ꝓhibet gladiū suū a sanguine id est non punit:maledictionē dei incurrit.Intelligit etiā de gladio locutionis increpatorie & dure q̄ trāffigit carnē sensualitatis:& elicit p correctionē sanguinē pc̄ti.hāc correctionē q negligit seu omittit:& p̄cipue habēs curā aliorū:maledictionē incurrit dei.Vñ Aug.super Pś.Duo ista noīa hō pc̄tōr non frustra dicunt:qa em̄ pc̄tōr est corripe: qa homo est miserere.Nec oīno liberabis hoīem:nisi psecutus fueris pc̄tōrē huic officio noīs inuigilet disciplina: sicut cuiq; regēti accōmodata & apta est nō solū epō regēti plębē suā:sed etiā pauperi regenti domū suam:diuiti regenti familiā suā:marito regenti coniugē suā:patri regēti prolē suā:iudici regenti prouinciā suā:regi regēti gentē suā.hęc Aug.xxiij.q.iiij.duo ista.

Ex negligentia corrigens fit pticeps pc̄torū.

Qd' si qs neglexerit corrigere particeps fit pc̄toꝵ illoꝵ.Vnde Eleutheriꝰ papa & Innocētius dicūt.Negligere quippe cū possis perturbare peruersos.i.ꝓhibere & remouere a malis nihil aliud ē q̄ fouere.Nec caret scrupulo.i.suspitione societatis occultę qui manifesto crimini desinit obuiare.ij.q.vij.negligere. Et intelligit ſm glos.de prelatis.Exemplū Heli sacerdos & iudex populi Israel:qa filios Ophni & Phinees qui malis operibꝰ suis scādalizabant populū falsa pietate superatus dure corrigere neglexit:licet in se bonus grauiter punitus est cū eis.Nam audita morte filiorū ī bello:retrocadēs fractis ceruicibus expirauit.vt patet.j.Reg.iiij.Nec debet prelatus ꝓpter scandalū delinquentis de sua correctione vel punitiōe cū illud est manifestū dimittere impunitū ſm Tho.ij.ij.q.xxxiij.ar.vj.Et ratio est ista:qa correctio hęc est actus iustitię habens vim coactiuā:& ordinat ad bonū cōmune:& ideo si delinquēs ꝓpria spōte emēdari nō velit:cogēdus est per pœnas vt peccare desistat:tū etiā qa etsi corrigibilis sit per punitionē eiꝰ ꝓuidet bono cōmuni dū seruatur ordo iustitię.& vnius exēplo aliꝫ deterrent. Sicut nec iudex prætermittit ferre sn̄iam condēnationis in peccātem propter timorē turbationis eius vel amicoꝵ Vbi autē esset maius periculū & detrimentū qd' sequeret bono cōmuni ꝓpter punitionē criminis alicuius: ꝓpter scandalū inde cōsequendū q̄ vtilitas sequēda ex punitione: tūc rōnabiliter correctio posset prętermitti.ar. ad hoc dist.l.vt cōstitueret.Debet aūt in corrigendo cauere a nimia crudelitate seu seueritate:& a nimia pietate seu remissiōe.Nā quātū ad primū dr̄ Prouer.xxx.Qui nimis emūgit elicit sanguinē.Eccl'i.vij.Noli esse nimis iustus.i.seuerus:est qui perit in iustitia sua.Hinc & Leo papa. Leniter castigatus reuerentiā exhibet castigāti: asperitas autē nimiæ increpationis nec correctionē recipit nec salutē.dis. xlv.cū beatus.Quantū ad scd'm.s.de nimia misericordia dr̄.Prouer.xiij.Qui parcit virgę odit filiū suū. Et in veteri lege.Non misereberis pauperis in iudicio.s.vt ex cōpassione pauptatis nō punias delinquentē.Vñ Hiero. Quæ est ista bonitas:q̄ est ista misericordia vni parcere & oēs in discrimē adducere:Polluit em̄ ex vno pc̄tōre populus:sicut ex vna morbida oue totꝰ grex inficit.di.xlv.sed ɔllud.

Adde illud Mātuani. Blanda patrū segnes facit idulgentia natos

Adhuc idē dicit Ormisda papa.Quę est ista iustitię inimica bonitas palpare criminosos & vulnera eorū vsq; in diē iudiciꝫ incurata seruare.& paulopost.Vere dico:qa illi ipi quibus cū periculosa & falsa misericordia indulgere videmur:cū ante tribunal Christi ꝓ tātis pc̄tis dānandi aduenerint contra nos causam dicturi sunt dicentes. ꝙ dū aut asperitatē linguę eoꝵ expauimus : aut falsa blādimēta & periculosas adulatiōes ipsorū libēter accepimus in eisdē pmanere pc̄tis inutiliter indulgemꝰ:aut ipsa pc̄tā augere pmittimus.dis.l.si qs diaconꝰ.Debet ergo seruare mediū vt docet Greg.in.ij.lib.moral'.dicēs.Circa subditos debet inesse rectoribꝰ & iuste cōsulēs misericordia & pie seuiēs disciplina.Miscenda est ergo lenitas cū seueritate: & faciēdū est quoddā ex vtroq; tēperamētū:vt nec multa asperitate exulcerent subditi:necq; nimia benignitate soluātur. dist.xlv.disciplina.Adducit ad hęc figuras de Samaritano qui in vulneribꝰ semiuiui immisit vinū & oleū vinū.s. mordificatiuū seueritatis:& oleū linitiuū pietatis ad eū sanandū.Et in arca dñi designāte prelatū:erat & māna dulcedinis:& virga districtionis.Et Pś.Virga tua.s. castigationis:& baculus sustētationis p cōfortationē ipa me ɔsolata sunt. *pś.xxij.* Exemplū in Moyse q ex magna pietate rogauit ꝓ ppl'o:qui idololatrauerat sibi a dño ignosci aut deleri de libro suo et postea placato dño ipe cū suis occidit.xxiij milia eorū qui peccauerūt.

Plus declinet ad misericordiā.

Verū qa difficile est tenere mediū ne in altero excedat.Dicit Chryſ.ꝙ meliꝰ est dño reddere rōnem de nimia misericordia q̄ de nimia seueritate. Si em̄ benignus est dñs vt qd sacerdos eiꝰ vult videri austerus:xxvj.q.vij.alligāt.Et Calistus pa.Sn̄ia quę misericordiā vetat nō solū tenere fratres:sed & audire fugite:qa potior est mia oībus holocaustomatibꝰ.di.l.pōderet.Qd' p̄cipue videt habere locū qn̄ delinquēs hūiliter recognoscit delictū suū nec est tale qd' trahat in exēplū. Vñ Hier. Vbi pc̄tōr intelligēs vulnꝰ suū tradit medico curādū :ibi nō ē v'ga necessaria:sed spūs lenitatis.de pœ.dist.j.īportuna.Et vt dicit Aug.siue plectēdo siue ignoscēdo hoc solū bene agit dūmodo mala vita hoīm corrigat.xxiij.q.v.ꝓdest.Et hęc oīa agere debet prelatꝰ ex charitate.Vñ Aug. Corripiant a prępositis suis subditi correctionibꝰ de charitate venientibꝰ ꝓ culparū diuersitate diuersis vel minoribus vel amplioribꝰ.Et.j.Nescientes qs p̄tineat ad predestinatoꝵ numerū qs nō ptineat:sic affici debemꝰ charitatis affectu:vt oēs velimꝰ saluos fieri.xxiiij.q.iij.corripiāt

Si excedat īcorrigēdo.

Qd' si prelatꝰ excedat modū ī corrigēdo si ex charitate correxit nō tenet a subditis veniā postulare.dis.lxxxvj.qn̄.si aūt ex odio fecit.tenet actione iniuriarū.ff.ad.l.agl. quēadmodū.Faciliꝰ tn̄ parcit p̄latis in h casu q̄ in aliꝫ qa in cura rei

cura rei familiaris vix pōt euitari pc̄tm̄.vt.xxv.di.q̄lis.& p̄cipue negligētię.De hmōi excessu prælatoꝵ ī corrigēdo habet figura Deut.xix.Si qs abierit cū amico suo simpl'r in syluā ad ligna cedēda:& lignū securis fugerit manū:ferrūq; lapsum de manubrio amicū eiꝰ pcusserit & occiderit hic ad vnā supradictarū vrbiū.s.refugiꝫ fugiet & viuet.ne forte ꝓximus eiꝰ cuiꝰ effusus est sanguis doloris stimulo persequat & apprehēdat & occidat aīam eiꝰ.Qd' exponēs Greg.in pastoral'.ait.Ad syluā cū amico imus quoties ad intuēdū subditoꝵ delicta ɔuertimur.& simpliciter ligna succidimus qn̄ delinquētiū vitia pia intētione resecamꝰ: sed securis manū fugit:cū sese increpatio plusq; necesse est in asperitatē protrahit.Ferrūq; de manubrio ꝓsilit: cum de correctione sermo durior excidit.& amicū pcutit & occidit:qa auditorē suū ꝓlata contumelia a spū dilectionis interficit.correpti nāq; mēs repente ad odiū prouehit: si hanc immoderata increpatio plus q̄ debuit adiicit.Sed is q incaute proximū lingua extinguit ad vnā ex tribus ciuitatibꝰ necesse est vt fugiat:vt in vna earum defensus viuat:qa si ad pœnitētię lamēta ɔuersus in vnitate sacramēti sub fide spe & charitate abscōdit.reus ppetrati homicidiꝫ nō tenet.Proximus extincti amici significat Christū q est ꝓximus noster qui cū venerit ad iudicādū reatū hmōi culpę nō expetit quē subuenia fides spes & charitas abscodat.

Quatuor sūt causæ dissimulatiōis.

Quatuor aūt sunt causę dissimulandi & nō corrigēdi delicta vt ponit Vlri.Prima est cū mali sint occulti:& nō possūt a bonis discerni.Ad qd' facit parabola de zizaniꝫ vbi cū apparuissent zizania iter bonū semē tritici exorta & dicerēt serui dño.Vis imus & colligimꝰ ea:Rn̄dit dñs nō.ne forte euellentes zizania euellatis cū eis & triticū.vt habet Mat.xiij.Scd'a causa est cum multitudo est tanta in scelere ꝙ nō possit extirpari sine schismate eccl'ię:vel etiā qn boni inuoluerent.dis.l.vt cōstitueret. Dicit aūt Tho. ij.ij.q.cviij.ꝙ quādo tota multitudo peccat debet de ea sumi vindicta vel quantū ad totū.s.qn̄ sine maiori scādalo fieri pōt sicut dñs Egyptios oēs persequentes filios Israel submersit in mari rubro:& Sodomitę oēs igne & sulphure perierūt:vel quātum ad magnā partē multitudinis:sicut in pœnā eorū q vitulū adorauerūt in deserto occisi sunt xxiij.milia.Aliquādo si sperat multoꝵ correctio pōt exerceri punitio in aliquos principaliores:vt exēplo eoꝵ aliꝫ terreant:sicut deus mandauit suspendi principes duodecim tribuū ꝓ peccato fornicationis populi. Tertia causa est quādo ꝓbabiliter presumit de emēdatione:vt qa peccauerūt tales ex infirmitate vel ignorātia:nō ex obstinata malitia.Quarta causa est omissio correctionis si exercitando bonos prosunt ecclesiæ:tunc em̄ tolerari possunt ne boni otio torpescāt.probātur hæc dist.xliiij.c.comessationes.&.xxiij.q.iiij.c.ipsa pietas.concordat Ray.

¶De omissionę fraternę correctionis Ca.VI.

DE NEGLIGENTIA SEV

Fraterna correptio est in precepto.

De omissione fraternæ correptiōis.Q; āt fraterna correptio sit in prępcepto:patet p illud qd' dixit Petro Christꝰ in psona oīm.Si peccauerit in te frater tuꝰ vade & corripe eū inter te & ipm̄ solū.Mat.xviij. Vbi Aug.in homil'.ait Quid est in te peccauerit.i. tu scis qa peccauit:qa em̄ secretū fuit qn̄ peccauit in te: secretum q̄re cū corrigis qd' peccauit.Nā si solꝰ nosti ꝙ peccauit in te:& eū vis corā oībꝰ arguere:nō eris erroris corrector sed ꝓditor.Et infra.Cum scimus hæc.s. pc̄tā occulta.ait Aug. nō ꝓdimus:sed in secreto arguimꝰ.vt vbi cōtigerit malū ibi moriat.Nō tn̄ vulnus illud negligamus ante oīa ostēdētes illi hoī in tali pc̄tō cōstituto illud vulnus esse mortiferū .habent hæc.ij.q.j.si peccauerit.Vbi glo.q̄rit de duobus.Primū est de qbus pc̄tis hoc intelligat præceptū admonitiōis hmōi seu correctiōis fraternæ.Et ponit plures opi.Quarū prima est vt loquat de occultis:sed huic opinioni ɔtradicit capitulū:sed illud.di.xlv.& ex de iud.c.nouit.In qbus capitulis dicta autoritas Christi trahitur ad manifesta.Aliꝫ dicūt ꝙ totū intelligit de manifestis. Sed isti opi.cōtradicit dictū Augu.in predicto ca.vbi ait.Si tu solus nosti &c. Tertiꝫ dicūt ꝙ principiū autoritatis præfatę intelligit de occulto:sed sequens de manifesto. Io.and. intelligit de occulto:qd' tn̄ scit a pluribꝰ:& vocant testes vt ꝓbet admonitio facta:qa nō posset accusare si nō pręcessisset admonitio.Et cū dicit Augu.Si solus nosti illud. solus nō excludit aliquos sed multitudinē cū.s.esset notoriū.sicut exponit illud.Quō sedet sola ciuitas plena ppl'o Threñ.j.id est cū paucis.Ista opinio vltima videt esse.b. Tho.si tamē intelligat etiā de occultis.s.vni tantū notis.

Vtrum omes teneātur ad hoc p̄ceptū.

Scd'o quærit glo.vtrū oēs obligent ad hoc præceptū.& ponit opi.Aliqui dicūt ꝙ oēs rectores siue prælati siue ecclesiastici siue seculares tenētur ad istud pręceptū quo ad peccata cōmissa & cōmittenda.ar.xxiij.q.iiij.duo ista.Sed aliꝫ psonis est istud in ɔsilio nō in pręcepto quo ad pc̄tā cōmissa:in præcepto aūt quo ad cōmittēda.ar.xxij.q.v.c. hoc videt.Aliꝫ dicūt simpliciter ꝙ extēdit illud præceptū ad oēs:quod tenet Hug.Et idē.b.Tho.ij.ij.q.xxxiij.arti.iij. & ad hoc expresse facit qd' habetur.xxiij.q.iij.Tam sacerdotes q̄ reliqui fideles oēs summā debent habere curā de his qui pereunt:quatenus eoꝵ redargutione aut corrigātur a pc̄tis aut si incorrigibiles appareāt ab ecclesia separentur. Nec est cōtra quod ait Hiero. Sacerdotes studeant adimplere illud euangeliꝫ. Si peccauerit in te frater tuus. dist.xlv.sed illud.Non em̄ intendit Hiero.dicere ꝙ soli sacerdotes seu prælati teneātur ad illud:sed qa magis illi q̄ cęteri ſm Tho.vbi.s̄.

Vtrum omissio illius sit mortale.

Tertio videndū est vtrū hmōi omissio sit mortale.Ad qd' respōdet.b.Tho.ij.ij.q.xxxiij.ar.ij. ꝙ sic.Vñ Aug.dicit in li.de verbis dñi.Si neglexeris corrigere peior effectus es eo q peccauit: sed hoc non esset nisi hmōi negligētia pręceptū omitteret:vnde & mortale esset Est ergo vidēdū quādo omittitur istud pręceptū:propter qd' mortale cōmittitur.Pro cuius declaratione sciendum ſm Tho.ꝙ est differentia inter pręcepta affirmatiua & negatiua.Nā negatiua obligāt semper & ad semper:qa ꝓhibēt actus vitioꝵ qui semp sunt ſm se mali nec vllo modo vel tēpore vel loco bn̄ fieri possunt:vt nō periurabis:nō mœchaberis & hmōi.Sed affirmatiua obligant semp sed nō ad semper:qa dātur de actibꝰ virtutū.Sed actus virtutū nō quomodolibet fieri debēt sed obseruatis debitis circūstantiꝫ.s.quando debet:vbi debet:quō debet & hmōi. Et qa in his quę sunt ad finē dispositio eorū attēditur ſm rationē finis:in ipsis circūstantiꝫ actus virtuosi: p̄cipue est attendenda ratio finis qui est bonū virtutis.Si ergo sit omissio talis cicūstantiæ circa actū virtuosum quæ tollat totaliter bonū virtutis :hoc contrariabitur pręcepto affirmatiuo.Si aūt sit defectus alicuiꝰ circūstantię quę nō tollat totaliter bonū virtutis:licet nō pfecte attingat ad bonū virtutis nō erit cōtra pręceptum.Vñ & Phs dicit in.ij. Ethi.ꝙ si parū discedat a medio non corrūpit bonū virtutis.Cū ergo correctio fraterna sit sub p̄cepto affirmatiuo & reducit ad pręceptū decalogi de honoratione parētum sub quo mādat omne beneficiū spirituale vel tēporale de necessitate ꝓximo impendendū.Correctio autē fraterna ordinat ad hunc finē.s.ad emendationē fratris.i. ꝓximi. vnde intantū cadit sub pręcepto inquātum est necessaria ad hunc finē.Vnde omittendo correctionē non semp peccat mortaliter:sed in certis casibus:vt.j.declarabitur.

§. I. DE CORRECTIONE FRA-

terna pōt exponi illud Pś.cxl.Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me.Et notanter dicit Greg.Sicut nō est ab oratione cessandū pro his quos corrigi volumꝰ: etiam etsi nullo hominum orante pro Petro dñs respexit eum & fecit suū flere peccatū:ita non est negligenda correctio q̄uis deus quos voluerit nō correctos faciat esse correctos. Tunc autē ex correctione proficit homo cū miseretur deus.atq; adiuuat q facit quos voluerit etiā sine correctione ꝓficere.xxiij.q.iiij.sicut.Et sciendū ꝙ triplex negligentia seu defectus potest circa correctionē contingere.

¶Primo ex correctionis irrationabili omissione contra quod dicitur.Corripiet me.

¶Secundo ex corrigentis criminali dispositione. contra quod dicitur.Iustus.

¶Tertio ex indebiti modi ꝓcessione.cōtra qd' dr̄.In mīa.

§.II.PRIMA ERGO NEGLIGEN

Non dimittat correctio sine rōnabili causa.

tia seu defectus est cū omittit fraterna correctio sine rōne Fit em̄ contra dñi pręceptum dicentis. Si peccauerit in te frater tuus:vade & corripe eū inter te & ipsum solū. Vbi Aug.in lib.de verbis dñi ait.Admonet nos dñs noster nō negligere inuicē pc̄tā nostra nō quęrēdo qd reprehendas: sed vidēdo qd corrigas.i.nō oportet ꝙ ꝓpter hoc obseruē

Rosario Archivo Histórico

mus & curiose inquiramus vitã alioꝝ: vt inueniamus qd possumus repræhẽdere: hoc aũt esset explorare vitam alterius qđ fieri nõ debet nisi sit prelatus ei⁹. Vñ dr̃ Prouerb. xxiiij. Ne q̃ras impietatẽ in domo iusti: ne vastes requiem eius. Et Adrianus papa ait. Nec qd in domo cuiusq; agatur alia domus per eos nouerit. vj. q. j. ex merito. Illa enim beneficia quę nõ certæ p̃sonę debemus: vt prelati subditis siue spũalia siue tpalia: sed cõiter oĩb⁹ vt eleemosynas corporales vel spũales nõ oportet quęrere q̃bus impẽdam⁹: sed sufficit impẽdere p̃sonis quę nobis occurrũt ẽm Tho. vbi. š. Nec ex hoc oportet religiosos exire claustrũ suũ ad corrigẽdũ delinquẽtes. Sed nõ sufficit prelatis cũ viderint vel casu sciuerint crimina alioꝝ corrigere: sed etiã debent inquirere seruatis tñ debitis circũstantijs vt dicet. Dicit ḡ Ps. cxl. Corripiet me. s. male facientẽ: iustus non tacebit: nõ dissimulabit: nõ omittet admonitionẽ vel repræhẽsionẽ sed corripiet me: al's nõ esset iustus sine causa omittendo.

Correctio fraterna põt dimitti tripliciter

Pro cui⁹ declaratiõe dicit Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. ij. ꝙ fraterna correctio tripliciter põt omitti. Vno modo meritorie quãdo. s. qs ex charitate correctionẽ omittit. Dicit em̃ Aug. lib. j. de ciui. dei. Qđ si ꝓpterea quisq; obiurgãdis & corripiẽdis male agẽtibus parcit: qa oportunius tẽpus inquirit vel eisdẽ ipsis metuit ne p hoc deteriores efficiãtur vel ad bonã vitã & piã erudiẽdos impediãt alios ĩfirmos & premãt & auertant a fide: nõ videt esse cupiditatis occasio sed cõsiliũ charitatis. Scđo modo prætermittit fraterna correctio cũ pctõ veniali: qñ. s. timor & cupiditas faciũt hoĩem tardiorẽ ad corripiendũ delicta fratris: nõ tñ ita ꝙ si ei cõstaret ꝙ posset fratrẽ a pctõ retrahere ꝓpter timorẽ nõ displicẽdi: vel cupiditatẽ tpaliũ ne illa amitteret qb⁹ in animo suo charitatẽ fraternã preponit illam dimittere correctionẽ. Et hoc modo aliqñ sancti negligũt corrigere vitã delinquẽtiũ. vt ponit Aug. ibidẽ. Tertio modo omittit fraterna correctio cũ mortali pctõ: qñ. s. formidat iudiciũ vulgi & carnis cruciatio. vt dicit ibi Aug. dũ tñ hęc ita dominent in animo vt preponent fraternę charitati & h̃ videt cõtingere qñ qs presupponit de aliquo delinquẽte ꝓbabiliter ꝙ posset eum a pctõ retrahere corrigendo: sed propter timorẽ vel cupiditatem prætermittit. Sciendũ ꝙ omissio fraternę correctionis nõ est mortale nisi illud de quo facienda est sit mortale. Nã q̃uis etiã fraternaliter corrigere delinquẽtẽ in venialib⁹ sit charitatis qñ inde sperat vtilitas: nõ tñ omittere illud ex negligẽtia ẽ mortale. Humbert⁹ tñ in expositione regulę Aug. facit distinctionẽ de venialib⁹. dicit em̃ ꝙ cũ venialia sint dispositio ad mortalia. Duplex est dispositio venialiũ ad mortalia. quedã em̃ est dispositio ꝓpinqua: & q̃dã remota. Dispositio remota vt verbũ otiosum: leuitas: risus: aspect⁹ vel auditus curiosus nouitatũ & hmõi. Dispositio ꝓpinqua ẽ vel rõne multitudinis: vt in illo q assidue sine numero hęc cõmittit: vel rõne magnitudinis: vt sunt aliq̃ mẽdacia multũ scãdalizatiua: & aliquę detractiones & hmõi: vel ratione cõnexionis cũ mortali: sicut sunt colloquia impudica & visus fixus circa mulierẽ & hmõi.

Nõ corrigẽdo fratrem qs peccat mortaliter.

Sicut ergo aliquis videns aliũ incedentẽ per viã credit ꝙ statim incurret periculũ mortis peccaret nisi retraheret eũ. Ita potest aliquis peccare mortaliter nisi corrigat fratrẽ de hmõi venialib⁹ quę sunt dispositio ꝓpinqua ad mortale. vt est petulãtia de qua loquitur Augu. in regula Tenemur ergo ad correctionẽ fraternã p̃ceptorie. de venialib⁹ interdũ nõ inquãtũ venialia: sed inquantũ ad mortalia inducẽtia. In alijs casib⁹ q̃uis nõ teneamur de necessitate ad correctionẽ de venialib⁹. tñ est de expedientib⁹ ad salutẽ. i. vtilibus. Hęc Humb. Itẽ omissio correctionis fraternę de mortalib⁹ qñ nõ sperat emẽdatio fratris: nõ est mortale: immo fieri nõ debet. Itẽ de mortalib⁹ publicis & notorijs nõ habet locũ preceptũ de fraterna correctiõe. Sed de illis intelligit illđ ap'li. Peccantẽ corã oĩbus argue. vt ceteri timorẽ habeãt. Vñ Aug. Quę peccãtur corã oĩbus corrigẽda sunt coram oĩbus: quę peccant secretius corripiẽda sunt secretius. Distingue tpa & concordabis scripturas. ij. q. j. si peccauerit.

Peccatũ impedit correctionẽ fraternam

§. III. SECVNDA NEGLIGENTIA

quę cõmittit in correctione fraterna est defectuosa seu infructuosa cõiter quando corrigẽs est pctõr. Dicit em̃ ap'ls ad Roma. ij. In quo aliũ iudicas teipsum condemnas. Sibi em̃ dici põt illud Prouerb. Medice cura teipm. & Isiđ. in li. de summo bono. Nõ debet alioꝝ vitia corrigere qui vitijs est subiectus. Propterea dicit Ps. Iustus corripiet me. q. d. nõ peccator: qa nõ est dignus corrigere aliena vel idoneus q proprijs detinet. Sciendũ tñ pro hmõi declaratione ꝙ correctio delinquentis pertinet ad aliquẽ inquantũ viget in eo rectũ iudiciũ rõnis: pctm̃ aũt nõ tollit totũ bonũ naturę: qn remaneat in eo aliqd de recto iudicio rationis. & ẽm hoc põt sibi cõpetere alteri⁹ delictũ arguere: sed tñ per pctm̃ precedens impedimentũ quoddã correctioni affertur ꝓpter tria. Primo quidẽ ex pctõ precedenti indignus reddit vt aliũ corrigat de minori pctõ si ip̃e corrigẽs maius cõmisit. Vñ sup illud Mat. vij. Quid aũt vides festucã &c. dicit Hiero. De his loquit q cũ mortali crimine detinent obnoxij minora peccata fratrib⁹ nõ concedunt. Scđo reddit indebita propter scandalũ qđ sequit ex correctione si pctm̃ corripiẽtis sit manifestũ: qa videt ꝙ ille qui corrigit nõ moueat ex charitate: sed ad ostẽtationem. Vnde sup illud. Quõ dicis fratri tuo &c. exponit Chrys. Quo ꝓposito puta ex charitate: vt salues proximũ tuum: nõ qa teipm ante saluares. Vis ergo nõ alios saluare: sed per bonã doctrinã malos actus celare & scientię laudẽ ab hoĩbus querere. Tertio ꝓpter superbiã corrigẽtis: inquãtũ scilicet aliquis ꝓpria peccata paruipẽdens seipm præfert ꝓximo suo i corde pctã ꝓximi austera seueritate dijudicãs acsi ipse esset iustus. Vñ Aug. in lib. de sermone dñi in mõte ait. Accusare vitia officiũ est bonoꝝ: qđ cũ mali agũt alienas partes faciunt. Quõ aũt quis debeat corrigere docet idẽ Aug. dicens. Cogitemus cũ aliquẽ repræhendere nos necessitas cogit vtrũ tale vitiũ sit quod nũq; habuimus: & tũc cogitem⁹ nos hoĩes esse & habere potuisse: vel ꝙ habuimus & iã non habem⁹: & tũc tãgat memoriã cõmunis fragilitas vt illã correctionẽ nõ odiũ sed misericordia precedat. Si autẽ inuenimus nos in eodẽ vitio esse non obiurgemus: sed cõgemiscam⁹ & ad pœnitẽdũ inuicem inuitemus. Patet ergo ex his ꝙ peccator si cum humilitate corrigat delinquẽtem nõ peccat. Nec per hoc nouã sibi dãnationẽ acquirit: licet p hoc vel in cõsciẽtia fratris vel saltẽ in sua pro pctõ preterito condẽnabilẽ se esse ostẽdat: nõ aũt deobligatur peccator quicũq; ab isto precepto nec põt dici pplexus: qa põt conteri de pctõ: & pœnitere & iã nõ erit pctõr: vel ẽt vt dictũ est humiliter corrigẽdo: precipue fraternaliter nõ peccat. Nec excusant subditi qn teneant correctione fraterna prelatos suos corrigere delinquẽtes: si vt dictũ est sperat emẽdatio eorũ per ipsam. Est em̃ fraterna correctio actus charitatis. & ideo pertinet ad vnũquẽq; respectu cuiuscũq; personę ad quẽ charitatẽ debet hre si aliqd in eo corrigibile inueniat.

Quõ subditi fraternę correctioni debent se habere circa suos prelatos.

Verũ in correctione q̃ corrigũt subditi prelatos debet mod⁹ congruus adhiberi: vt. s. nõ cũ ꝓteruia & duritia: sed cũ mãsuetudine & reuerẽtia corrigant. Vñ ap's. j. ad Tim. v. ait. Seniorem ne increpaueris sed obsecra vt patrẽ. Et ideo Diony. redarguit Demophilũ monachũ: qa sacerdotẽ irreuerẽter correxerat eum percutiẽs & de ecclesia ejiciens. hęc bea. Tho. vbi. š. Ad hoc facit vt notat Gre. in pastorali exẽplũ Nathã ꝓphetę cũ correxit Dauid de adulterio cõmisso occulte: qa sub sĩlitudine diuitis qui occiderat ouẽ pauperis: vt prepararet cõuiuiũ pauperi hospiti &c. sup quo Dauid indicauit illũ dignũ morte &c. Ex qua sentẽtia inde sumpta occasione vrbane redarguit eũ. & ille subito emendatus est. historiã habes. ij. Reg. xij. In huius figurã dr̃. Exod. xix. Bestia quę tetigerit mõtem lapidabitur: quod fit cũ subditus bestialiter seu proterue corrigit prelatum. qui ratione dignitatis: qa altior ceteris ex officio dicit mons. Et. ij. Reg. vj. c. narratur ꝙ Oza percussus fuit a dño: qa tetigit arcã dei quę designat prelatum. cõtactus aũt Ozę quando irreuerẽter obiurgat vel ei detrahitur.

Etiã publice pñt corrigi.

Sciendũ etiam ẽm Tho. vbi. š. ꝙ vbi immineret periculũ fidei etiã publice essent prelati a subditis arguẽdi: vñ & Paulus q erat subditus Petro: qa ipse papa & ille eps: ꝓpter imminẽs periculũ scandali circa fidẽ Petrũ publice. arguit. & sicut dicit glos. Aug. ad Gal. ij. Ipse Petr⁹ exẽplũ maioribus tribuit vt sicubi forte rectũ tramitẽ reliquissent ne dedignẽtur a posteriorib⁹ corrigi. ar. dist. viij. qui contẽpta. Et q̃uis presumere se esse meliorẽ simpl'r q̃ prelat⁹ suus videat eẽ presumptuosę superbię: tñ estimare se esse meliorẽ quantũ ad aliqd nõ est presumptionis: qa nullus est in hac vita q nõ habeat aliquẽ defectũ. Et desiderãdum est ꝙ cũ aliqs monet prelatum

net prelatũ suũ nõ per hoc maiorẽ se æstimat: sed auxiliũ impartit ei. Qui quanto in loco superiori: tanto in periculo maiori versatur. ẽm Aug. in regula. Tho. vbi. š. ar. iiij.

§. IIII. TERTIA NEGLIGENTIA

Modus fraternę correctionis.

circa correctionẽ fraternã: q̃ cum sit actus charitatis: ideo oportet ꝙ fiat cũ modo q modus est ꝙ fiat ẽm charitatẽ. & ideo dicit: in misericordia increpabit me. Misericordia aũt est effect⁹ charitatis. modus aũt ẽm charitatem est modus & forma tradita a Christo in euãgelio: q de necessitate precepti est ẽm Tho. vbi. š. ij. ij. q. xxxiij. ar. vij. vt videlicet denũtiationẽ precedat secreta admonitio in pctis. s. occultis qa secus in publicis in qb⁹ nõ est necessariũ secretã admonitionẽ precedere denuntiationẽ. & hoc qa nõ tãtũ adhibẽdũ est remediũ ei q peccauit vt melior fiat: sed etiã alijs in quoꝝ notitiã venit vt nõ scãdalizent. & iõ publice faciẽda. Sed qa in pctis occultis põt parari offensa ꝓximorũ: ideo adhuc distinguendũ. Quædã em̃ pctã occulta sunt q̃ sunt in nocumentũ ꝓximoꝝ corporale vel spũale puta si aliqs occulte tractet quõ ciuitas tradat hostibus: vel si hæreticus hoĩes priuatim a fide auertat: quia em̃ in hmõi casib⁹ q occulte peccat nõ solũ in te peccat: sed ẽt in alios: statim oportet ad denũtiationẽ ꝓcedere omissa fraterna correctiõe: vt hmõi nocumẽtũ impediat: nisi forte aliqs firmiter estimaret ꝙ statim p secretã admonitionẽ posset hmõi mala impedire. Quædã ṽo pctã occulta sunt quę sunt solũ in malũ peccãtis & ei⁹ in quẽ peccat: vel qa a peccãte lęderis vel saltẽ ex sola notitia: & tũc ad hoc solũ tenẽdũ est vt fratri peccãti subueniat:

Sic corrigat qs alterꝝ vt famã conseruet.

& tũc sicut medicus corporalis si sanitatẽ infirmo põt iferre sine alicui⁹ mẽbri decisione hoc facit. si aũt nõ põt abscindit mẽbrũ min⁹ necessariũ: vt vita toti⁹ ↄseruet. Ita ille q studet emẽdationi fratris ad quem ordinat fraterna correctio debet si põt sic fratrẽ emẽdare quãtũ ad cõsciẽtiã vt fama ei⁹ cõseruet q̃ vtilis est. Primo qdẽ & ip̃i peccãti nõ solũ in tẽporalib⁹ in qb⁹ quãtũ ad multa hõ patit detrimẽtũ amissa fama: sed etiã quãtũ ad spũalia: qa pre timore infamię multi a pctõ retrahunt. Vñ qñ se infamatos cõspiciũt irrefrenate peccãt. Et ideo Hiero. di. Corripiẽdus est seorsum frater ne si semel pudorẽ aut verecũdiam amiserit: pmaneat in pctõ. Scđo debet cõseruari fama peccãtis fratris: qa vno infamato alij quodãmodo infamant. ẽm illud Aug. ad plebẽ Hipponẽ. Cũ de aliquib⁹ q sanctũ nomẽ ꝓfitent aliqd criminis vel falsi insonuerit vel veri patuerit: instãt satagũt: ambiũt: vt de oĩbus hoc credat. Tertio qa ex peccato vnius publicato: alij ꝓuocant ad peccãdũ. Verũ qa cõsciẽtia. s. bona preferẽda est famę voluit deus vt saltẽ cũ dispẽdio famę fratris cõsciẽtia p publicã denũtiationẽ a pctõ liberet. Et sic patet de necessitate p̃cepti esse ꝙ secreta admonitio in hmõi occultis publicã denũtiationẽ p̃cedat. Nec est cõtra ꝙ Ioseph accusauit fratres suos apud patrem de crimine pessimo. Gẽn. xxxvij. nec legit ibi ꝙ premiserit secretã admonitionẽ. qa ẽm Tho. q̃uis nõ sit scriptũ: credẽdũ est ꝙ pri⁹ admonuerit: vl' dici põt ꝙ publicũ erat pctm̃ inter fratres. vñ dicit pluraliter accusauit fratres.

Quare Petrus pctm̃ Ananię & Saphiræ denũtiauit.

Q. etiã Petrus Ananiã & Saphiram occulte defraudãte de precio agri publice denũtiauit pctm̃: sine p̃cedẽti admonitõe. vt patet Act. v. hoc fecit vt executor dei cui oĩa pctã ẽt occulta sunt ei vt publica: cui⁹ reuelatiõe pctm̃ illi⁹ cognouit & puniuit. Christ⁹ etiã cũ pctm̃ Iudę ꝓditoris haberet vt publicũ inquãtũ de⁹: vñ & ꝓdere poterat nõ tñ publicauit: sed verbis obscuris eũ de pctõ admonuit vt nobis exẽplũ preberet. ij. q. j. vn⁹. Silr nõ ẽꝫ ꝙ religiosi in capl'o de culpis se inuicẽ ꝓclament prætermissa admonitione: qa illa sunt venialia nõ infamatoria ĩ qb⁹ nõ habet locũ p̃ceptũ fraternę correctionis: sed si esset aliqđ tale p qđ frater infamaret cõtra preceptũ ageret qa per hũc modũ pctm̃ fratris publicaret. Itẽ qñ prelatus in visitatione vel al's precipit ꝙ sibi dicat qđ qs sciuerit corrigẽdũ: intelligendũ est saluo ordine fraternę correctiõis siue preceptũ fiat ad oẽs siue ad aliquẽ specialiter. Sed si prelat⁹ præciperet exp̃sse: cõtra hũc ordinẽ a dño cõstitutũ: & ip̃e peccaret precipiẽs: & ei obediẽs: qa ↄtra preceptũ dñi agerẽt: vñ tũc nõ est ei obediendũ: qa prelat⁹ nõ est iudex occultoꝝ sed sol⁹ de⁹: vñ nõ habet potestatẽ aliqd precipiẽdi ĩ occultis: nisi inquantũ p aliq̃ indicia manifestant: puta p infamiã vel p aliquas suspitiones in qb⁹ casib⁹ põt prelat⁹ precipere eodẽ modo sicut iudex secularis vel ecclesiasticus exigere iuramentũ de veritate dicẽda. Tho. vbi. š. Vñ & Vrban⁹ papa. De manifestis loqmur: occultoꝝ em̃ cognitor & iudex est de⁹. dist. xxxij. erubescãt. Itẽ post admonitionẽ secreto factã semel vel pluries quousq; habet spes emendationis eius per hãc viã ꝓcedẽdum est vlteri⁹. s. ad ꝓductionẽ testiũ: & hoc non nisi cũ sperat ꝙ p tales testes inductos ille debeat emendari q per secretã admonitionẽ nõ se a vitio continebat. Nã per hũc modũ si non ꝓbabiliter crederet emẽdatio nõ sunt testes inducẽdi: sed desistendũ.

Inducũtur testes in correctione.

Inducũtur aũt testes ꝓpter tria ẽm Tho. Primo ad ostendendũ ꝙ sit pctm̃ de quo aliqs arguit vt dicit Hiero. Scđo ad conuincendũ de actu si actus iteret. vt dicit Augu. in regula. Tertio ad ostẽdendũ ꝙ frater admonens fecit qđ in se est ad emendationẽ fratris ꝓcurandũ ẽm Chrys. Idcirco autẽ voluit de⁹ teneri hũc ordinẽ ĩ fraterna correctione: qa de vno extremo nõ transit cõueniẽter ad aliud nisi p mediũ In correctione autẽ fraterna voluit dñs ꝙ principiũ esset occultũ: dũ frater corriperet fratrem inter se & ipsum solũ Finẽ aũt voluit esse publicũ: vt. s. ecclesię denũtiaretur: & ideo cõueniẽter in medio ponit cõductio testiũ vt primo paucis indicet pctm̃ fratris q possunt ꝓdesse & nõ obesse: vt saltẽ sic sine multitudinis infamia emẽdet. & qđ Aug. dicit ĩ regula ꝙ pctm̃ fratris occultũ pri⁹ preposito debet ostẽdi q̃. s. testib⁹: intelligẽdum est ꝙ prius dicat prælato q̃ testib⁹ ẽm ꝙ prelatus est quędã p̃sona singularis q̃ magis põt ꝓdesse q̃ alij: nõ aũt ꝙ dicat ei tamq; eccl'ię. i. sicut in loco iudicis residẽti.

Secrete frater debet corripi.

Est ergo seruãdus iste ordo vt primo secrete corripiat frater delinquẽs de suo pctõ occulto: cũ per hãc correctionẽ sperat emendatio & nõ aliter: deinde prelato vt p̃sonę priuatę intimetur vt admoneat tertio testib⁹ p̃sonis maturis & discretis dicat. i. corã eis corripiatur si per hũc modũ sperat emendatio & nõ aliter & ibi priuata correctio nõ iuuabit: quarto dicẽdũ est eccl'ię. i. prelato accusando si põt per sufficiẽtes ꝓbationes ostẽdere: & sperat correctio illi⁹ per hoc vel saltẽ denuntiãdo. Prelat⁹ ãt habita sufficiẽti ꝓbatione debet illi ꝓcipere vt desistat qđ si nõ facit ecclesiã nõ audit: vñ ꝓpter cõtumaciã excõicãdus est: & tũc excõicat⁹ sit tibi sicut Etnic⁹ & publicanus i. al's nõ vites eũ si nõ excõicetur q̃uis ecclesiã nõ audiat. i. nõ obediat: nõ ꝓpter hoc oportet eũ vitare. ar. ij. q. j. multi. Cũ tenetur iste mod⁹ & ordo: tũc correctio est in misericordia & charitate. ẽm illud Ps. Corripiet me iustus in misericordia. aliter male fit & cõtra misericordiã & charitatẽ vt cũ publicat hinc inde. Et tũc vt dicit Aug. non est corrector sed ꝓditor. ij. q. j. si peccauerit.

Referẽs prelato peccatũ fratris an peccet.

Itẽ querit circa hãc materiã vtrũ sciẽs pctm̃ ꝓximi & referẽs illud statim prelato suo ante factã admonitionẽ secretã peccet mortal'r: videt ꝙ sic: qa ↄ̃ ordinẽ datũ a christo de fraterna correctiõe agit Rñ. ẽm Tho. in q̃dl'. In his distinguendũ est de conditione subditi & p̃lati. Nã si ego scio ꝙ frater p me corriget: tũc nõ debeo denũtiare prelato. Si autẽ hoc melius fiat p prelatũ: & prelat⁹ nihilominus sit pius & discretus & spũalis: nõ habẽs odiũ vel rãcorẽ ad illũ subditũ: tũc põt denũtiare sibi: nec tũc dicit ecclesię: qa nõ dicit ei vt p̃lato ecclesię sed vt priuatę p̃sonę ꝓficiẽti ad correctionẽ ꝓximi & emẽdationẽ. Sed ꝓpter ↄditiones diuersas p̃latoꝝ & subditorũ nõ põt ĩ hoc dari iudiciũ gñale: vl' qa p̃lat⁹ moueat odio ad subditũ: vel qa subdit⁹ nõ reciperet bñ ṽba p̃lati. & iõ in oĩb⁹ his hoc est tenendũ ꝓ regula ꝙ in his seruanda est charitas. & qđ meli⁹ ex p̃dictis vr̃. & si hoc intẽdat. s. emẽdationẽ fratris vel cautelã in futurũ & seruet quãtũ potest bonũ charitatis nõ peccat denũtiãdo. Si aũt denũtiat vel p̃lato vel amico suo vel cuicũq; ex malitia vt cõfundat & deprimat peccat mortaliter. si aũt ex incautela hoc alicui dicit: ita tñ ꝙ inde nõ aliud vel infamia vel vituperiũ eueniat delinquẽti nõ ẽ mortale licet incaute agat. hęc Tho. Dicit etiã Rich. in. iiij. dist. xix. ꝙ ꝓpter fratris correctionẽ factã p admonitionẽ secretã nõ teneor desistere a secreta denũtiatione p̃lato faciẽda: qa valet ad p̃cauendũ fratri a recidiuo: nec est in p̃iudiciũ famę fratris si talis est p̃latus q̃lis eẽ debet. Si tñ p signa valde ꝓbabilia crederet ꝙ ex illa denũtiatione fratrẽ correctũ infamare vellet: tunc crimẽ fratris veraciter correcti sibi denũtiari nõ deberet. hęc Rich. Sed si ille nec illũ infamaret: sed delinquẽs ita videt emẽdat⁹ ꝙ nulli dubiũ est de recidiuo: nõ videt ꝙ debeat dicere: ex quo nil fruct⁹ sequit: immo male faceret denũ

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

[In pctō denun- tiando debet fieri di- ſtinctio]
tiando etiā prælato ſm Humb.Notandū etiā ſm Ricā.in
iiij.ꝙ in pctis denūtiādis cōſiderādū vtrū pctm ſit oīo oc-
cultū:aut ad notitiā aliorꝝ deuenerit:aut in prōptu ſit vt
deueniat.Si aūt pctm iā ad aliorꝝ notitiam deuenit:tūc de-
bet denūtiare ei q habet poteſtatē corrigēdi:vt q ſunt ſcā-
dalizati de culpa ędificeꝝ de pœna.ſi aūt nōdū in plubli-
cū deuenit:ſed eſt ī via deueniēdi:tūc ē denūtiādū vt ſcāda
lo futuro occurratur. Si aūt ſit oīno occultū:tūc cōſiderā-
dū eſt vtrū emēdatio peccantis expectari ꝓbaliter pōt aut
nō. Qđ quidē de facili aduerti pōt ſi cōſidereꝝ vtrū aliqs
ex elatione vel paſſiōe peccauerit:ſiue ex malitia vel īfir-
mitate qđ idē eſt dicere. Qđ quidē ppēdi pōt ex cōditiōe
peccātis & ex iteratione actus:qa ſi aliqs frequēter & ſine
fręno in aliqđ pctm lapſus eſt:ſignū eſt ꝙ ex malitia pec-
cat & nō facile emēdetur. Si aūt ſemel occaſione pctī obla
ta ī pctm ruit:& poſtea triſtitiā & verecūdiā oſtēdit de pec
cato ſignū eſt ꝙ pctm ſit ex paſſione &ꝙ de facili emēdeꝝ.
Si ergo emēdatio ſpereꝝ:debet p̄cedere admonitio & dif-
ferri denūtiatio quouſqꝫ videaꝝ admonitionis effectꝰ:p̄ci
pue ſi emēdationem ꝓmittit.Si aūt eſt infectiuū aliorꝝ ꝙ
nō emēdet niſi immineret occaſio ſimilis in peccatū ruē-
di quā declinare non vellet admonitꝰ:tūc em̄ debet p̄lato
denūtiari ne in p̄cipitiū ruat.Si āt nō ſpereꝝ emēdatio:tūc
cōſiderādū eſt an illud pctm ſit aliorꝝ infectiuū:ſicut hęre
ſis:fornicatio:&hmōi.aut cedat ī dānū aliqđ alteriꝰ:ſicut
furtū:homicidiū &hmōi.Si āt pctm nō eſt infectiuū alio
rū vel dānificatiuū:pōt denūtiatio differri quouſqꝫ videa
tur admonitionis effectus.p̄cipue ſi emēdationē ꝓmittit.
Si āt eſt īfectiuū aliorꝝ debet denūtiari p̄lato vt gregi ſuo
caueat.Semꝑ em̄ bonū multorꝝ debet p̄poni bono vniꝰ.
Vn̄ & fama vniꝰ negligi debet vt innocētia vel fama mul
titudinis cōſerueꝝ.Si aūt vergat in dānū corpale alterius.
debet fieri cōparatio dāni illiꝰ tpalis ad dānū famę iſtiꝰ:
& illi dāno qđ prępōderat magis obuiādū.Dicit etiā Ri-
char.ꝙ niſi certiſſimis ſignis appeat īcorrigibilitas vel ex
[Sciens peccatū alterius qđ alter ignorat quō fa- cere de- bet.]
aſperatio.i.turbatio futura corrigendi nō debet fraterna
correctio p̄termitti.Et ſi cū qs corrigiꝝ turbari vr̄ aliquā
tulū poſtea in ſe reuerſus ſe corrigit. Sed q d ſi qs ſciat pec
catū aliqđ alteriꝰ:vꝉ impedimētū mr̄imonij aut irregula
ritatē:aut aliqđ hmōi.qđ ille ignorat.puta ſcit aliquē nō
rite ordinatū vel nō baptizatū&videt eū miniſtrare in ſa
cris:vꝉ ſcit illū excōicatū:aut ſcit aliquē vxorē habere quā
de iure nō pōt ꝓpter impedimētū cōſanguinitatis vel affi
nitatis & hmōi:aut etiā detinere rē alienā & hmōi. Quid
in hmōi caſibꝰ fieri debet:nunqd illū ignorātē auiſare de
bet & admonere de defectu ſuo:R̄n ſm Guiꝉ. Si cōmode
pōt eū admonere de tali defectu:& credit pſonā illā pſua
ſibilē eē & corrigibilē inde:debet manifeſtare ſibi:alś pec
caret:qa ſi laborat hn̄s talē defectū ignorātia craſſa&ſupi
na nō excuſaꝝ.Si ignorātia ꝓbabili adhuc debet ei dicere
nā etſi inde nō peccat excuſatꝰ ignorātia facti:tn̄ inde ſe-
quiꝝ piculū vel dānū alienū &iniuria ſacramētorꝝ.Sed ſi
ſit pſona imperſuaſibilis &incorrigibilis&timeꝝ de ſcā
dalo eiꝰ ſufficit ſi dicat prelato nō accuſando nec denūtiā
do ſed ſimpliciter ſignificādo.Et ſi eſt tale qd vbi ſit peri
culū aliorū vel dānū:&pōt probare in iudicio teneꝝ ſi cre
dit iudicē exhibiturum iuſtitiā.Secus vbi nō eſt periculū
vel dānū aliorꝝ:vel ſi eſt:ꝓbare nō pōt.arg.ij.q.vij.c.ple
riqꝫ.vel etiā ſi ꝓbaret nō fieret iuſtitia:nec adhiberetur re
mediū.arg.xj.q.iij.qn̄.Idē videꝝ de denūtiatione faciēda
p̄lato ſuꝑ crimine qn̄ eſt ita malus vel negligēs ꝙ nihil ex
hoc faciet ad ꝓuidēdū.Inutilis em̄ videꝝ & fruſtra.

¶De negligentia circa obſeruationem feſtorꝝ vbi agitur
quomodo feſta debeant celebrari. Ca.VII.

PERTINET AD NEGLIGEN
tiā ſeu torporē circa pręcepta omiſſio celebra
tionis feſtorꝝ. Tertiū em̄ pręceptū decalogi eſt
illud.Memēto vt diē ſabbati ſctifices.Exo xx.
[Feſti ſctifica tio eſt partim mora- lis.]
Qđ pręceptū literaliter intellectū ſm Tho.ij.ij.q.cxxij.ar.
iij.eſt partim morale & partim cęrimoniale. Morale qdē
quātū ad hoc ꝙ hō deputet aliqđ tēpus vitę ſuę ad vacan
dum diuinis.Ineſt em̄ hoī naturalis inclinatio ad hoc ꝙ
cuilibet rei neceſſarię deputeꝝ aliqđ tēpus ſicut corporali
refectioni:ſomno&alijs hmōi.Vn̄ etiā & ſpūali refectioni
qua mens hoīs in deo reficiꝝ ſm dictamen naturalis rōnis
aliqđ tēpus deputatū ad vacādū diuinis cadit ſub pręce-
pto morali.Sed inquātū in hoc pręcepto determinaꝝ ſpe-
ciale tēpus in ſignū creationis mundi ſic eſt pręceptū cęri
moniale.Similiter cęrimoniale eſt ſm allegoricam ſigni-
ficationē prout fuit figura futurę quietis chriſti ī die ſab-
bati:ī ſepulcro.Et ſimiliter ſm moralē ſignificationē ꝓut
ſignificat ceſſationē ab oī actu pctī:& quietē mētis ī deo:
& ſm hoc eſt quodāmodo generale pręceptū.Similꝉr etiā
cerimoniale eſt ſm ſignificationē anagogicā prout.ſ.fi-
gurat futuram quietē fruitionis in deo:quę erit in patria.
Pręceptū ergo de ſanctificatione ſabbati poniꝝ inter prę
cepta decalogi inquātū eſt morale nō inquātū eſt cęrimo
niale,i.quātum ad determinationē illius diei.Cęrimonia [Obſer- uantes diē ſab bati iu- daizāt.]
lia aūt ceſſant ī noua lege.vn̄ q obſeruaret nūc diē ſabba
ti:qa in lege Moſaica mandatū:iudaizaret & mortaliter
peccaret:& dicunꝝ tales obſeruatores ſabbati ſequaces &
miniſtri Antichriſti q faciet cuſtodiri ſabbatū ad cōplacē
dū Iudęis:vt dr̄ de cōſe.diſt.iij.ꝑuenit.Succedit autē obſer
uātię ſabbati in noua lege obſeruātia diei dn̄icę nō ex vi
præcepti legis diuinę:ſed ex cōſtitutione eccleſię & cōſue
tudine populi chriſtiani.diciꝝ em̄ de cōſe.diſt.iij.ꝓnūtiā-
dū.Oēm diē dn̄icū ob reuerētiā reſurrectionis Ieſu chri-
ſti dn̄i noſtri de veſpera vſqꝫ ad veſperā ne a Iudaiſmo ca
piātur.ſ.præcipimus obſeruari.Nec hmōi obſeruatio eſt [Obſer- uatio fe ſti nō ē figuraꝉ]
figuralis ſicut fuit obſeruatio ſabbati ī veteri lege:&ideo
non eſt ita arcta ꝓhibitio operādi in dn̄ica die ſm tho.vt
prohibebātur opera in die ſabbati ſicut decoctiones cibo
rū &alia hmōi.Et etiā in quibuſdā operibꝰ:ꝓhibitis faci
lius ꝓpter neceſſitatē diſpēſatur in noua ꝙ̄ in veteri lege:
qa figura ptinet ad ꝓteſtationē veritatis:quā nec in modi
co pręterire oportet.opera aūt ſm ſe cōſiderata immutari
poſſunt ꝑ loco &tempore.Hęc Tho.Et de papa nō eſt du
biū ꝙ pōt in illa die & alijs feſtis diſpēſare:cū ſint de iure
poſitiuo:vt dictū eſt.De epō etiā crediꝝ a multis ꝙ poſſit
cū ſubeſt rōnabilis cauſa q in oī diſpēſatione interuenire
debet.Sunt autē vltra diē dn̄icā multa alia feſta inſtituta
ab eccleſia ex pręcepto cuſtodiēda.& in.c.pronūtiādū.de
cōſe.diſt.iij.ponūtur vltra dn̄icā iſta feſta.ſ.feſtū Penteco
ſtes cū duobus diebus ſequētibus.Natiuitatis dn̄i noſtri [Feſta q̄ eccꝉia ce lebrat.]
Ieſu chriſti.cū tribus ſequētibus.ſ.feſto btī Stephani:ſan-
cti Ioānis euāgeliſtę & Innocētū.Circūciſio dn̄i:Epipha-
nia & Aſcēſio chriſti.Purificatio virginis Marię.Aſſum-
ptio eius & Natiuitas ipſius.Natiuitas Ioannis baptiſtę.
Feſta duodecim apꝉorꝝ.Feſtū oīm ſctōrꝝ.Feſtū ſancti Mi-
chaelis de mēſe ſeptēbris.Feſtū ſctī Sylueſtri: ſancti Mar
tini:ſctī Laurentij.&in ſingulis epātibus illę feſtiuitates
quas epī cū clero &ppꝉo duxerint ſolēniter celebrādas.&
dicit ibi gl.hoc verū eſſe de feſtis ſctōrū q ſunt canoniza-
ti:licet em̄ priuata oratio poſſet dirigi ad quēlibet quē qs
exiſtimat eſſe cū chriſto.tn̄ orō ſolēnis q̄.ſ.fit in miſſa vel
diuino officio fieri nō debet niſi ad canonizatos.Vr̄ etiā
ex illo tex.c.ꝓnūtiādū.ꝙ epś ſolꝰ nō poſſit indicere feſta
celebrāda niſi populus acceptet.Itē feſtum Crucis qđ eſt
de mēſe Maij.ſ.Inuētionis eſt pręceptū.de cōſe.diſt.iij.cru
cis.Feſtū coporis Chriſti ꝑ Clemē.eꝫ de reli. & ve. ſan.ſi
dn̄m.De qbuſdā tn̄ feſtis eſt dubiū vtrū debeant celebra
ri.ſ.ꝑ ceſſationē ab operibꝰ.& de feſtis quatuor doctorū.
Ambroſij:Auguſtini:Hieronymi &Gregorij:mādātur ce
lebrari ſolēniter ſub officio duplici.eꝫ de reli.&vene.ſan.
c.gꝉioſus.li.vj.Et licet Io.an.videaꝝ tenere ꝙ etiā ſunt ce-
lebrāda ꝑ ceſſationē ab operibus.tn̄ cōſuetudo q̄ eſt opti
ma legū interpres eſt ī cōtrariū.qa nullibi pene cuſtodiū
tur:ſed nec iſta cōſuetudo eccleſię hoc ſonat ex pſſo ꝑ hoc
ꝙ mādet celebrari ſub officio duplici:cū multa feſta cele-
brenꝝ ſub officio etiā toto duplici:&tn̄ nō ſunt ī pręcepto
Peritos viros &timoratos audiui hoc ſentire.ſ.ꝙ nō ſunt
in præcepto:& vidi declarationē quādā factā ꝑ Eugeniū
quartū:ad reqſitionē quorūdā ſuꝑ hoc ſeu diſpēſationē.
ſ.ꝙ nō intēdebat fideles obligari.Et idē videꝝ dicēdū de
Marco & Luca euāgeliſtis:niſi ꝙ iſtorꝝ feſta cōmunius &
pleniꝰ celebrātur ꝑ ceſſationē ab operibus.Et hoc attēdē-
dū ꝙ vbi iſta celebrātur plene ſeruanda ſunt.arg.di.xj.in
his.Illa etiā feſta de qbus nulla fit mētio in corpore iuris
vel Extrauagātibus:ſi de cōi more oīm celebrātur ſeruan
da ſunt ſicut feſtū btī Nicolai & forte Antonij.quę aūt ſo
lū ſunt in vna ciuitate vel patria in illa ſeruāda ſunt.Sicut cōſuetu
em̄ ꝯſuetudo gn̄alis facit legē generalē ſi eſt rōnabilis & do gn̄a
pręſcripta:ita conſuetudo particularis legē particularem lis tāqꝫ
illos

lex ē ſer illos ligās vbi ſeruaꝝ.arg.di.xij.illud.&.c.illa.Feſtū viſita
[uāda.te xtus. in l. de q- bus.&ī l. cū de ꝯſuetu- dine.ff. de legi. & in. c. ꝯſuetu- do.di.j.]
tionis beatę Marię:qn̄.ſ.viſitauit Elizabeth: qđ celebraꝝ
in infra octauas apꝉorꝝ ab Vrba.vj.fuit p̄ceptū:ſed qa nūqꝫ
fuit receptū vel cuſtoditū nec forte publicatū:iō nō obli
gat nūc:etſi obligaret nō tn̄ illos q nō erāt ſub obediētia
illius:ſed Bn̄dicti.Feſtū cōceptionis beatę Marię qđ a q-
buſdā celebrari toleraꝝ ab eccleſia:& hoc rōne ſanctifica-
tiōis in vtero factę:nō eſt in p̄cepto,nec etiā feſtū Niuis.
Feſtū vero annūtiationis etſi nō cōtineaꝝ inter alia feſta
præcepta.de cōſe.di.iij.ꝓnūciādū.qa adhuc forte nō erat
iſtitutū:tn̄ ꝓculdubio obſeruādū.vt eꝫ de feꝛ.c.cōqueſtꝰ.
De faciēdo feſtū trinitatis ꝯſuetudo ꝯſeruāda eſt.eꝫ.e.qm̄.
Hodie tn̄ ex mādato Ioā.xxij.fit hoc feſtū ꝑ vniuerſalem
eccleſiā.Quædā alia feſta q̄ erāt in p̄cepto ſunt abrogata
per cōtrariā cōſuetudinē:vt cōiter dr̄ q̊ ad ceſſationē ab
operibꝰ:& iſti ſunt tres dies Rogationū.Itē ſeptē dies paſ
ſionis dn̄icæ.i.hebdomada ſancta.& ſeptē reſurrectionis.
i.hebdomada Paſcæ:erant antiquitus in præcepto: vt pa
tet de cōſe.di.iij.ꝓnūtiādū.ſed hodie nō ſeruanꝝ niſi duo
dies ſequētes dn̄icā reſurrectionis &dies paraſceues:& fe-
ria.v.in cœna dn̄i.De feſto etiā Innocētū &btī Sylueſtri
videꝝ ētſtādū cōſuetudini locorꝝ:& cōiter male cuſtodiū
tur.Feſtū etiā dedicationis eccleſiæ etiā eſt abrogatū. Itē
cū dr̄ eꝫ eo.Cōqueſtus.feſta apꝉorꝝ ſeruanda intelligēdū
videꝝ de principaliouribꝰ:qn̄ videlicet fuerūt aſſumpti ad
gloriā:nō de alijs vt eſt feſtū Cathedræ Petri:eiuſdē ad vī
cula.Ioānis ante portā Latinā.Cōuerſionis Pauli vel cō-
memorationis eius.Non em̄ dicit decretum oīa feſta:ſed
[De an- ticipa- tiōe fe- ſtorꝝ in choro vel ī fo r o.]
idefinite.Sed & ꝯſuetudo populi chriſtiani q̄ eſt optima
legū interpres.vt de cōſue.c.cū dilectus.ita ſeruat. Dubi-
tatur etiā a quibuſdā vtrū qn̄ p̄cepta trāſferuntur quo ad
officiū:cū.ſ.occurrūt in dn̄icis Aduētus, vel quadrageſi-
mę &hmōi:debeāt etiā trāſferri q̊ ad ceſſationē ab operi-
bus?Et dicēdū ꝙ non:qa eccleſia ſtatuit illa determinata
die q̄ occurrūt cuſtodiēda:& nil vnqꝫ ordinauit de remiſ-
ſiōe:etſi de trāſlatione officij:& ſic ſeruat conſuetudo.Pa-
tet etiā hoc a ſimili.Nā ſi occurrat ieiuniū eccleſiæ vel ex
voto ī vna eadē die qua aliud ieiuniū eccleſiæ:puta vigi
lia Matthiæ vel Thomæ apꝉi cū ieiunio quatuor tēporꝝ
vel etiā ſextā feriam hmōi quis ex voto habeat ieiunare:
nullus dicit ꝙ debeat alia die etiā ieiunare in ſupplemen
tū:ſed illa dies determinata ſatiſfacit vtriqꝫ & voto & ie-
iunio eccleſiæ:ſic & in ꝓpoſito. Feſtum ſancti Barthole-
mæi alicubi celebraꝝ.xxiiij.die Auguſti:alicubi.xxv. In
hoc ſeruandus eſt mos patriæ.eꝫ eo.conqueſtus.

[De di- uerſis ferijs.]
§.I.FESTA AVTEM DICVNTVR
feriæ eo.ſ.ꝙ p̄ſtāt vacationē ab eis quæ in foro iudiciali
agi cōſueuerūt:vel dicūtur ferię quaſi feſtiuæ.Feriarꝝ aūt
quędā ſunt repētinæ:quædā tēporaneæ:qdā ſolēnes. Tē-
poraneæ ſunt q̄ danꝝ ꝓ fructibꝰ colligēdis:& ſunt duorꝝ
mēſiū gratia meſſiū & vīdemiarꝝ:& ſm diuerſas regiōes
citius aut tardius indicuntur aut pręconizātur.ff.de feꝛ.l.
p̄ſides.& de offi.ꝓcō.l.ſi in aliqua.Et in his nō pōt fieri
ꝓceſſus iudicialis:niſi de cōſenſu partiū.eꝫ de feꝛ.cōque-
ſtus.in fi. Repētinæ feriæ ſunt quas imperator indicit vꝉ
ꝓpter victoriā quā fecit:vꝉ qa vxorē duxit:vel qa ei filꝰ
natꝰ eſt & hmōi.Et dicunꝝ repētinę:qa repēte & ſubito ī-
dicunꝝ.nullus pręter principē has indicere pōt.C.de feꝛ.l.
nullo. Feriæ vero ſolēnes ſunt feſta inſtituta ab eccleſia
de qbus dictū eſt.Vn̄ ſi ciuitas vel dn̄s indicit ſeu mādat
aliqđ feſtū ſub certa pœna celebrari:pœnā qdē poſſet exi
gere a violatoribꝰ:ſed culpā nō incurrūt:qa nō ptinet ad
eos feſta p̄cipere:&in primis &ſecūdis ferijs.ſ.tēporaneis
& repētinis pōt manualiter operari:nō aūt ī ſolēnibꝰ:vt
ī declarabiꝝ. Debet aūt incipi feſtū quo ad ceſſationē ab
[īceptio feſtorꝝ]
operibꝰ a veſpera.i.ſero vigiliæ:& terminaꝝ ī veſpera fe
ſti.eꝫ eo.oēs.Et idē de die dn̄ica.de cōſe.di.iij.c.ꝓnūtian-
dū.Tn̄ initiū feſtorꝝ & finis iuxta eorū qualitatē & regio
nū cōſuetudines ſeruari debet.&ſicut magnitudo eorꝝ exi
git prius incipere & tardius finire.eꝫ eo.qm̄.Et vbi eſt de
more generali aliquorꝝ artificū:vt Barbitonſorꝝ& hmōi
ꝙ in ſabbato vel vigilijs magnorꝝ feſtorꝝ laborāt ꝑ duas
horas noctis:qa tūc pſonę magis cōcurrūt ꝙ̄ alijs diebus
poteſt tolerari talis mos:qa etiā de ſero feſti qn̄ liceret la-
borare die trāſacta nō laborāt vſqꝫ ad mediā noctem:&ſic
videtur admitti poſſe cōpenſatio conſuetudine ſic agēte:
& dn̄s Eugenius.iiij.ſuper hoc requiſitus etiam cum tali-
bus diſpenſauit:vt percipi a fidedignis.

§.II. DE VIOLATORIBVS FE-
ſtorꝝ dicit Pſ.lxxiij.loquēs de pctōribꝰ.Dixerūt in corde
ſuo cognatio eorū ſimul qeſcere faciamus oēs dies feſtos
dei a terra.ſm lr̄am intelligitur de Chaldęis qn̄ cœperūt
Hieruſalē ſm Nico.de Lyra.Vel de Romanis cum deſtru
xerūt Hieruſalē quęrētibꝰ tollere cultū viri dei & eius fe-
ſta vel etiā moraliter de malis chriſtianis qui cū cognatio
ne eorꝝ.i.cū alijs malis ad hoc operā dāt vt violēt feſta:&
ad nihilū deducant,ſiue laborādo:ſiue vitijs in eis ſe im-
plicando.Vbi notādum ꝙ feſtum violatur & male cele-
bratur ex triplici negligentia ſeu defectu.
¶Primo:quia non cauetur a defectibus criminalibus.
¶Scđo:quia nō inhæretur actibus ſpiritualibus.
¶Tertio:quia non abſtinetur ab operibus manualibus.

§.III. QVANTVM AD PRIMVM [Violāꝝ feſta ꝑ peccata morta- lia.]
debet qs abſtinere a pctīs:ꝑmaxīe diebꝰ feſtiuis:qa plꝰ ha
bēt impedire mētē ſi mortalia ſunt a vocādo deo ꝙ̄ ope-
ra manualia.Vn̄ dr̄ Leuiꝝ.xxiij.de ſabbato cui ſuccedunt
feſta eccleſię.Oēe opus ſeruile nō facietis in eo.ſed opus
ſeruile eſt pctm.Dicit em̄ xp̄s Io.viij.Oīs q facit pctm ſer-
uus eſt pctī.Et iō dicit.b.Tho.ij.ij.q.cxxij.ar.iiij. ꝙ magis
facit ꝯ p̄ceptū de ſctificatiōe ſabbati ſeu feſti q facit pctm
die feſto ꝙ̄ q facit aliqđ opꝰ corpale de ſe licitū.& Aug.di [notula aurea.]
cit in lib.de decē chordis.ꝙ meliꝰ faceret Iudæus in agro
ſuo aliqđ vtile agere ꝙ̄ ſeditioſus in theatro ī feſto exiſte
re.&meliꝰ fœminę eorꝝ die ſabbati lanā facerēt ꝙ̄ tota die
in neomenijs ſuis īpudice ſaltarēt.Nō aūt q peccat venia
liter ī ſabbato.i.in feſto facit ꝯ hoc p̄ceptū:qa venialia nō
excludūt ſctitatē.hæc Tho.Pctm ergo mortale cōmiſſum
die feſto eſt multo grauius ꝙ̄ alia die idē ꝑpetratū rōne fe
ſti.nā vltra ꝓpriā deformitatē:puta furti vꝉ fornicatiōis
&hmōi habet ſpālē deformitatē ex illa circūſtātia tpis ſa [Pctm ꝯmiſſū diebus feſtiuis aggra- uatur.]
cri q̄ feſtū violaꝝ.Vn̄ talis vt dicit Nic.de Ly.ſuꝑ Exo.c.
xx.nō ſolū agit ꝯ vnū p̄ceptū.ſ.Nō mœchaberis.aut illđ
Nō furtū facies:ſed ēt ꝯ illud de ſctificatione ſabbati.Sed
heu miſerāda cæcitas chriſtianorꝝ:qa plura pctā faciūt &
grauiora in diebꝰ feſtiuis ꝙ̄ ꝑ totā hebdomadā. Nam cū
alijs diebꝰ oporteat eos diuerſis exercitijs laborare vt poſ
ſint viuere diebꝰ feſtiuis qn̄ deberēt laborare ꝓ aīa &deo
vacare implicāt ſe ī multis vitijs.Alij diſcurrūt procādo
ꝑ vias & eccleſias qđ peſſimū eſt:alij ſaltādo & tripudian
do:alij ludēdo vacāt:& exinde deū &ſctōs blaſphemādo:
alij venādo & aucupādo:alij ſedēt murmurādo & detrahē
do:alij luxuriādo:alij tabernas frequētāt & cōuiuia.Hinc
& Aug.ad Aureliū.Comeſſationes &ebrietates ita ꝯceſſę
&licitę putātur:vt ī honore btiſſimorꝝ martyrꝝ:nō ſolū ꝑ
dies ſolēnes qđ vnuſqſqꝫ nō lugēdū videat q hoc nō car-
neis ocłis aſpicit:ſed ēt q̄tidie celebranꝝ.di.xliiij. comeſ-
ſationes. Et ꝓpterea qa multa & innumera mala fiūt ī fe
ſtis:dicit deꝰ ꝑ Eſa.c.j.Solēnitates vr̄as odiuit aīa mea fa
cta ſunt mihi moleſta.& Amos.v.ait dn̄s.Odi & ꝓieci fe
ſtiuitates vr̄as:qa.ſ.eas vobis facitis nō mihi.& Malach.
ij.ait ipe.Diſꝑgā ſuꝑ vultū vr̄m ſtercꝰ ſolēnitatū vr̄arꝝ.i.
pctā quæ facitis in feſtis manifeſtabūtur corā oībꝰ ad cō
fuſionē veſtrā.Iſti ergo ceſſare faciūt quātum in eis eſt.id
eſt deficere & annullare dies feſtos dei a terra.

§.IIII. QVANTVM AD SECVN-
dū ſciēdū ſm Tho.vbi.ś.ꝙ finis huiꝰ p̄cepti.ſ.de obſerua
tiōe feſti eſt vt hō vacet rebꝰ diuinis:qđ ſignaꝝ in hoc qđ
dr̄.Memēto vt diē ſabbati ſctifices.illa em̄ ſctificare in le [Dies do minica eſt mul tū hono rāda.& maxīe ob ea q̄ deus in hac die fecit.]
ge dicunꝝ q̄ diuino cultui mācipanꝝ.vn̄ & de ꝯſec.diſt.iij.
ieiunia.dr̄.Die dn̄ica nihil aliud agēdū niſi deo vacādū:
nulla opatio in illa die ſctā agaꝝ:niſi tm̄ hymnis,pſalmis
& cāticis ſpūalibꝰ dies illa trāſigaꝝ.& intelligiꝝ de opera
tiōe ꝓhibita:vt patebit.ī.Et qđ dr̄ de dn̄ica idē dicēdū de
alijs feſtis p̄ceptis:qa vbi eadē rō ibi idē ius. Eſt aūt dies
dn̄ica multū priuilegiata ꝓpter multa magnifica ī ea die
geſta.Nā ī ea mūdus ſumpſit exordiū:& ꝑ reſurrectionē
chriſti mors interitū:& vita ſumpſit initiū.Dicit Leo pa
pa diſ.lxxv.ꝙ die dn̄ico.Ipa ēt die dr̄ natꝰ ī mūdo xp̄s Ie-
ſus.& in ea miſit apꝉis ſpm̄ ſctm̄ &crediꝝ ad iudiciū finale
vēturꝰ.Debet ergo die feſto inſiſti operibꝰ ſpūalibꝰ,ora

Universidad del Rosario Archivo Histórico